

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

obor sociální a kulturní ekologie

Bc. Eva Fryčová

FENOMÉN PARUKÁŘKA

Diplomová práce

Vedoucí práce: PhDr. Ivan Rynda

Praha 2022

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila pouze uvedené prameny a literaturu. Práce nebyla využita k získání jiného titulu. Současně dávám svolení k tomu, aby tato práce byla zpřístupněna v příslušné knihovně UK a v elektronické databázi vysokoškolských kvalifikačních prací a v souladu s autorským právem používána ke studijním účelům.

V Praze dne 6.5. 2022

Bc. Eva Fryčová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu této práce PhDr. Ivanu Ryndovi, za jeho vstřícný přístup, podnětné připomínky a cenné rady, které mi v průběhu práce uděloval. Dále bych chtěla poděkovat všem informátorům výzkumu, bez kterých by tato práce nemohla vzniknout.

V Praze dne 6.5. 2022

Bc. Eva Fryčová

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá městskou zelení, konkrétně veřejně přístupným parkem Parukářka na pražském Žižkově. Na základě rešerše dostupné odborné literatury a dalších zdrojů nejprve představuje a ukotvuje klíčové pojmy a teoretická východiska, která se věnují zeleni a jejím funkcím, dále veřejnému prostoru a oblasti zájmu, což umožňuje blíže nahlédnout do dané problematiky. Dále se práce věnuje stručnému historickému vývoji tohoto území, které v průběhu desetiletí prošlo řadou proměn, jež měly vliv na jeho současnou podobu. Poslední oddíl teoretické části práce se zaměřuje na developerské projekty, které mají být v blízkém okolí parku realizovány a okrajově se věnuje též strategickým materiálům. Cílem této práce je snaha o komplexní popis fenoménu Parukářka a zkoumání tohoto veřejného prostoru jako reálného místa, ale i jako konstruktů významů a hodnot, které mu uživatelé/aktéři připisují. Empirická část práce se snaží zodpovědět výzkumný problém, kterým je: Význam relativně zachovaného přírody blízkého prostředí v městském prostoru, a to obecně v dílčích pohledech a z pohledu uživatelů/aktérů současnosti. Z tohoto důvodu je pro výzkum použita kvalitativní výzkumná strategie, konkrétně polostrukturované rozhovory s uživateli parku a odborníky, které jsou doplněny o nezúčastněné pozorování. Pro účely práce je dále použita metoda případové studie, která je pro tento typ výzkumu vhodná. Všechna nashromážděná data byla podrobena analýze, konkrétně kódování trojího typu. Z uskutečněného výzkumu bylo zjištěno, že Parukářka je významným prostorem zejména pro obyvatele městské části Praha 3, kterými je každodenně využívána. Tento park dále plní řadu prospěšných a nezastupitelných funkcí, které přispívají ke zvyšování kvality života obyvatel, ale i kvalitnějšímu městskému prostředí. Je tedy multidimenzionálním prostorem, který je naplněn různými významy a hodnotami, jež mu jeho uživatelé připisují.

Klíčová slova

veřejný prostor, městská zeleň, park, Praha, Žižkov

Abstract

This diploma thesis deals with urban greenery, specifically with the publicly accessible Parukářka park in Prague's Žižkov district. Based on a research of available literature and other sources, it first introduces and defines the key concepts and theoretical background that deal with greenery and its functions, as well as public space and areas of interest, all of which allows a closer look into the issue. The thesis also provides a brief overview of the historical development of the area which has undergone a number of changes over the decades that have influenced its current form. The last section of the theoretical part of the thesis focuses on development projects to be realized in the vicinity of the park and marginally it also deals with strategic materials. The aim of this thesis is an attempt at a comprehensive description of the Parukářka phenomenon and an exploration of this public space as an actual place, as well as a construct of meanings and values attributed to it by its users/actors. The empirical part of the thesis seeks to answer the research question of the significance of this relatively preserved natural area in urban space, both in general from different points of view and from the perspectives of its contemporary users/actors. For this reason, the qualitative research strategy is applied for the research, namely semi-structured interviews with park users and experts, supplemented by uninvolved observation. Furthermore, the case study method is used for the purpose of this thesis, which is appropriate for this type of research. All data collected was subjected to analysis, specifically to triple coding. From the research conducted it was found that the Parukářka park is an important area especially for the residents of the Prague 3 district, who use it on a daily basis. This park also fulfils a number of beneficial and irreplaceable functions that contribute to the quality of life of the inhabitants as well as to a better urban environment. It is therefore a multidimensional space with different meanings and values attributed to it by its users.

Key words

public space, urban green areas, park, Prague, Žižkov

Obsah

1 Úvod.....	12
2 Teoretická část	14
2.1 Ekosystém a ekosystémové služby	14
2.2 Statky a služby ekosystémů	15
2.3 Miléniové hodnocení ekosystémů	15
2.4 Integrované hodnocení ekosystémů.....	16
2.5 Urbánní ekosystém	17
2.6 Městská zeleň.....	17
2.7 Funkce městské zeleně.....	19
2.8 Koncept trvale udržitelného rozvoje.....	21
2.9 Veřejný prostor.....	22
2.9.1 Interpretativní přístup	24
2.10 Oblast zájmu	25
2.11 Historické milníky ve vývoji Žižkova se zaměřením na oblast zájmu a jejího přílehlého okolí.....	26
2.11.1 Oblast zájmu před osídlením.....	27
2.11.2 Oblast zájmu během první poloviny 19. století	27
2.11.3 Oblast zájmu během druhé poloviny 19. století.....	28
2.11.4 Oblast zájmu během první poloviny 20. století	29
2.11.5 Oblast zájmu v letech 1948–1989.....	30
2.11.6 Oblast zájmu po roce 1989 až do současnosti.....	31
2.12 Studie Vrch Křížek/Parukářka – Dost místa pro všechny.....	32
2.13 Strategie rozvoje městské části Praha 3 na období 2021–2030	33
2.14 Developerské projekty v okolí Parukářky	34
2.14.1 Polyfunkční dům Pitterova	35
2.14.2 Rezidenční projekt Jeseniova 38.....	37
2.14.3 Polyfunkční dům Žižkov (Pitterova)	39
3 Metodologie	42
3.1 Cíle práce	42
3.2 Výzkumný problém a výzkumné otázky	42
3.3 Vzorek.....	43
3.4 Výzkumná strategie a techniky sběru dat	44
3.4.1 Polostrukturované rozhovory.....	44
3.4.2 Pozorování	46
3.5 Metoda případové studie.....	46

3.5.1 Analýza dat v případové studii	47
3.6 Etické otázky výzkumu	48
4 Empirická část	48
4.1 Průběh výzkumu.....	48
4.2 Rytmus parku Parukářka	49
4.2.1 Rytmus parku s ohledem na roční období	50
4.2.2 Rytmus parku s ohledem na den v týdnu (všední/víkendový den).....	50
4.3 Park Parukářka z pohledu jeho uživatelů	51
4.3.1 Uživatelé parku v souvislosti s nezúčastněným pozorováním	51
4.3.2 Uživatelé parku v souvislosti s polostrukturovanými rozhovory	52
4.3.3 Využití parku Parukářka jeho uživateli	53
4.3.4 Hodnocení parku jeho uživateli.....	55
4.3.4.1 Přednosti a nedostatky Parukářky	55
4.3.4.1 Hodnocení zeleně	59
4.3.4.2 Představa ideálního parku z pohledu uživatelů	59
4.3.4.3 Parukářka ve srovnání s jinými parky Prahy 3.....	60
4.3.5 Význam parku Parukářka z pohledu jeho uživatelů.....	62
4.4 Park Parukářka z pohledu informátorů z řad odborníků	64
4.4.1 Informátoři z řad odborníků	64
4.4.2 Výdaje a příjmy městské části související s parkem Parukářka	65
4.4.3 Plánované úpravy na území parku	68
4.4.4 Plánované projekty v blízkém okolí parku.....	70
4.4.5 Význam parku Parukářka z pohledu odborníků	76
4.4.6 Park Parukářka z hlediska ekosystémových služeb a funkcí zeleně	78
5 Diskuse	81
6 Závěr.....	84
7 Zdroje	87
7.1 Literatura	87
7.3 Elektronické zdroje	89
7.4 Diplomové práce	93
8 Seznam obrázků	94
9 Seznam zkratk	95
10 Přílohy	96
10.1 Projekt diplomové práce.....	96
10.2 Informovaný souhlas	100
10.3.Struktura rozhovoru s uživatelem parku	101
10.4 Ukázka rozhovoru s uživatelem parku	103

10.5 Struktura rozhovoru s odborníkem	107
10.6 Ukázka rozhovoru s odborníkem	109
10.7 Fotodokumentace	119

1 Úvod

Městská zeleň je v současné době jedním z velmi aktuálních témat, kterým se zabývají nejen přírodní, ale také společenské vědy. V urbanizovaném městském prostředí plní plochy zeleně řadu prospěšných funkcí, které přispívají jak ke zvyšování kvality lidského života, tak obecně ke kvalitnějšímu životnímu prostředí. Svým uživatelům nabízí městská zeleň možnost rekreace a odpočinku od jinak uspěchaného stylu života ve městech.

Ve své práci se budu věnovat jednomu z pražských parků, konkrétně veřejnému parku Parukářka, který se nachází na Vrchu sv. Kříže na pražském Žižkově. Z hlediska veřejného prostoru, ve kterém se člověk pohybuje a tráví svůj čas, je nutné neopominout vztah, který si k němu buduje. Pro každého jedince může představovat něco jiného a může být naplněn různými významy a hodnotami.

V rámci této diplomové práce se proto zaměřím na význam tohoto relativně zachovaného, přírodě blízkého prostředí v městském prostoru, a to obecně v dílčích pohledech a z pohledu uživatelů a aktérů současnosti. Z těchto důvodů budu zkoumat nejen proměnu Vrchu sv. Kříže, respektive parku Parukářka v čase, tedy představím stručný historický vývoj tohoto místa a jeho okolí, současný stav a vize, které s ním má městská část Praha 3 do budoucna, ale též budu zkoumat subjektivní přístup k tomuto místu, jaký mají jednotliví uživatelé a aktéři, kteří ho navštěvují. Cílem této práce je komplexní popis fenoménu Parukářka a zkoumání tohoto veřejného prostoru jako reálného místa a zároveň jako konstruktů významů a hodnot, které mu uživatelé parku a aktéři připisují.

V první části práce uvedu teoretická východiska a definuji pojmy, které jsou pro tuto práci zásadní. Pozornost bude věnována především problematice městské zeleně a veřejného prostoru. Dále bude představena oblast zájmu (park Parukářka) a nastíněn její stručný historický vývoj, který ovlivnil podobu a charakter tohoto místa. Částečně představím rovněž dokumenty, se kterými v souvislosti s územím Parukářky pracuje městská část Praha 3. Nakonec uvedu a popíšu konkrétní developerské projekty, které mají být v blízkém okolí parku v nejbližší době realizovány.

Druhá část práce se bude věnovat metodologii, kde představím výzkumnou strategii, techniky sběru dat a metodu případové studie, které jsem v rámci výzkumu použila. Uvedu též způsob zpracování nashromážděných dat, konkrétně kódování trojího typu.

V následné empirické části práci poté popíšu průběh výzkumu a vyhodnotím získaná data z uskutečněných polostrukturovaných rozhovorů a nezúčastněného pozorování v parku. Na jejich základě se budu snažit zodpovědět důležité otázky, kterými jsou především jak lidé hodnotí park Parukářka, jak tomuto prostoru rozumí či co pro ně představuje.

V diskusní části práce, která navazuje na část empirickou, podrobím kritice výsledky vlastního výzkumu a pokusím se je porovnat s výsledky jiných studií a teorií.

2 Teoretická část

V teoretické části práce jsou nejprve představeny koncepty a vymezeny základní pojmy, které jsou pro tuto práci stěžejní. Dále je zde popsána oblast zájmu (park Parukářka) a nastíněn její stručný historický vývoj. V rámci této části práce je věnována pozornost také dokumentům, které se Parukářce věnují a podle kterých by mělo být s tímto územím nadále nakládáno. V neposlední řadě jsou v teoretické části představeny developerské a stavební projekty, které mají být v blízkém okolí Parukářky realizovány. Všechny tyto poznatky by měly posléze posloužit jako teoretický základ pro navazující empirickou část.

2.1 Ekosystém a ekosystémové služby

Termín ekosystém lze definovat různými způsoby. Ve své práci pro jeho vymezení proto využívám definici, jež je uvedena v zákoně o životním prostředí, kde je ekosystém definován následovně: „*Ekosystém je funkční soustava živých a neživých složek životního prostředí, jež jsou navzájem spojeny výměnou látek, tokem energie a předáváním informací a které se vzájemně ovlivňují a vyvíjejí v určitém prostoru a čase*“ [Zákon č. 17/1992 Sb.].

Ekosystémy zaujímají klíčovou úlohu nejen v podpoře a regulaci ekologických procesů, ale jsou nezbytné i pro podporu životadárných systémů naší planety. Z hlediska velikosti nejsou ekosystémy nijak omezeny a mohou zaujímat jakkoliv velkou funkční jednotku v libovolném měřítku. Z tohoto pohledu může být tedy ekosystémem jeden konkrétní strom, ale i celý prales [Hák; Rynda, 2001].

Dle Braniše je možné ekosystémy dělit na přirozené a nepřirozené. Mezi přirozené autor řadí přírodní oblasti, například lesy, pouště, jezera nebo mokřady. Nepřirozenými jsou poté ty, které jsou určitou měrou ovlivněny člověkem, například pole, parky, vinice, louky či rybníky. Hlavním rozdílem mezi těmito druhy ekosystémů je vložení tzv. dodatkové energie. Tou může být práce strojů, zavlažování nebo chemické ošetření, jež se využívají v nepřirozených ekosystémech, čímž dochází k ovlivnění toku energie i koloběhu látek člověkem [Braniš, 2004].

Z hlediska typu můžeme dále ekosystémy dělit do osmi skupin, jimiž jsou ekosystémy lesní, travinné, zemědělské, sladkovodní, pobřežní, vysokohorské, polární a urbánní [Hák; Rynda, 2001].

2.2 Statky a služby ekosystémů

Přínosy, jež lidem poskytují ekosystémy, nazýváme ekosystémovými službami. Ty lze dále dělit do čtyř kategorií, a to na služby zásobovací, regulační, kulturní a podpůrné. **Zásobovací služby** zahrnují produkční a hmotnou stránku životního prostředí. Příkladem může být dřevo, voda nebo potrava. **Regulační služby** jsou ty, které lze řadit mezi výsledky ekosystémových procesů, jež působí přímý užitek, tedy například čištění vody, regulace podnebí či nemocí. **Kulturní služby** jsou poté především nehmotné aspekty ekosystémů, například možnost rekreace, vzdělávání, estetické a duchovní působení nebo jiné nemateriální hodnoty. Posledními jsou **služby podpůrné**, které zahrnují samotné fungování ekosystémů, nepostradatelné pro udržení života. Sem řadíme tvorbu půdy či oběh živin [Vačkář; Frélichová; Lorenzová a kol., 2014].

Jak je tedy zřejmé, skrze ekosystémy poskytuje příroda lidem statky a služby, jež jsou nepostradatelné jak pro hospodářskou výkonnost, tak pro kvalitu života lidí. Z hlediska současného stavu ekosystémů, jenž má v globálním měřítku zhoršující se tendence, zejména v důsledku sociálních a ekonomických hnacích sil, jimiž jsou ekosystémy ohrožovány, je nutné ekosystémové služby zahrnout do rozhodovacích procesů a politik [Vačkářů; Grammatikopoulou; Harmáčková, 2017].

2.3 Miléniové hodnocení ekosystémů

Projekt miléniové hodnocení ekosystémů (Millennium Ecosystem Assessment – MA) vznikl v reakci na postupnou degradaci a změnu ekosystémů a služeb, jež poskytují. Účelem tohoto projektu bylo zhodnocení důsledků změn těchto přírodních systémů, které mají vliv na lidský blahobyt. Dále vytvoření vědeckých podkladů pro činnosti potřebné k zachování ekosystémů a možnosti jejich udržitelného využívání. Jedná se tedy o velmi nákladný a rozsáhlý projekt, jenž se zaměřuje na vztahy mezi ekosystémovými službami, lidským blahobytem a nepřímými a přímými hnacími silami změn. MA používá vícestupňový přístup, kdy reflektuje jak geografické¹, tak i časové² hledisko.

MA bylo zrealizováno během let 2001–2005 v reakci na žádosti vlád, které požadovaly informace související se čtyřmi mezinárodními úmluvami usilujícími o

¹ Na lokální, regionální a globální úrovni.

² Z časového hlediska – krátkodobě, dlouhodobě.

ochranu přírody, konkrétně s Ramsarskou úmluvou o mokřadech, Úmluvou o biologické rozmanitosti, Úmluvou o boji proti desertifikaci a Úmluvou o ochraně stěhovavých druhů volně žijících živočichů. Jedním z důležitých cílů MA byla mimo jiné snaha vyhovět potřebám a dostatečně informovat vědecky podloženými daty nejen politiky, ale též podnikatelskou sféru, domorodé obyvatelstvo, nevládní organizace, zdravotnictví i širokou veřejnost [Reid, 2017].

2.4 Integrované hodnocení ekosystémů

Hodnocení služeb ekosystémů vyplývá z předpokladu, že každý daný ekosystém představuje jisté rozpětí ekosystémových služeb, jež vedou k produkování různých přínosů. Určitý ekosystém, například lesní, může tedy poskytovat hned několik služeb najednou – filtraci vody, možnost rekreace či ukládání uhlíku. V jiných případech si ale dílčí služby mohou navzájem konkurovat, vylučovat se, v závislosti čehož dochází k jejich směňování. Příkladem může být možnost rekreace oproti možnosti těžby dřeva. Aby bylo možné takovéto směny posuzovat, existuje tzv. integrované hodnocení ekosystémových služeb [Vačkář; Frélichová; Lorenzová a kol., 2014].

Integrované hodnocení ekosystémů je jedním z (aplikovaných) vědeckých přístupů, který je založen na posuzování a hodnocení služeb ekosystémů a zpravidla zahrnuje těchto několik kroků:

- Prvním krokem je určení výchozího stavu ekosystému a služeb, které poskytuje.
- Druhým krokem je identifikace a posouzení pravděpodobných dopadů politik na služby ekosystémů.
- Třetím krokem obvykle bývá kvantifikace dopadů daných politik na určité ekosystémové služby.
- Čtvrtým krokem je poté posuzování dopadů na kvalitu života lidí.
- Posledním krokem je celkové zhodnocení změn služeb ekosystémů.

Metodika integrovaného hodnocení ekosystémů poskytuje jednotný konceptuální rámec s postupy, zásadami a parametry pro sledování a hodnocení stavu ekosystémových služeb [Vačkář; Frélichová; Lorenzová a kol., 2014].

2.5 Urbánní ekosystém

Vzhledem k tématu práce je důležité si stručně definovat další termín, kterým je urbánní ekosystém. Za urbánní ekosystém lze považovat takový ekosystém, který se vyskytuje v prostředí, kde převládají zastavěné nebo industrializované plochy v kombinaci s prvky přírodního či přírodě blízkého prostředí. Jedná se tedy zejména o ekosystémy ve městech, která jsou značnou měrou ovlivňována lidskou činností. Městské ekosystémy zahrnují kombinaci ploch domů, dopravních sítí, skládek, různých průmyslových podniků a jiné zástavby s plochami městské veřejné i neveřejné zeleně. Z hlediska ekosystémových služeb zastávají i tyto urbánní ekosystémy důležitou roli, avšak míra kapacity, kterou jsou schopny produkovat, se odvíjí od charakteru města, tedy především od jeho velikosti, typu a způsobu zástavby či množství zelených ploch [Frélichová; Harmáčková; Pártl a kol., 2016].

2.6 Městská zeleň

Z hlediska městské zeleně je důležité nejprve vymezit, co zeleň je, jak je možno ji klasifikovat a jaké funkce zastává.

Z obecného hlediska můžeme zelení rozumět určitou vymezenou část území, jež je pokryta vegetací a která se vyznačuje soubory prvků, jež vznikly přirozeně nebo byly založeny a uspořádány dle krajinářských a zahradně-architektonických zásad. Tyto prvky je dále možné dělit na živé, mezi které patří keře, stromy či trávničky, a neživé, jakými jsou například voda, kameny nebo terén či prvky umělé, jež zahrnují menší stavby či parkový mobiliář. [Vorel; Balabánová; Kyselka, 2013].

Pro poněkud obecný pojem zeleň neexistuje jedna konkrétní definice, a proto jsem se v rámci této práce rozhodla použít tu, již uvádí Otruba, který zeleň vymezuje jako: „*plochy, které jsou v převážné míře pokryty vegetací a doplněny prvky stavebně-technickými či architekturou malých forem a výtvarnými díly, nebo se jedná o prvky bodové (solitéry) či liniové (aleje, zelené pásy) vegetace*“ [Otruba, 2002: 40].

Jelikož existuje několik možností, jak zeleň klasifikovat, rozhodla jsem se využít tu, jež zeleň rozděluje na zeleň sídelní (městská, venkovská) a zeleň krajinnou, neboť její aplikace je pro můj výzkum nejvhodnější. Zelení krajinnou jsou myšleny ty plochy zeleně, které se nachází na nezastavěných územích mimo sídla lidí a které plní především ekologickou či krajinotvornou funkci. Zelení sídelní jsou poté ty plochy zeleně, jež se

nachází v zastavěném území, které je značně urbanizované [Vorel; Balabánová; Kyselka, 2013].

Vzhledem k tématu práce se budu nadále zabývat již pouze zelení sídelní, konkrétně městskou, a proto bych ráda upřesnila, co je za městskou zeleň považováno.

Městská zeleň zahrnuje aleje, stromořadí, parky, sady, zahrady a jiné člověkem vytvořené a udržované plochy, jež hrají významnou roli z hlediska kvality životního prostředí ve městech. Obyvatelům poskytují možnost rekreace, sportování, odpočinku nebo kulturního vyžití a je možné je dělit podle různých hledisek, jakými jsou například urbanistické funkce, velikost či náročnost na údržbu. Pro diplomovou práci je ovšem stěžejní hledisko přístupnosti pro veřejnost, dle kterého Ústav územního rozvoje rozděluje městskou zeleň na:

- plochy zeleně, jež jsou veřejně přístupné – veřejná zeleň
- plochy zeleně, jež jsou veřejně nepřístupné – neveřejná zeleň (soukromá či zvláštního určení)
- plochy zeleně, jež jsou pro veřejnost omezeně přístupné [Vorel; Balabánová; Kyselka, 2013].

Podle uvedeného dělení spadá park Parukářka, který se nachází na území městské části Praha 3 – Žižkov, pod tzv. veřejnou zeleň, jež je přístupná všem lidem bez omezení. Kromě parku tohoto typu, případně jiných větších či menších parků, jsou za veřejnou zeleň dále považovány například zeleň na dětských hřištích, náměstích, sídlištích, u veřejných budov a na veřejných prostranstvích, dále hřbitovy, různé rekreační příměstské lesy, nebo lesoparky [tamtéž].

Posledním pojmem, který chci v souvislosti s městskou zelení v krátkosti představit, je pojem park, pro jehož vymezení opět existuje řada možností. Z mého pohledu však není nutné klasifikovat park striktně podle rozlohy či typu, jelikož vzhledem k tématu práce to není stěžejním hlediskem. Proto uvádím možná poněkud obecnou, avšak z mého pohledu velmi výstižnou definici Otruby, který chápe park jako ucelený útvar zeleně, jenž je: „*nedílnou součástí urbánní struktury sídla nebo jeho části. Je zpravidla veřejně přístupný a není rozhodující jeho plošný rozsah. Důležitý je obsah a funkce.*“ [Otruba, 2002: 55]. Právě obsah a funkce, které park Parukářka představuje a plní, a to nejen z pohledu uživatelů, jež ho navštěvují a využívají, ale i ostatních zúčastněných stran, jsou

důležitým východiskem pro tuto práci. Dále je nutné si uvědomit, že by bylo jistě zajímavé porovnat postavení Parukářky v kontextu ostatních parků na Praze 3 nebo Praze jako celku, což by však bylo nad rámec a záměr této práce. Z tohoto důvodu se na tomto místě spokojím s konstatováním, že Parukářka se svou rozlohou, historií i umístěním patří nepochybně k nejvýznamnějším parkům minimálně na Žižkově, ba spíše v širším centru Prahy.

2.7 Funkce městské zeleně

Ve městech působí mnoho negativních vlivů, které jsou způsobeny především velkou hustotou zalidnění a vysokou mírou antropogenních aktivit, při kterých dochází k produkci velkého množství znečišťujících látek do životního prostředí. Z tohoto hlediska plní plochy zeleně ve městech řadu pozitivních funkcí, jež napomáhají negativní vlivy zmírňovat, čímž přispívají ke zvyšování kvality života lidí a obecně ke kvalitnějšímu městskému prostředí [Vejchodská, 2007]. Přestože funkce zeleně nelze chápat striktně odděleně, jelikož spolu vzájemně souvisejí a ovlivňují se, rozhodla jsem se je z důvodu větší přehlednosti níže specifikovat podle dělení, jež uvádí Ústav územního rozvoje. Dále bych ráda uvedla, že níže popsané funkce zastává nejen zeleň městská, ale zeleň obecně. Vzhledem k tématu práce se však budu věnovat zejména těm funkcím, které jsou relevantní pro zeleň v rámci měst.

První funkcí je **funkce hygienická**, pod kterou řadíme zejména vliv městské zeleně na mikroklima, na kvalitu vzduchu a na snižování hlukové zátěže.

Městská zeleň má schopnost vytvořit, stabilizovat či udržet určité mikroklima, čímž ovlivňuje okolní teplotu, vlhkost, kvalitu a proudění vzduchu. Zeleň funguje jako jakýsi chladicí činitel, jenž vyrovnává teplotní rozdíly. Vysoké letní teploty snižuje díky neustálému odpařování vody a působí pozitivně při snižování negativních dopadů tepelných ostrovů, zvlhčuje vzduch a ovlivňuje jeho rychlost proudění. Produkuje kyslík a poskytuje stín, jenž účinně zmírňuje přehřívání zpevněných ploch.

Z hlediska kvality ovzduší napomáhá zeleň snižovat koncentraci některých škodlivých látek a dále mechanicky zachycuje prachové částice z ovzduší, čímž snižuje prašnost.

V některých případech může fungovat jako protihluková bariéra, jež přispívá ke snižování hlukové zátěže. Účinnost takového tlumení hluku se však odvíjí od velikosti

zelených ploch a druhu jejich olistění [Vorel; Balabánová; Kyselka, 2013].

Další funkcí je **funkce ekologická**. Z hlediska této funkce je úloha zeleně opět velmi významná, jelikož poskytuje životní prostor a útočiště řadě druhů živočichů a rostlin. V rámci města lze tedy hovořit o určitých biotopech (stanovištích), jež obývají různorodá společenstva živočichů, rostlin, hub či mikroorganismů, které by v jinak urbanizovaném prostředí neměly šanci přežít. Z tohoto hlediska je proto velmi důležité chránit a zachovávat tyto zelené plochy [tamtéž].

Zelené plochy ve městech plní též **rekreační a psychologickou funkci**, jelikož jsou často vyhledávány z důvodu volnočasových aktivit. Zpravidla se jedná o rekreaci krátkodobou, kdy jsou plochy zeleně využívány k odpočinku, procházce, běhu, jízdě na kole a dalším sportovním činnostem, k venčení psů, hrám na dětských hřištích či k pořádání pikniků. Jedná se o aktivity, které jsou spojeny s využíváním ploch, jež bývají zejména v blízkém okolí bydliště. Přestože městská zeleň poskytuje především krátkodobou rekreaci, má na zdravotní stav člověka velmi pozitivní dopad.

Zeleň dále pozitivně ovlivňuje nejen fyzické, ale i duševní zdraví. Působí uklidňujícím účinkem, čímž přispívá ke zmírnění stresu a jiných psychických obtíží. Představuje možnost relaxace a odpočinku v příjemném prostředí. Působí esteticky, svými rozmanitými tvary, barvami či texturou podněcuje k estetickým prožitkům a může být zdrojem pro umělecké vyjádření [Vorel; Balabánová; Kyselka, 2013].

Další funkcí je **funkce prostorotvorná**. Díky záměrnému vysazování různých druhů dřevin je možné vytvářet, členit či uzavírat prostor. Zeleň umožňuje v rámci urbanizovaného území tvořit zajímavé kompozice, zakrývat rušivé prvky, nebo naopak zvýrazňovat zajímavé stavby a jiné objekty [tamtéž]. Z hlediska prostorotvorné funkce tedy dochází k rozčlenění prostoru na jistá teritoria, která mohou vyvolávat pocit bezpečí, klidu a jistoty, a mohou rovněž být vhodným prostorem pro navázání sociálních kontaktů [Šerá, 2015].

Poslední funkcí je **funkce ekonomická**. Z hlediska městské zeleně se jedná o funkci spíše okrajovou, přesto ji můžeme jmenovat ve vztahu k zeleným plochám města. Z ekonomického hlediska přispívá městská zeleň k vytváření pracovních příležitostí, vyplývajících například z výsadby či údržby zeleně. Dále může veřejná zeleň ovlivňovat turistický ruch v dané oblasti, což může být dalším zdrojem příjmu. Zelené plochy mohou (a zpravidla se také tak děje) též zvyšovat cenu nemovitostí, jež se nacházejí v jejich blízkém okolí.

Jak je tedy zřejmé, zeleň ve městech plní řadu důležitých, prospěšných a

nezastupitelných funkcí, jež příznivě ovlivňují kvalitu lidského života. Je však potřeba zmínit, že mimo pozitivní vlivy může zezeň v některých ohledech působit i negativně. Z tohoto hlediska se jedná zejména o poškozování inženýrských sítí či pozemních komunikací kořenovými systémy zeleně. Dále může v souvislosti se zelení docházet k ohrožení zdraví lidí, a to kvůli spadanému listí, plodům či ulomeným větvím, jež je z tohoto důvodu potřeba pravidelně odklízet. [Šerá, 2015]. Kvůli přerostlé zeleni může též docházet k problémům v dopravě, a to z důvodu clonění větví, které mohou bránit ve výhledu účastníkům provozu. Řešením těchto problémů je například zvolení správného výběru dřevin a jejich pravidelná údržba spočívající v prořezávání či ořezávání zaschlých větví. Z hlediska zdraví může zezeň produkovat pyl, jenž umocňuje alergické reakce [Šerá, 2014].

2.8 Koncept trvale udržitelného rozvoje

S první definicí trvale udržitelného rozvoje (TUR) přišla Světová komise OSN pro životní prostředí a rozvoj, jež roku 1987 vydala zprávu s názvem Naše společná budoucnost (Our Common Future), ve které byl TUR definován jako: „*takový způsob rozvoje, který uspokojuje potřeby přítomnosti, aniž by oslaboval možnosti budoucích generací naplňovat jejich vlastní potřeby*“ [Brundtland a kol., 1991: 47]. Tato definice poněkud opomíjí přírodu a životní prostředí, ale koncept samozřejmě pracuje s faktem konečných přírodních zdrojů a rostoucích lidských potřeb.

Toto první vymezení TUR mělo za následek mnohé diskuse věnující se trvalé udržitelnosti, v jejichž návaznosti vznikla řada dalších definic. Z tohoto důvodu bych ráda uvedla ještě jednu podrobnější, která vymezuje TUR následovně: „*Trvale udržitelný rozvoj je komplexní soubor strategií, které umožňují pomocí ekonomických prostředků a technologií uspokojovat lidské potřeby, materiální, kulturní i duchovní, při plném respektování environmentálních limitů; aby to bylo v globálním měřítku současného světa možné, je nutné nově redefinovat na lokální, regionální i globální úrovni jejich socio-politické instituce a procesy*“ [Rynda, 2021].

TUR je zpravidla založen na třech základních pilířích, kterými jsou pilíř ekonomický, environmentální a sociální. Jak je ovšem z definice Ryndy zřejmé, je potřeba TUR promýšlet mimo tyto tři roviny, ještě na rovině individuální. Z tohoto důvodu přichází Rynda se čtyřmi základními pilíři TUR, kterými jsou ekonomický (prostředky k uspokojování našich potřeb, technologie a ekonomické nástroje),

environmentální (reflektující limity využívání ekosystémů a celé přírody), sociopolitický (instituce a procesy na lokální, regionální a globální úrovni) a lidský (zahrnující kvalitu života a individuální hodnotové orientace jednotlivce). Dle autora je totiž důležité promýšlet TUR nejen na úrovni společenské, skupinové, ale též na rovině individuální, lidské [Rynda, 2021]. Aby byl TUR možný, je potřeba docílit rovnovážného rozvoje všech těchto výše zmíněných pilířů.

Z hlediska této práce jsou v souvislosti s TUR důležitými nástroji aplikujícími principy TUR na regionální a lokální úrovni, například Místní Agenda 21³, která se využívá pro: „*zavádění udržitelného rozvoje na místní a regionální úrovni. Místní Agenda 21 je proces, který prostřednictvím zkvalitňování správy věcí veřejných, strategického plánování a řízení a zapojování veřejnosti zvyšuje kvalitu života ve všech jeho aspektech*“ [Ministerstvo životního prostředí], dále Zdravá města, různé Místní akční skupiny nebo například Strategie rozvoje pro jednotlivé městské části. Všechny tyto dokumenty jsou si podobné a všechny jsou založeny na udržitelném rozvoji.

Samotné území Parukářky je však pro takovéto dokumenty příliš malé, a proto je zahrnuto do strategie rozvoje městské části Praha 3, jež je střednědobým strategickým dokumentem, který pomáhá dané území spravovat (viz kapitola 2.13). Z tohoto důvodu může být právě tento dokument jednou z možných cest, jak docílit soulad zájmů různých zúčastněných stran v mnou zkoumaném území, a to za předpokladu vhodného a trvalého využívání tohoto městského ekosystému a služeb, jež poskytuje.

2.9 Veřejný prostor

Vzhledem k tomu, že se práce zabývá veřejným prostorem je potřeba tento pojem, pro který existuje velké množství definic nejprve vymežit. Veřejný prostor je problematizován napříč různými vědními disciplínami, jako jsou urbánní ekologie, politologie, sociologie, psychologie či antropologie, pomocí kterých se snažíme zjistit, jak na něj nahlížet, jak ho vnímat, charakterizovat či hodnotit. Z tohoto hlediska může fyzický veřejný prostor nabývat různých významů a obsahů, mohou se v něm odehrávat rozličné sociální interakce, může být předmětem různých zájmů či plnit řadu funkcí. Jak je tedy zřejmé, přístupů, které veřejný prostor tematizují, je velké množství, což odráží fakt, že se jedná o velmi komplexní jev, do něhož se promítají nejen charakteristiky

³ Místní Agenda 21 vychází z Agendy 21, která je programovým dokumentem OSN a jedním ze základních textů udržitelného rozvoje, který byl přijat roku 1992 na Summitu Země v Riu de Janeiro.

určitého prostoru a místa, ale též socio-kulturní aspekty.

V rámci své diplomové práce se chci věnovat Parukářce jak v její fyzické podobě, jako konkrétnímu místu, které plní různé funkce, je předmětem veřejných i soukromých zájmů a má svou historii, tak i její nefyzické podstatě, tedy tomu, jak lidé Parukářku vnímají a jaké významy a obsahy jí přisuzují.

Možností jak vymezit veřejný prostor je opravdu mnoho, a proto bych nejprve ráda uvedla tu, se kterou přišli autoři Walter Siebel a Jan Wehrheim, kteří popisují čtyři dimenze, jak se vymezuje veřejný prostor vůči soukromému, a to na základě dichotomie veřejné a soukromé sféry.

- První je tzv. **legální dimenze**, v rámci které spatřují autoři rozdílnost mezi soukromým a veřejným prostorem zejména v tom, kým a jak je daný prostor využíván. Veřejný prostor totiž podléhá určitému zákonnému rámci, který mu poskytují veřejné instituce a veřejné právo. Oproti tomu soukromý prostor se řídí pravidly a omezeními konkrétního vlastníka. Z těchto důvodů jsou proto možnosti využití obou prostorů odlišné.
- Druhou je **dimenze funkcionální**. Ta spočívá v tom, že veřejný prostor plní zejména politické a obchodní funkce. Soukromý prostor slouží zejména pro účely produkce a reprodukce.
- Třetí je **dimenze sociální**. Z tohoto hlediska je důležité zkoumat, jak se v obou prostorech cítíme, chováme, či prezentujeme. Veřejný prostor zpravidla působí anonymnějším a rezervovanějším dojmem, a proto i naše chování bývá obvykle jiné a méně okázalé než v prostoru soukromém, který je typický větší mírou intimity a emočních projevů.
- Poslední je **dimenze materiální a symbolická**, v rámci které je veřejný prostor oddělován od soukromého pomocí symbolických či architektonických prvků [Siebel; Wehrheim, 2003].

Z výše uvedeného vyplývá, že veřejný prostor by měl být promyšlen v různých perspektivách, které zahrnují jak jeho fyzickou, tak i jeho nefyzickou podstatu, a proto existuje řada přístupů, jak na veřejný prostor nahlížet. Ráda bych dále stručně představila několik skupin odborníků, jež se touto problematikou zabývají, a uvedla, jak veřejný

prostor promýšlí a jak k němu přistupují. Jedná se o přístupy k dané problematice v českém prostředí.

Do první skupiny, která se veřejnému prostoru věnuje, spadají architekti a městští plánovači. Ti nahlíží a promýšlí veřejný prostor zejména z fyzického hlediska. Zaměřují se hlavně na urbanistické a architektonické aspekty, kterými lze veřejný prostor utvářet, rozdělovat či dokreslovat.

Další skupinou, která tematizuje tuto problematiku, jsou humánní a sociální geografové. Ti nahlíží a přistupují k veřejnému prostoru nejen z fyzického hlediska, ale reflektují i jeho společenské funkce, které tato veřejná prostranství mohou plnit.

Třetí skupina zastává tzv. politický přístup. Ten se odklání od fyzického pojetí veřejného prostoru směrem k prostoru politické diskuse, kde jsou lidé vyzýváni, aby odhlédli od svých soukromých zájmů ve prospěch zájmů veřejných. Veřejný prostor zde nedefinují instituce a geografické hranice, ale spíše procesy a jejich určitá dynamika.

Poslední skupinu, jež přistupuje k veřejnému prostoru, tvoří zejména sociologové, antropologové či psychologové. Ti kladou důraz především na jeho nemateriální rovinu, ve které zkoumají sociální interakce, a také významy a obsahy, které lidé veřejnému prostoru připisují. Všimají si kulturních hodnot, pozorují chování lidí v takových prostorech a zkoumají vliv těchto prostorů na utváření jejich identity [Pospěch, 2013]. Cílem této práce ovšem není jednotlivé přístupy podrobně zmapovat a porovnat.

V rámci své práce se věnuji parku Parukářka, tedy konkrétnímu místu, který je veřejným prostorem přístupným široké veřejnosti, všem uživatelům bez rozdílu. Nachází se na pozemcích, jejichž vlastníkem je hlavní město Praha, a které jsou ve svěřené správě městské části Praha 3 [Katastr nemovitostí].

Zároveň tento prostor nabývá různých významů a obsahů, které mu jeho uživatelé a aktéři přisuzují, a proto je nutné podotknout, že pro mou práci je důležité zkoumat obě roviny, jak fyzickou, tak i nefyzickou (sociálně-kulturní), a to proto, že jsou neoddělitelné a vzájemně provázané. Z tohoto důvodu proto uvádím komplexnější definici veřejného prostoru, podle které se jedná o: *„fyzické, smyslové i virtuální prostředí zájmů, znaků a významů, v němž vstupují do styku lidé záměrně i náhodně bez vlastní volby a komunikují mezi sebou, přímo i zprostředkovaně, s garancí ne/respektované správy“* [Rynda, 2021].

2.9.1 Interpretativní přístup

Dle Pospěcha a jeho interpretativního přístupu je potřeba k veřejnému prostoru

také přistupovat: „jako k souboru sdílených reprezentací a významů, které se neustále proměňují v procesech sociální interakce“ [Pospěch, 2013: 76]. Z toho vyplývá, že je důležité zkoumat ty mechanismy, jež umožňují vznik a fungování veřejného prostoru, který je naplňován významy, jež mu lidé přisuzují.

Interpretativní přístup si klade za cíl porozumět veřejnému prostoru a analyzovat jej: „jako vysoce komplexní a strukturovaný proces, který je utvářen skrze procesy vnitřní a vnější regulace, každodenní záměrná a nezáměrná jednání jednotlivých aktérů a jejich nekončící konflikt o výklad a význam prostoru“ [Pospěch, 2013: 76]. Základní předpoklad interpretativního přístupu spatřuje autor v každodenním jednání lidí, díky kterému jsou veřejnému prostoru přisuzovány dané významy. Primárním předmětem jsou v tomto ohledu sdílená zkušenost a zásoba vědění, tedy znalost pravidel chování a významů, díky kterým může daný prostor fungovat. [tamtéž].

Jak již bylo uvedeno výše, budu se snažit na veřejný prostor nahlížet nejen skrze tento interpretativní přístup, ale i jako na konkrétní fyzický prostor.

2.10 Oblast zájmu

Park Parukářka se nachází na Vrchu sv. Kříže, jenž se rozprostírá mezi Olšanskými hřbitovy a vrchem Vítkovem na pražském Žižkově. Z kopce o rozloze 153 470 m² [Praha 3, 2014], který dosahuje nadmořské výšky 275 metrů, je krásný výhled na velkou část Prahy. Z hlediska horninového složení je podklad vrchu tvořen zejména křemenci a břidlicemi. Původně byl kopec osázen vinicemi, jež zde nechal založit ve 14. století Karel IV. Samotný název vrchu byl pravděpodobně odvozen od dřevěného kříže, který zde byl vztyčen roku 1822 a stal se dominantním symbolem, viditelným i z dalekého okolí. V průběhu let se pro Vrch sv. Kříže však vžil zjednodušený, kratší název Křížek [Nemochovská, 2020].

Na severovýchodní straně kopce se dříve nacházela osamocená usedlost Parukářka, jejíž název se zachoval do současnosti a posloužil pro pojmenování nejen zdejšího parku, ale i hospody. V bývalých prostorách výše zmíněné usedlosti vznikla roku 1825 továrna na střelivo a výbušniny Sellier a Bellot, známá pod lidovým názvem „Kapslovna“. Z důvodu nebezpečné výroby byl areál továrny obehnan zdí, která oddělovala území bývalé usedlosti od zbytku vrchu [tamtéž]. Vrch se tedy pomyslně rozdělil na poměrně dlouhou dobu na dvě části, na Vrch sv. Kříže/Křížek (západní část vrchu) a Parukářku (východní část vrchu), z čehož pramení dodnes trvající neshody pro

pojmenování této lokality jako celku.

Vzhledem k tomu, že území, které je předmětem mého zájmu, zahrnuje obě tyto části, jež se v historické perspektivě vyvíjely relativně odděleně a samostatně, avšak v současnosti tvoří jeden celek, kterým je celistvé propojené území, jež je takto vnímáno i všemi zúčastněnými (radními, zastupiteli, uživateli parku i širší veřejností), vžívá se pro celé toto území v profánním běžném užití název Parukářka. Z tohoto důvodu, proto napříště v textu této diplomové práce budu Parukářkou rozumět obě tyto historicky vzniklé části.

V současné době je vrch z východní strany ohraničen ulicí Na Parukářce, ze západu ulicí Prokopovou, ze severu Jeseniovou a z jižní strany ulicí Olšanskou. Nachází se v relativním středu Žižkova a je často vyhledáván pro svůj, již zmíněný, ikonický výhled na město. Park Parukářka, který se na tomto vrchu nachází, má parkovou až lesoparkovou úpravu a je návštěvníky využíván zejména pro volnočasové aktivity, relaxaci či odpočinek. V průběhu roku se zde konají mnohé kulturní akce, jako například Žižkovské pivobraní, Lampionový průvod, Drakiáda, koncerty či různé akce pro rodiče s dětmi.

Neposlední zajímavostí je, že se uvnitř tohoto kopce nachází protiatomový bunkr, který byl vybudován ve druhé polovině 20. století a ve kterém je v současnosti umístěno Muzeum studené války a hudební klub. Na území Parukářky se dále nacházejí tři dětská hřiště, veřejné grilovací a piknikové místo, hospůdka Parukářka a agility park pro výcvik psů [Nemochovská, 2020].

Z hlediska vegetace je možné na Parukářce najít zejména travní a akátové porosty, javory mléče, slivoně mirabelky či mahalebky obecné. Co se týče biologicky hodnotných druhů, můžeme zde spatřit jarní, drobnokvětou osívkou kulatoplodou či lomikámen trojprstý [Pleskot a kol., 2017].

2.11 Historické milníky ve vývoji Žižkova se zaměřením na oblast zájmu a jejího přilehlého okolí

Z hlediska historického vývoje je v následujícím textu věnována pozornost zejména východní části vrchu, jež v průběhu let prošla řadou rychlých proměn, které se podepsaly na podobě a charakteru tohoto místa. Západní část vrchu takto dynamickým vývojem neprošla.

2.11.1 Oblast zájmu před osídlením

Samotný historický vývoj současné Parukářky je neodmyslitelně spjat s rozvojem této městské části. První zmínky o území nynějšího Žižkova pocházejí již z poloviny 14. století a souvisí s dnes již zaniklou osadou Olšany. Větší pozornosti se této oblasti dostalo až za vlády Karla IV., který roku 1358 vydal nařízení, aby stráně v okruhu tří mil od Prahy byly osázeny vinnou révou, díky čemuž se území nynějšího Žižkova hojně osázelo a dalo vzniknout mnoha vinicím a několika viničním domkům a usedlostem [Berníček, 2006].

V následujících stoletích, konkrétně v 17. a 18., docházelo na našem území k četným a dlouhým válečným tažením, která měla mimo jiné za následek i zdevastování a zpusťování vinic na svazích současného Žižkova. To bylo příčinou přeměny bývalých vinic a viničních domků na zemědělské usedlosti se zelinářskými zahradami, sady a poli v průběhu následujících desetiletí [Čvančara; Čvančara, 2019].

Jednou z takových usedlostí byla i usedlost Parukářka označená čp. 39, jejíž název byl odvozen od výroby paruk, kterou zde provozoval Jan Hrabánek mezi lety 1804–1825 [Lašťovková, 2001].

2.11.2 Oblast zájmu během první poloviny 19. století

Během první poloviny 19. století ještě stále na území nynějšího Žižkova převládají hospodářské usedlosti, přesto lze pozorovat první náznaky rozvíjejících se stavebních činností.

Jedním z nejstarších průmyslových podniků, který v této oblasti vznikl, byla továrna na střelivo Sellier & Bellot⁴, kterou zde zřídili dva mladí Francouzi, Louis Sellier a Nicolas Bellot. Vhodným místem pro výstavbu této továrny se staly prostory výše zmíněné usedlosti Parukářka a její blízké, v té době nezastavěné okolí, konkrétně severovýchodní část Vrchu sv. Kříže. Právě zde Sellier a Bellot zahájili roku 1825 výrobu specializující se na perkusní zápalky (roznětky/kapsle), které měly nahradit do té doby známé křesadlové zámky ručních palných zbraní [Čvančara; Čvančara, 2019]. Ke konci téhož roku se zakladatelům podniku také podařilo získat na tento nový typ tovární výroby kapslí privilegium, které jim udělil císař František I., a tak nadále docházelo k navýšení

⁴ Lidově nazývaná „Kapslovna“ z důvodu její výroby orientované na zápalky/roznětky neboli kapsle, které byly určeny pro lovecké a později vojenské zbraně.

objemu výroby [Bečková, 2014].

I během dalších let firma velmi prosperovala a pokračovala ve výrobě, kterou postupně rozšířila o střelivo a výbušniny, a to i navzdory probíhající světové hospodářské krizi ve 40. letech 19. století [Holec; Mikota, 1963].

Mimo tuto skutečnost došlo během první poloviny 19. století k jinému významnému počinu, který je z hlediska vývoje dnešního Žižkova neopominutelný. Roku 1849 došlo ke sloučení pozemků a jednotlivých usedlostí za východními pražskými hradbami v jednu obec, která dostala název Vinohrady. V místech bývalých vinic, polí a zahrad tak postupně začalo vznikat jedno z významných pražských předměstí [Dvořák; Hlava; Lehmannová a kol., 2012].

Obr. 1 Továrna na střelivo Sellier & Bellot (1825), zdroj: www.pamatky.praha.eu

2.11.3 Oblast zájmu během druhé poloviny 19. století

Druhá polovina 19. století byla z hlediska vývoje nynějšího Žižkova klíčová. Právě v této době došlo k velmi rychlé výstavbě domů, podniků a různých továren, což mělo za následek příliv obyvatelstva a pracovní síly do této oblasti.

Jedním z nejvýznamnějších stavitelů, který se o tento stavební rozvoj zasloužil, byl Karel Hartig⁵, který se stal autorem prvních uličních a stavebních plánů vznikajícího pražského předměstí. Sám Hartig představil první regulační plán, ve kterém podrobně rozparceloval poměrně rozsáhlé území mezi Vídeňskou silnicí (dnešní Koněvovou) a

⁵ Později první starosta Žižkova.

Vrchem sv. Kříže, díky čemuž se v dané oblasti začalo záhy stavět [Dvořák; Hlava; Lehmannová a kol., 2012].

Samotné proměně se však nevyhnul ani Vrch sv. Kříže, konkrétněji továrna Sellier & Bellot, která se rozprostírala na jeho severovýchodní části. Během poměrně krátké doby se „Kapslovna“ rozšířila o několik budov a jiných drobných staveb, kterými byly například kotelna, vodojem, budovy nových výrobních provozů či objekty, kde se vyráběly a míchaly tržskavé směsi. Továrna se tedy postupně rozšiřovala a pokrývala stále větší část vrchu [Bečková, 2014].

V 60. letech 19. století, po odchodu Selliera a Bellota z vedení firmy, podnik převzalo sdružení dědiců a podnikatelů, kteří ji později transformovali na akciovou společnost. Kromě výroby lovecké a sportovní munice se noví majitelé snažili orientovat i na výrobu zbrojní, díky které by firma mohla v budoucnu získat i vojenské zakázky [tamtéž].

Z tohoto vývoje je zřejmé, že druhá polovina 19. století byla pro nynější Žižkov obdobím velkých a rychlých změn. Dříve venkovská krajina s poměrně malým počtem obyvatel se velmi rychle proměnila v rozrůstající se obec, jež roku 1867 získala nový, povýšený název – Královské Vinohrady.

V průběhu několika následujících let se Královské Vinohrady dále rozrůstaly, a proto roku 1875 došlo k jejich rozdělení na dvě samostatné obce, konkrétně na Královské Vinohrady I. (nynější Žižkov) a Královské Vinohrady II. (nynější Vinohrady). Současný název Žižkov získala obec ještě o něco později, a to v návaznosti na rozhodnutí Ministerstva vnitra, které k tomuto pojmenování roku 1877 svolilo [Dvořák; Hlava; Lehmannová a kol., 2012].

Dalším důležitým milníkem v historii této pražské čtvrti je rok 1881, ve kterém byla obec Žižkov po několika neúspěšných snahách nakonec povýšena císařem Františkem Josefem I. na město.

Druhá polovina 19. století představovala zásadní přeměnu území současného Žižkova. Z dříve ryze venkovské krajiny s několika desítkami obyvatel žijících v osamocených usedlostech se během krátkého období stalo hrdé samostatné město, jež na sklonku století čítalo několik desítek tisíc obyvatel [tamtéž].

2.11.4 Oblast zájmu během první poloviny 20. století

V období mezi válkami se Žižkov dále rozrůstal a zaujímal stále větší plochu až

se nakonec roku 1922 stal součástí tzv. Velké Prahy⁶ [Dvořák; Hlava; Lehmannová a kol., 2012].

Během období první republiky bylo na Žižkově vybudováno mnoho zajímavých, na tehdejší dobu velmi moderních staveb, mezi které patřily zejména telefonní a telegrafní ústředna, Nákladové nádraží Žižkov, Památník na Vítkově či budova Všeobecného penzijního ústavu⁷. Tyto budovy stojí na Žižkově dodnes.

Další modernizací a rozšířením prošla i továrna na střelivo „Kapslovna“, a to zejména kvůli již zmíněným vojenským zakázkám v důsledku první světové války.

Dříve osamocená továrna, která kdysi sídlila v odlehlém místě obklopeném rozsáhlými nezastavěnými pozemky, se najednou ocitla v těsné blízkosti obytných domů na území hlavního města. Výroba výbušnin a střeliva v blízkosti husté zástavby nebyla příliš vhodná a jelikož sílilo i nebezpečí další války, kdy by se továrna mohla stát možným cílem útoku, a ohrozit tak místní obyvatelstvo, bylo nutné tovární výrobu přesunout jinam. Roku 1936 byla továrna přestěhována do Vlašimi ve Středočeském kraji. Původní areál na Žižkově si však firma i nadále ponechala a využívala ho především pro administrativní a obchodní účely [Bečková, 2014].

Roku 1937 vznikla v blízkosti Vrchu sv. Kříže, konkrétně kousek od Basilejského náměstí, v místě nynějšího areálu Central Park, zásobní zahrada. Ta se sem přestěhovala ze Zahrady rajské, jež do téhož roku existovala v místě dnešní Vysoké školy ekonomické (VŠE). Spolu se zásobní zahradou, která dodávala květiny do velké části Prahy, vzniklo v areálu též Dostálovo zahradnictví. V průběhu let však zásobní zahrada i zahradnictví zanikly a v současné době je připomíná pouze název ulice U Zásobní zahrady [Myslivoček a Klub Přátel Žižkova, 2021].

V období druhé světové války byl prostor výše zmíněné továrny na střelivo na několik let opět využit pro zbrojní výrobu, nicméně po jejím skončení (1945) se do bývalého objektu výroba již nikdy nevrátila. Továrna se následně stala součástí národního podniku Moto-Jawa a objekty nacházející se v jižní části pozemku byly zbourány a na jejich místě později vznikl právě veřejný park Parukářka [Seiplt, 2018].

2.11.5 Oblast zájmu v letech 1948–1989

Po druhé světové válce, kdy docházelo na území Žižkova k četným bojům mezi

⁶ Rozšíření Prahy o pražská předměstí.

⁷ Známy i jako Dům odborových svazů, dnes Dům Radost.

odbojovými organizacemi a německými okupanty, nastalo velmi krátké období relativního klidu, které ovšem roku 1948 přerušil únorový převrat. Komunistická strana Československa (KSČ) se dostala k moci, což mělo mimo jiné dopad i na podobu Žižkova, jenž se měl přeměnit na vzorovou dělnickou čtvrť. Následuje tedy období, které je v jistém slova smyslu časem zanedbávání, ale zároveň časem velké razance.

Poměrně brzy začali komunisté s plány na přestavbu, v čemž jim měl pomoci nový stavební styl – socialistický realismus. Ve druhé polovině 20. století tak byly na území Žižkova v tomto stylu postaveny budovy studentských kolejí Vysoké školy ekonomické (VŠE) a panelové sídliště Jarov. Dále byl podkopán Vrch sv. Kříže, kde bylo vybudováno podzemní dílo pro civilní ochranu obyvatelstva [Sedlák; Lukeš 2008].

Důležitým mezníkem jsou ovšem 70.–80. léta 20. století, kdy došlo k částečné tzv. asanaci Žižkova, tedy zbourání původní, zejména pavlačové zástavby a její následné nahrazení panelovými domy. První území, kde se záměr zrealizoval byla oblast Olšanského náměstí, nacházejícího se nedaleko Vrchu sv. Kříže, konkrétně jihozápadně od něj. Zde došlo ke zbourání nejen původních staveb, například restaurace U Zeleného stromu či barokního Gütlingova domu, ale též přilehlých ulic. Mimo tuto oblast se asanace dotkla též druhé strany Vrchu sv. Kříže, konkrétně území ležící v jeho těsné blízkosti ze severní strany. V oblasti vymezené ulicemi Koněvova, Rokycanova, Ostromečská a Jeseniova došlo ke zbourání 15 domovních bloků, které nahradily nové panelové domy, jež v tomto místě stojí dodnes. V závislosti na těchto událostech postupně sílily hlasy nespokojenosti s demoličními praktikami, avšak plány přestavby Žižkova měly i nadále pokračovat. K tomu nakonec v důsledku vývoje událostí roku 1989 nedošlo a od podobných asanačních praktik se upustilo [Dvořák; Hlava; Lehmannová a kol., 2012].

2.11.6 Oblast zájmu po roce 1989 až do současnosti

Po Sametové revoluci došlo na území Žižkova k dalším zásadním změnám. Přišla privatizace a s ní noví vlastníci, developéři a nové zájmy v území. Opět pokračovaly razantní změny i když v trochu odlišném duchu. Zprvu neexistovala prakticky žádná strategie rozvoje. Parukářka se opět stala předmětem zájmu. Došlo k realizaci zejména privátních zájmů, jež se dostaly do popředí oproti těm veřejným.

Kolem roku 1998 se změny dotýkají i již nevyužívané, chátrající „Kapslovný“. Většina jejich budov a objektů byla zbořena. Výjimkou jsou pouze budova bývalé

Parukářky čp. 39, která byla přeměněna v restauraci V Kapslovně, dále kotelna s komínem, budova střelnice, která se nachází v jihovýchodní části parku a kde v současnosti sídlí biatlonový klub, a malý kousek zdi, kde se zkoušely výbušniny a střelivo. Z hlavní budovy, nacházející se u Jeseniovy ulice zbylo obvodové zdivo, které využili architekti k výstavbě bytového domu. Zbytek „Kapslovný“ byl srovnán se zemí [Bečková, 2014].

Na bývalých pozemcích továrny byl postupně vytvořen veřejný park, pro který ovšem dlouhou dobu neexistovala jednotná koncepce, která by reflektovala nejen současný stav, ale především vize do budoucna. Až v roce 2016 byl městskou částí Prahy 3 pověřen Ing. arch. Josef Pleskot a jeho AP atelier, aby zpracoval urbanistickou studii věnující se tomuto území. Roku 2017 vznikla studie nesoucí název Vrch Křížek/Parukářka – Dost místa pro všechny, dále známá pod názvem dle smlouvy o dílo jako Urbanistická studie obsahující vyhodnocení problémů území parku na Vrchu sv. Kříže v Praze 3 a možnosti jejich řešení, včetně potřebných analýz. [Pleskot; Ambros; Schmidt a kol., 2017]. V současné době se tedy vychází z této studie, podle které je s územím Parukářky nakládáno.

2.12 Studie Vrch Křížek/Parukářka – Dost místa pro všechny

Tato studie zpracovaná Josefem Pleskotem a jeho AP atelierem, je poměrně rozsáhlým dokumentem, který popisuje jednotlivé aspekty tohoto území. Cílem studie je doporučení jednotlivých proměn, jež by neměly narušit charakter a celistvost tohoto prostoru. V rámci studie jsou proto navrženy případné proměny, které by měly být prováděny s ohledem na dlouhodobou udržitelnost území. V kontextu mé práce bych nyní ráda uvedla důležité výstupy tohoto dokumentu.

Výsledkem studie je, že Parukářka, jako místo takové, nepotřebuje příliš mnoho výrazných a zásadních změn. To ovšem neznamená, že by se s parkem nemělo nadále nijak nakládat. Podle Pleskota a jeho týmu je však důležité zachovat jedinečnou podobu tohoto místa, a proto by případné zásahy měly být šetrné a provádět se vždy s ohledem na celkový ráz daného prostoru. V závěru studie je představena nabídka možností rozvoje, zejména jednotlivé stavební úpravy či samostatně realizovatelné celky [Pleskot; Ambros; Schmidt a kol., 2017].

Možnosti rozvoje:

- Zlepšení propojení s okolím. V tomto ohledu navrhuje studie vytvořit lávku⁸ přes Prokopovu ulici, čímž by byla Parukářka lépe zpřístupněna od západu.
- Vytvoření vstupů ze severní a severojižní části vrchu, které by umožnily nejen lepší zpřístupnění Parukářky, ale i její propojení ve směru od Vítkova až k Olšanským hřbitovům.
- Vytvoření tzv. Korunní cesty, která by propojila parkové okruhy stávajících cest.
- Vybudování nového parku na jižním předpolí (park Kapslovna), který by představoval možnost volnočasových aktivit. Zároveň by díky tomuto nově vzniklému parku došlo k posílení celého severojižního území.

Samostatně realizované celky:

- Úprava východního předpolí sportovního areálu a jeho okolí.
- Vybudování zelené plochy a cesty podél sportovního areálu s možností vybudování nové restaurace.
- Vybudování vyhlídkové plošiny, z které by byl možný výhled na velkou část Žižkova a Vítkova [Pleskot; Ambros; Schmidt a kol., 2017].

Studie dále představuje proměny některých vytyčených míst, v rámci kterých by měla vzniknout například parková louka, nová odpočinková místa anebo cvičiště pro psy⁹. V rámci dokumentu je následně kladen důraz na pravidelnou údržbu vegetace, spočívající v uvážlivém kácení a prořezávání stromů a keřů či nové výsadbě těch druhů dřevin, které vhodně doplní současné vegetační společenství [Pleskot; Ambros; Schmidt a kol., 2017].

2.13 Strategie rozvoje městské části Praha 3 na období 2021–2030

Strategie rozvoje městské části Prahy 3 na období 2021–2030 je strategickým dokumentem, jehož základ tvoří tzv. prioritní oblasti rozvoje, kterými jsou:

- Trojka strategická, rozvojová a bezpečná
- Trojka zodpovědná a hospodárná

⁸ V současnosti zde tato lávka již existuje a je uživateli parku využívána.

⁹ V současnosti již realizováno.

- Trojka dostupná, mobilní a klidná
- Trojka udržitelná, čistá a propustná
- Trojka pečující, vzdělaná a zdravá
- Trojka volnočasová

Těchto šest prioritních oblastí představuje směry, kterými se v následujících letech má městská část Praha 3 v rámci strategického plánování vydat. V dokumentu jsou vždy uvedeny jednotlivé strategické cíle výše zmíněných oblastí, jež mají být naplněny. Každý tento cíl je poté podrobněji rozveden do konkrétní podoby, která obsahuje různá opatření a možná řešení, jak jej docílit [Strategie rozvoje městské části Praha 3, 2021].

V rámci návrhové části dokumentu jsou v souvislosti s územím Parukářky promyšlené jednotlivé oblasti, jež je potřeba řešit. Jsou jimi zejména podpora komunitního života, zajištění většího pocitu bezpečí v dané lokalitě a zlepšení pořádku a čistoty. Dále je věnována pozornost případnému riziku souvisejícímu se zmenšováním ploch pro trávení volného času a negativnímu vnímání hluku z některých kulturních akcí, které se v parku Parukářka pořádají. Diskutován je rovněž nízký podíl občanské vybavenosti a možné negativní dopady v souvislosti s novou výstavbou.

Předmětné problémy jsou obsaženy v rámci jednotlivých cílů prioritních oblastí [Strategie rozvoje městské části Praha 3, 2021]. Významným dokumentem, který poté představuje a konkretizuje jednotlivé projekty, jež se mají realizovat, je Akční plán. Ten však není v současné době zveřejněn, a proto mi jej představitelé městské části nemohli poskytnout. Z tohoto důvodu vycházím, v souvislosti s územím Parukářky a jejími proměnami do budoucna, zejména z výše uvedené studie architekta Pleskota. Z uskutečněních rozhovorů se zastupiteli Prahy 3, mi totiž bylo potvrzeno, že případné změny v dané lokalitě budou i v následujících letech z této studie vycházet.

2.14 Developerské projekty v okolí Parukářky

V blízkém okolí Parukářky jsou v současné době zamýšleny tři developerské projekty.¹⁰ Jsou jimi Polyfunkční dům Pitterova, Rezidenční projekt Jeseniova 38 a Polyfunkční dům Žižkov (Pitterova).

Jelikož se v rámci diplomové práce věnuji Parukářce mimo jiné z hlediska

¹⁰ Předpokládaná realizace těchto developerských projektů je do roku 2030.

možných střetů a souladů zájmů, které mohou v daném území nastat, chci tyto tři projekty níže stručně představit a u každého uvést jak potenciální rizika, tak i příležitosti, které vyplývají z jejich případné realizace.

2.14.1 Polyfunkční dům Pitterova

Jedním z projektů, který má být v okolí Parukářky zrealizován, je Polyfunkční dům Pitterova.

Z návrhu projektu vyplývá, že by se mělo jednat o šesti patrový dům, jenž má být realizován u ulice Pitterova, na pozemcích, které jsou v územním plánu vedeny jako všeobecně smíšené. V rámci architektonické studie pro tento projekt je představeno zajímavé řešení neobvykle úzké stavební parcely, která má tvar trojúhelníku.

Mělo by se jednat o bytový dům s obchodními prostory v přízemí, které budou využity pro služby, gastronomii či jiné komerční účely. Střecha budovy má být pokryta zelenou plochou tvořenou zahradami s vegetací. Ze strany situované směrem do parku bude objekt rovněž porostlý vegetací, která má působit méně rušivým dojmem pro návštěvníky parku a uzavřít zelený prostor [Žižkov nezastavíš, nedatováno].

Jelikož má zamýšlený projekt vzniknout na pozemku nacházejícím se mezi budoucím parkem Kapslovna¹¹ a ulicí Pitterova, bylo nezbytné ověřit, zda je v souladu se studií pro park Parukářka, kterou vypracoval Josef Pleskot a jeho AP atelier roku 2017.

Díky souladu obou plánovaných projektů vyjádřila ke konci roku 2017 městská část Praha 3 předběžný souhlas s tímto projektem, ovšem pod podmínkou, že budou zbytkové části pozemku, které jsou situovány směrem do plánovaného parku, převedeny na městskou část.

Na základě již proběhlých jednání se obě strany v lednu 2020 dohodly na uzavření darovací smlouvy. Společnost Rexwood Invest a.s., která dané pozemky vlastní, se zavázala k převedení pozemků o výměře 5 000 m² na městskou část, pokud realizuje záměr výstavby Polyfunkčního domu na zbývající ploše pozemku. Městská část by poté získané převedené pozemky měla následně využít pro zkvalitnění veřejného prostranství a zeleně v dané lokalitě. [Smlouva o uzavření budoucí smlouvy darovací se společností Rexwood Invest a.s., 2020].

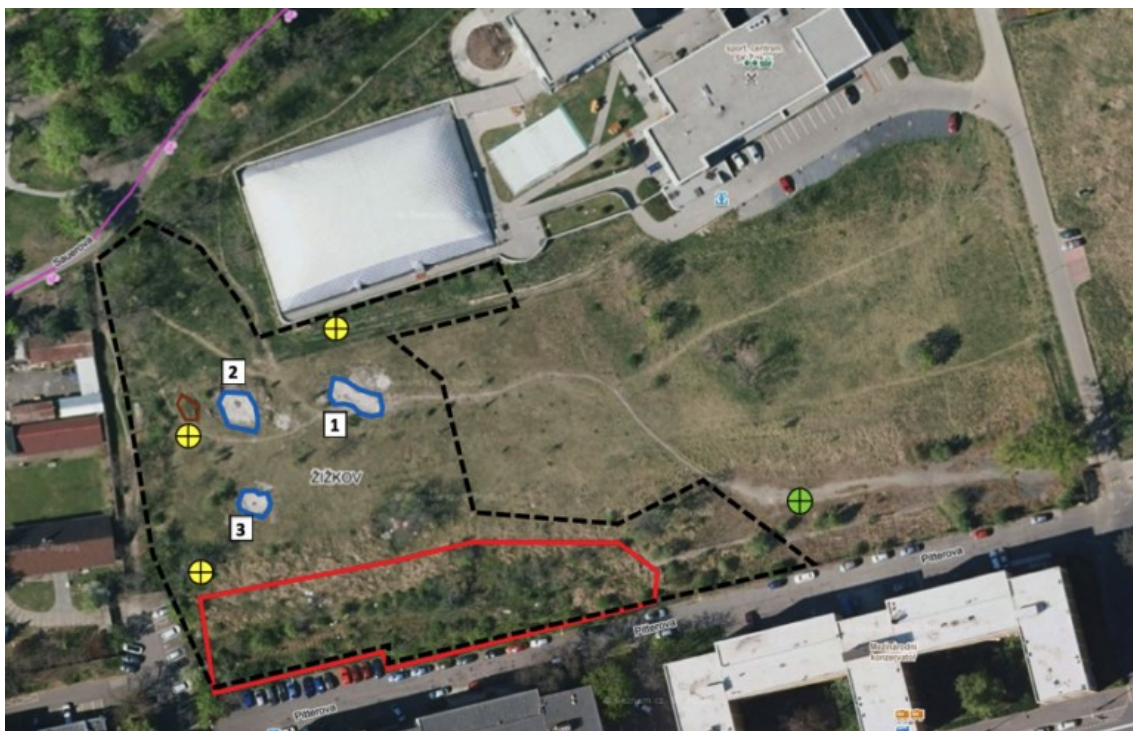
Z důvodu výskytu ohrožených druhů živočichů v místě předmětných pozemků,

¹¹ Prostor, kde má být zrealizován nový park Kapslovna je situován v těsné blízkosti Parukářky, konkrétně u jihovýchodního svahu vrchu. Díky vybudování parku dojde k propojení obou území (Parukářky a parku Kapslovna) a zlepšení přístupnosti do obou parků ze strany od Pitterovy ulice.

byl městskou částí zajištěn biologický průzkum, který byl realizován v listopadu roku 2020. V závěru průzkumu, který provedl docent Vojar spolu s dalšími odborníky, je uvedeno, že oblast, kde má být vybudován Polyfunkční dům se nachází v tzv. přírodní zóně. Z tohoto důvodu bylo doporučeno neprovádět v této oblasti jakékoliv aktivity, a to z důvodu ochrany biotopů a ohrožených druhů živočichů, kteří se zde vyskytují.

Jak je tedy zřejmé, hlavním rizikem budoucí výstavby je negativní dopad na místní biotopy a ohrožené druhy, které zde žijí. Výše popsany projekt Polyfunkčního domu je totiž situován na stavební parcele, která je součástí tzv. přírodní zóny, která je pro tyto živočichy klíčová.

Na druhou stranu je potřeba uvést, že převedení části pozemku do vlastnictví hlavního města Praha a do svěřené správy městské části Praha 3, jež by tento prostor využila pro vybudování nového park Kapslovna by mohlo být velmi přínosné zejména pro obyvatele Žižkova [Žižkov nezastavíš, nedatováno].

Obr. 2 Územní plán Polyfunkčního domu Pitterova, zdroj: Vojar a kol., 2020

Obr. 3 Vizualizace Polyfunkčního domu Pitterova, zdroj: poskytnuto Ing. Jaroslavem Štráchalem

2.14.2 Rezidenční projekt Jeseniova 38

Rezidenční projekt Jeseniova 38 má být zrealizován na bývalých pozemcích Českého rozhlasu, který zde v minulosti měl svá studia a další zázemí. V současnosti vlastní tyto stavební pozemky developerská společnost WH Estate s.r.o., která je roku 2014 zakoupila ve veřejné dražbě.

V průběhu let byly projednávány různé varianty podoby plánované stavby, která má na těchto pozemcích vzniknout. V prvním návrhu projektu byly investorem představeny dvě výškové budovy s terasovými byty, které by měly být situovány do svahu Parukářky. Během jednání s Institutem plánování a rozvoje hlavního města Prahy (IPR) a městskou částí Praha 3, byl tento záměr diskutován. Z hlediska městské části bylo požadováno snížení představeného objektu, z důvodu narušení horizontu Parukářky [Žižkov nezastavíš, nedatováno].

Po mnohých jednáních se nakonec obě strany dohodly a došlo k uzavření smlouvy o spolupráci mezi developerem a městskou částí, na jejímž základě se Investor WH Estate s.r.o. zavázal, že kromě vybudování zamýšleného osmi patrového bytového domu dále odstraní stavbu technické vybavenosti, která se na pozemku nachází. Dále vybuduje

objekt občerstvení a objekt veřejného WC a schodiště, které propojí Jeseniovu ulici s parkem Parukářka. Na vlastní náklady uskuteční sadové úpravy a vybuduje potřebné pozemní komunikace. Mimo tyto vyjmenované úkony dojde též ke směně části pozemků mezi developerem a městskou částí [Smlouva o spolupráci při povolení a výstavbě "Rezidenčního projektu Jeseniova 38 – výstavba bytových domů Jeseniova 38" a „Stavby občanské vybavenosti – objektu občerstvení a veřejného WC“, vše Praha 3, k.ú. Žižkov, 2016].

Z výše uvedených důvodů se městská část zavázala, že nadále nebude tomuto záměru bránit a vydala souhlas s výstavbou bytového objektu, který bude podléhat poslední verzi architektonické studie.

Na podzim roku 2016 proběhlo zjišťovací řízení, podle kterého měl být záměr posuzován v plném rozsahu, dle zákona o posuzování vlivu staveb na životní prostředí (EIA)¹², nicméně na podzim roku 2017 bylo magistrátem hlavního města Prahy vyhověno žádosti developera, který požádal o zastavení a ukončení tohoto řízení, čemuž bylo vyhověno z důvodu změn v legislativě [Informační systém EIA, 2017].

V současné době není projekt zrealizován, což se má ovšem v následujících letech změnit a v blízké době mají být zahájeny stavební činnosti. Hlavní riziko pro park Parukářka a jeho okolí představuje výšková úroveň stavby, protože pokud dojde k její výstavbě, v zamýšlené výši, bude převyšovat nejen okolní zástavbu, ale bude přesahovat i úroveň, ve které se v současnosti nachází jedno z dětských hřišť Parukářky. V důsledku výstavby tedy dojde k narušení celistvosti území, stavba bude zasahovat do svahu Parukářky a bude vyčnívat nad okolní zástavbu. Stane se tak nežádoucím prvkem, který naruší výhled z Parukářky na město [Žižkov nezastavíš, nedatováno].

¹² Zákon č.100/2001 Sb.

Obr. 4 Vizualizace Rezidenčního projektu Jeseniova 38, zdroj: www.zizkovnezastavis.cz

Obr. 5 Vizualizace Rezidenčního projektu Jeseniova 38, zdroj: www.zizkovnezastavis.cz

2.14.3 Polyfunkční dům Žižkov (Pitterova)

Polyfunkční dům Žižkov (Pitterova), vlastněný investorem Olšanská pozemková a.s., má vzniknout nedaleko Parukářky, v blízkosti stávajících objektů Central Parku,

konkrétně mezi ulicemi Pitterova, Malešická a Ke Kapslovně. Plánovaná výstavba by měla dotvořit blok rezidence Central Park, avšak bude se jednat o zcela odlišný objekt, a to jak urbanisticky, tak i architektonicky.

Z návrhu projektu je zřejmé, že na výše zmíněném místě má vzniknout objekt ve tvaru písmene T, který má být složen ze dvou bloků. První, delší blok má mít osm podlaží, druhý, kratší má mít třináct podlaží a má být vložen do prvního bloku kolmo. Mimo tuto stavbu je součástí projektu úprava prostoru před zamýšlenou budovou, a také renovace přilehlé ulice ze západní strany objektu [Žižkov nezastavíš, nedatováno].

V dokumentaci projektu je účel stavby definován jako „dlouhodobé ubytovací zařízení“, avšak z popisu stavby vyplývá, že se bude jednat spíše o bytový dům, v jehož přízemí mají vzniknout obchodní prostory pro komerční účely, což je však v rozporu s územním plánem, ve kterém jsou pozemky označeny jako funkční plocha ostatní, nikoliv jako plocha všeobecně obytná či všeobecně smíšená.

I přes výše zmíněné okolnosti vydal Magistrát hlavního města Prahy v únoru roku 2020 souhlasné stanovisko s tímto stavebním záměrem. V březnu stejného roku se zamýšlenou výstavbou souhlasil až na drobné výhrady též IPR. Na toto stanovisko ovšem reagovala městská část Praha 3, která v květnu téhož roku zaslala na Ministerstvo pro místní rozvoj žádost o přezkum souhlasného stanoviska Magistrátu. Hlavními uvedenými důvody pro přezkum byl především nesoulad záměru s platným územním plánem, dále snížení hodnoty okolních bytových jednotek rezidence Central Park a pochybnosti o možné slučitelnosti tohoto projektu s požadavky pro tzv. „stabilizované území“. Dle Ministerstva pro místní rozvoj je ovšem nutné nejprve vyčkat na zahájení územního řízení a až posléze podat připomínky. Mimo tyto zmíněné skutečnosti má v současné době městská část však jiný, prozatím velmi účinný nástroj, jak bránit této výstavbě, kterým je skutečnost, že developer Olšanská pozemková a.s., potřebuje vést přípojky přes pozemky městské části, která tomuto kroku prozatím brání [tamtéž].

Hlavním rizikem tohoto stavebního záměru je především rozpor mezi plánovanou výstavbou a územním plánem, kde je daný prostor, na kterém má objekt vzniknout, uveden jako funkční plocha. Z tohoto důvodu bylo původním záměrem využít předmětnou plochu pro výstavbu kulturního či sportovního zařízení. Dalším rizikem je také narušení koncepce rezidence Central Park, ve které měly být bloky stávajících bytových domů otevřeny směrem do zeleného vnitrobloku či uzavřeny nízkou stavbou určenou pro kulturní akce či sport. Tato koncepce byla vyjednána i odsouhlasena IPRem, a to již v době vzniku projektu. V případě výstavby Polyfunkčního domu Žižkov

(Pitterova), lze proto očekávat podání žaloby ze strany vlastníků bytových jednotek Central Parku z důvodu snížení tržní ceny bytů. Naopak přínosem souvisejícím s realizací projektu může být úprava a přeměna ulice, jež se nachází v blízkosti plánovaného objektu, konkrétně z jeho západní strany, která je v současné době ve špatném stavu [Žižkov nezastavíš, nedatováno].

Obr. 6 Územní plán Polyfunkčního domu Žižkov (Pitterova), zdroj: www.zizkovnezastavis.cz

Obr. 7 Polyfunkční dům Žižkov (Pitterova) – Pohled ze strany, zdroj: zizkovnezastavis.cz

3 Metodologie

V teoretické části diplomové práce jsem na základě rešerše dostupné odborné literatury, online zdrojů a dalších pramenů teoreticky ukotvila vybrané koncepty a definovala pojmy, které jsou pro práci zásadní. Dále jsem představila oblast zájmu a stručně popsala její historický vývoj. Snažila jsem se tedy o uplatnění interdisciplinárního přístupu, který mi pomohl nazírat mnou zkoumaný fenomén z různých hledisek. Vzhledem k tématu práce, předmětu zkoumání a výzkumnému problému jsem v části empirické využila kvalitativní výzkumnou strategii, zejména polostrukturované rozhovory, které jsem doplnila o pozorování v parku. Rovněž jsem použila metodu případové studie, která je vhodná při snaze o popsání konkrétního případu v celé jeho komplexnosti [Hendl, 2005].

3.1 Cíle práce

Hlavním cílem mé práce byl komplexní popis fenoménu Parukářka a zkoumání veřejného prostoru jako reálného místa, ale i jako konstruktů významů a hodnot, které mu uživatelé/aktéři připisují. Zkoumán byl nejen možný střet zájmů ze strany uživatelů/aktérů, městské části či developerů, ale současně také soulad mezi zájmy, který může a má v daném území nastat. Dalšími dílčími cíli bylo též zodpovědět, jaké ekosystémové služby a funkce park Parukářka plní a jak lze, s ohledem na tyto služby a funkce, sesouladit zájmy v tomto území tak, aby vše důležité zůstalo i pro budoucí generace zachováno, a dále vyhodnocení dosavadních záměrů zúčastněných stran. Z hlediska mého oboru, sociální ekologie, bylo předmětem výzkumu i to, do jaké míry návštěvníci Parukářky a odborníci tyto funkce intuitivně i poučeně reflektují.

Přínosem práce by proto mělo být nejen zhodnocení dosavadního stavu a plánovaných vizí tohoto místa do budoucnosti, ale též dílčí pohledy různých zúčastněných stran, a tím získání komplexního popisu konkrétního případu, který by následně mohl pomoci při porozumění případům obdobným [Hendl, 2005].

3.2 Výzkumný problém a výzkumné otázky

Vzhledem k tématu práce jsem si vymezila výzkumný problém, kterým je: **„Význam relativně zachovaného přírodě blízkého prostředí v městském prostoru, a**

to obecně v dílčích pohledech a z pohledu uživatelů/aktérů současnosti.“ Tento výzkumný problém jsem formulovala v závislosti na seznámení se s prostředím výzkumu, a především na základě studia dostupné odborné literatury vztahující se k oblasti mého zájmu. Mimo výzkumný problém, bylo také zapotřebí definovat výzkumné otázky, které by mi pomohly konkretizovat jednotlivé aspekty výše zmíněného výzkumného problému. Jinými slovy: „*Výzkumný problém tvoří jádro každého výzkumu. Nicméně jakkoli vystihuje podstatu výzkumu, pro samotný výzkum je obvykle ještě příliš obecný. Proto bývají součástí výzkumného problému výzkumné otázky.*“ [Novotná; Špaček; Šťovíčková Jantulová, 2019: 53].

Z tohoto důvodu jsem se ve své práci snažila zodpovědět následující výzkumné otázky, které měly zúžit a upřesnit výzkumný problém a oblasti, které jsem v průběhu výzkumu zkoumala. Níže uvedené výzkumné otázky jsou badatelským základem mé empirické části práce, řada dalších se postupně objevovala v průběhu výzkumu.

1. Co představuje/znamená park Parukářka pro jeho uživatele/aktéry?
2. K čemu ho používají, jaké aktivity tam pěstují?
3. Jak lidé vnímají/prožívají toto místo?
4. Jak ho hodnotí?

3.3 Vzorek

Hlavním předpokladem pro výběr informátorů bylo zejména prostředí výzkumu, konkrétně park Parukářka (viz kapitola 2.10).

Důležitým kritériem výběru informátorů z řad návštěvníků byla jejich přítomnost v parku v čase mého výzkumu a sociodemografická pestrost (pohlaví, věk apod.). Pro účely práce jsem pořídila 12 rozhovorů s návštěvníky parku, konkrétně s 6 muži a 6 ženami různého věku, a to proto abych měla co nejpestřejší vzorek.

Dále jsem uskutečnila rozhovory se 4 odborníky, konkrétně se 3 muži a 1 ženou, kteří se dané problematice v některém ohledu věnují. Rozhovory s odborníky probíhaly po předchozí domluvě na určitých informátory vybraných místech, v jednom případě byla schůzka z důvodu zhoršující se situace týkající se nemoci Covid-19 uskutečněna online formou přes platformu Microsoft Teams (podrobněji viz kapitola 4.1).

V rámci diplomové práce jsem proto využila účelový výběr, který spočívá v tom, že výzkumný vzorek promýšlíme již v průběhu přípravy designu výzkumu, avšak zároveň

ho můžeme v jeho průběhu upravovat či modifikovat [Novotná; Špaček, Šťovíčková Jantulová, 2019]. Jinými slovy: „*Při přípravě výzkumného projektu výzkumník více či méně explicitně vymezuje, jakou bude mít vzorek povahu. Zvažuje kritéria, která stanovují, na kom/čem bude téma sledováno, takže vymezují charakteristiky vzorku. Účelový výběr se řídí výzkumníkem předem zvolenými kritérii, která by měli aktéři či zdroje dat, jež do vzorku chceme zahrnout, splňovat.*“ [Novotná; Špaček; Šťovíčková Jantulová, 2019: 294].

3.4 Výzkumná strategie a techniky sběru dat

Vzhledem k tématu diplomové práce a výzkumnému problému jsem zvolila kvalitativní výzkumnou strategii, která je typická svou pružnější a otevřenější formou. Díky ní může výzkumník během bádání upravovat, přizpůsobit či doplňovat výzkumné otázky a hypotézy, a tím lépe reagovat na průběžně zjišťované informace při sběru či analýze dat [Hendl, 2016].

Pro svůj výzkum jsem zvolila více technik sběru dat, především polostrukturované rozhovory, které jsou pro mou práci stěžejní, a dále nezúčastněné pozorování v parku.

3.4.1 Polostrukturované rozhovory

Hlavní a stěžejní technikou sběru dat, kterou jsem použila, byl polostrukturovaný rozhovor. Tento typ rozhovoru je koncipován s předem připravenými, otevřenými otázkami, které umožňují výzkumníkovi probrat s dotazovanými důležitá témata a otázky, které jsou pro výzkum zásadní. Zároveň tato koncepce umožňuje badateli přizpůsobit formulaci otázek s přihlédnutím ke konkrétnímu dotazovanému a dané situaci, a přesto udržet zaměření rozhovoru [Hendl, 2005].

Pro svou práci jsem zvolila dva typy polostrukturovaných rozhovorů. Prvním typem byly rozhovory s uživateli parku, druhým rozhovory s odborníky, kteří se problematice Vrchu sv. Kříže a parku Parukářka v některém ohledu věnují.

Ještě před samotným uskutečněním rozhovorů jsem si předem připravila strukturu otázek a témat, která jsem s dotazovanými chtěla probrat, a kterou jsem vytvořila na základě čtyř kroků, které doporučuje Jan Hendl:

- Pokud je téma, které chceme zkoumat, příliš obecné, je potřeba si ho úžeji specifikovat, tedy vypsát si všechny relevantní tematické okruhy a otázky, kterými se budeme zabývat.
- Je vhodné řadit daná témata dle důležitosti. Začínat obecnějšími a postupně se dostávat ke konkrétnějším. Sám autor například doporučuje umístit zejména citlivá témata až ke konci rozhovoru.
- Další krok spočívá ve vhodném formulování a řazení otázek, které chceme v rámci každého tématu pokládat.
- Posledním krokem je poté promyšlení vhodných prohlubujících otázek [Hendl, 2005].

V rámci rozhovorů, které jsem pořizovala s informátory, byly otázky koncipovány do určitých tematických celků. Po úvodních obecných otázkách, které měly za cíl rozmluvit daného informátora, následovaly otázky, které byly již úžeji zaměřené a ke kterým jsme se během rozhovoru s dotazovaným postupně dostávali.

V průběhu každého rozhovoru jsem se snažila flexibilně reagovat na konkrétní situaci a daného informátora a nepokládat otázky přísně hierarchicky (tedy v pořadí, ve kterém jsem je měla předem připravené). Cílem tohoto postupu bylo nenarušit spontánnost konkrétního rozhovoru, zároveň jsem však stále měla na paměti, co s informátory chci probrat a kam svými otázkami směřuji.

V prvním typu polostrukturovaného rozhovoru, jenž byl pořizován s uživateli parku, kteří byli vybráni podle různých sociodemografických hledisek, jsem se zajímala například o to, proč a za jakým účelem uživatelé tento park navštěvují, jak ho hodnotí či jaké emoce a pocity v nich tento prostor vyvolává. Jak jsem již výše nastínila, každý tento rozhovor se odvíjel jinak, zejména podle toho, co mi každý informátor prozradil spontánně, a dále podle toho, na co jsem se posléze nenávodně doptávala.

Druhý typ rozhovorů poté představovaly rozhovory s odborníky. V tomto případě nebylo třeba tak úzkostlivě hlídat nenávodnost, protože oběma stranám rozhovoru, tedy mně i danému informátorovi bylo zřejmé, o čem se bavíme, a mohla jsem se tudíž příměji ptát na jednotlivá témata. V rámci těchto rozhovorů jsem s dotazovanými odborníky probírala otázky a témata věnující se jednotlivým aspektům parku, především sociokulturním, environmentálním a ekonomickým. Šíře a hloubka jednotlivých

probíraných tematických celků se poté odvíjela zejména od odborné specializace konkrétního dotazovaného.

3.4.2 Pozorování

Druhou technikou sběru dat, kterou jsem pro svůj výzkum použila, bylo pozorování. V mém případě se jednalo o nezúčastněné pozorování na Vrchu sv. Kříže, kde se nachází park Parukářka.

Nezúčastněné pozorování je vhodné, pokud chce výzkumník získat záznam o tom, co jedinci nebo skupiny jedinců dělají, říkají či jak se chovají, a to za předpokladu minimální interakce s pozorovanými subjekty. Výhodou tohoto typu pozorování je nevtíravost a nenápadnost výzkumníka v terénu, která mu umožňuje sledovat dané jevy v přirozeném prostředí [Hendl, 2016].

V mém případě jsem prováděla pozorování během pracovních a víkendových dnů v průběhu tří ročních období, konkrétně během jara, léta a podzimu roku 2021. Pozorování v zimním období jsem vzhledem k restrikcím souvisejícím s onemocněním Covid-19 neuskutečnila.

Během pozorování v parku jsem si vedla terénní deník, do kterého jsem si zapisovala své postřehy, poznámky a průběh každého jednotlivého dne v parku. Díky tomu jsem následně mohla zjistit co se v parku děje a kdo a kdy ho navštěvuje.

3.5 Metoda případové studie

Pro svou práci jsem využila metodu případové studie, která je vhodná při snaze o komplexní studium a popis jednoho či několik málo případů. V rámci případové studie se výzkumník snaží zachytit a podrobně prozkoumat vybraný případ, a tím poskytnout celistvé a hluboké porozumění jím zkoumaného případu [Hendl, 2005].

Jelikož v rámci odborné metodologické literatury existuje více typů případových studií a mezi různými autory nepaduje v jejich vymezení a pojmenování vždy shoda, zvolila jsem pro svůj výzkum případovou studii, která by dle charakteristiky Roberta K. Yina nejvíce odpovídala tzv. explanatorní studii, jejímž prostřednictvím se výzkumník snaží rozkrýt důležité kontextové podmínky a příčinné řetězce, a tak komplexně vysvětlit konkrétní případ [Yin, 2009].

Dle dalšího autora, Roberta E. Stakea, by se jednalo o tzv. intrinšitní případovou studii, kde jde výzkumníkovi o daný případ, který studuje kvůli němu samému. V takové případové studii, je badatelovým cílem nejen poznání vnitřních aspektů případu, ale celistvé porozumění případu a jeho jednotlivým propojeným částem [Stake, 1995].

3.5.1 Analýza dat v případové studii

Polostrukturované rozhovory, které jsem v průběhu výzkumu pořizovala v podobě audio nahrávek, jsem poté doslovně přepsala. Díky tomuto typu transkripce jsem následně mohla nashromážděná empirická data podrobit analýze.

Jelikož v rámci případových studií neexistují jednotné specifické analytické postupy, často se při analýze získaných dat postupuje dle některého z jiných základních kvalitativních přístupů. Z tohoto důvodu jsem využila interpretativní techniky zakotvené teorie, konkrétně kódování [Švaříček; Šed'ová, 2007].

Ve své práci jsem získaná empirická data podrobila kódování trojího typu, tedy otevřenému, axiálnímu a selektivnímu, které uvádí dvojice autorů Strauss a Corbinová.

Otevřené kódování spočívalo v postupném rozkrývání témat, jež měly vztah k předmětu zkoumání, výzkumným otázkám či prostudované literatuře. Cílem této fáze kódování bylo rozkrýt důležitá témata a identifikovat obecnější kategorie, tedy tematicky rozkrýt text na samostatné části. V průběhu tohoto typu kódování je důležité zvažovat nejen vlastní, ale i cizí domněnky o sledovaném jevu, jež následně vedou k novým poznatkům [Strauss; Corbinová, 1999].

Axiální kódování spočívá ve vytvoření propojení kategorií s jejich subkategoriemi, a to za pomoci tzv. paradigmatického modelu. Jinými slovy se výzkumník snaží rozvinout každou kategorii v rámci které uvažuje různé příčinné podmínky, vlastnosti, strategie či procesy. Díky tomuto promýšlení kategorií vznikají blíže určující charakteristiky, které označujeme jako subkategorie.

Posledním typem je kódování selektivní, které má za cíl integraci výsledků. Dle Strausse a Corbinové: „*Integrace se příliš neliší od axiálního kódování. Provádí se pouze na vyšší – abstraktnější úrovni analýzy*“ [Strauss; Corbinová, 1999: 87]. Hlavní snahou výzkumníka je určit ústřední smysl analytického příběhu, tedy nalézt a popsat centrální kategorii, její vztahy s ostatními kategoriemi a též vztahy jednotlivých kategorií navzájem [Strauss; Corbinová, 1999].

3.6 Etické otázky výzkumu

Ještě před samotným uskutečněním rozhovoru jsem každého informátora z řad návštěvníků parku předem ujistila, že jím poskytnutá data budou anonymizována, tak, že mu bude v rámci práce přiděleno náhodné jméno. Následně jsem všechny dotazované (návštěvníky parku i odborníky) seznámila s průběhem a pořízením rozhovoru a jeho následným zpracováním. Každý informátor byl ujistěn, že poskytnutí rozhovoru je zcela dobrovolné, že na otázky, jež by byly nějakým způsobem z jeho pohledu nevhodné, či nepřijatelné, nemusí odpovídat a může kdykoliv rozhovor ukončit. Před uskutečněním každého rozhovoru jsem též poříдила od dotazovaných souhlas s nahráváním na audio zařízení a informovaný souhlas. V případě odborníků jsem poříдила informované souhlasy, ve kterých jsem je požádala, zda je mohu uvádět v mé diplomové práci pod jejich skutečnými jmény a funkcemi, které vykonávají. V rámci výzkumu jsem rovněž dodržovala etický kodex České národopisné společnosti [Nosková; Janeček, 2014].

4 Empirická část

4.1 Průběh výzkumu

Celý výzkum, tedy jeho teoretická příprava, realizace, analýza dat a vyhodnocení, probíhalo od března 2021 do května 2022. Ještě předtím, než jsem začala s výzkumem v terénu, přímo v parku Parukářka, kde jsem pořizovala rozhovory s uživateli parku a prováděla nezúčastněné pozorování, jsem si udělala krátký předvýzkum a připravila strukturu rozhovoru.

Samotný sběr dat v parku probíhal od jara do podzimu, konkrétně od 15. května do 30. října 2021. Kvůli zhoršující se situaci související s onemocněním Covid-19 a s ním spojenými restrikcemi a opatřeními jsem neuskutečnila rozhovory ani pozorování v zimním období.

Během dní, které jsem trávila v parku, jsem si vedla terénní deník a dělala poznámky, jež jsem posléze doslovně přepisovala a v průběhu práce analyzovala. Celkem jsem v parku strávila 12 dní. Vždy jsem se snažila, abych v každém ročním období provedla pozorování minimálně jeden všední a jeden víkendový den¹³. Zjišťovala jsem, zda se mění skladba či počet návštěvníků, způsob využití nebo provozované aktivity

¹³ Konkrétněji (všední/víkendový den) – jaro (1/2), léto (5/2), podzim (1/1).

v parku v závislosti na ročním období a dni v týdnu.

Z hlediska časové náročnosti trvalo jedno pozorování v průměru 13 hodin (přibližně od sedmé hodiny ranní do osmé hodiny večerní), avšak délka každého dílčího pozorování se mohla lišit s ohledem na pozorované jevy, roční období, aktuální počasí či únavu výzkumníka. V noci pozorování neprobíhalo, a to z důvodu nízké aktivity v parku.

Dohromady bylo uskutečněno 12 rozhovorů (6 mužů, 6 žen) s uživateli parku, jejichž délka se odvíjela od průběhu jednotlivých rozhovorů či časových možností a ochoty daného informátora. Většinou však tyto rozhovory trvaly 15 až 20 minut, probíhaly na různých místech v parku Parukářka a byly nahrávány na diktafon. V rámci mého výzkumu souhlasili s nahráváním všichni oslovení uživatelé parku. Zároveň bylo se všemi informátory domluveno, že jim pro účely práce bude přiděleno náhodné jméno.

Druhým typem rozhovorů byly rozhovory s odborníky, které byly uskutečněny 4, konkrétně s místostarostou Prahy 3 Mgr. Ondřejem Rujem, zastupitelem Ing. arch. Matějem Michalkem Žaloudkem, odbornicí kampaně Praha – město pro život z neziskové organizace Arnika Ing. arch. Annou Vinklárkovou a členem představenstva společnosti Rexwood Invest a.s., který má v blízkosti Parukářky stavět, Ing. Jaroslavem Štráchalem.

Tyto rozhovory trvaly přibližně 40 až 50 minut a probíhaly po vzájemné domluvě na místech vybraných informátory. Výjimkou byl pouze rozhovor s místostarostou Mgr. Ondřejem Rujem, který proběhl online formou, a to z důvodu zhoršující se situace související s onemocněním Covid-19. Proto byl s tímto informátorem pořízen pouze ústní informovaný souhlas spolu se souhlasem s nahráváním.

Po pořízení každého rozhovoru následoval jeho doslovný přepis a analýza. Abych se v nashromážděných datech lépe orientovala a mohla je posléze vyhodnotit, využila jsem již v metodologické části práce zmíněné kódování trojího typu.

4.2 Rytmus parku Parukářka

Rytmus parku závisí nejen na tom, jaký je den v týdnu, ale též na konkrétním ročním období. To, zda se jedná o všední či víkendový den se projevuje zejména na množství a skladbě uživatelů parku v ranních hodinách. Během pracovních dnů se park „probouzí“ dříve, již kolem osmé hodiny a objevuje se v něm větší počet lidí než ve stejnou dobu o víkendových dnech či prázdninách, během kterých park ožívá až okolo deváté, desáté hodiny ranní. Kromě „obvyklých“ ranních uživatelů parku, tedy především pejskařů, běžců a seniorů jsou zde, ve všední dny, k vidění též děti spěchající do školy a

lidé, kteří si tudy pravděpodobně zkracují cestu do práce. Jak je tedy zřejmé to, kdy se park „probouzí“ (odkdy jsou provozovány ranní aktivity) závisí spíše na dni v týdnu. Naopak délka provozovaných aktivit a množství uživatelů v parku ve večerních hodinách se poté odvíjí zejména od konkrétního ročního období.

4.2.1 Rytmus parku s ohledem na roční období

Ke konci jara a během léta jsou lidé v parku déle než v průběhu podzimu, což připisují zejména chladnějšímu počasí a také délce dnů, které se s podzimem zkracují.

Z hlediska ročního období je ke konci jarních a během letních měsíců v parku více živo (větší počet návštěvníků). Lidé využívají hezkého počasí a tráví zde delší dobu, během které provozují nejrůznější činnosti. Kromě těch „obvyklých“, kterými jsou zejména zkracování cesty do práce nebo školy, venčení psů nebo procházky, lidé v těchto obdobích v parku více sportují, opalují se, kochají se výhledem na hlavní město, hrají ping-pong nebo si hází frisbee. Také pořádají pikniky, popíjejí alkohol či grilují. Ve větší míře též využívají různé prvky a vybavení parku, tedy lavičky, veřejné grily, dětská hřiště, hřiště pro výcvik psů, místa určená pro piknik či místní hospůdku.

Během podzimu, kdy jsou již teploty o poznání nižší a pohybují se okolo 10 stupňů, se počet uživatelů parku znatelně snižuje. Lidé již neprovozují uvedené aktivity a netráví v něm delší dobu než nezbytně nutnou. Většinou navštěvují park s jasně daným úmyslem, jako je například cesta do práce či školy nebo venčení psů. Samozřejmě se najdou jednotlivci, kteří některé výše uvedené činnosti dělají i během podzimního období, jedná se ovšem spíše o výjimky.

4.2.2 Rytmus parku s ohledem na den v týdnu (všední/víkendový den)

Jak již bylo řečeno, zda se jedná o všední či víkendový den se projevuje především na skladbě uživatelů v ranních hodinách. Oproti víkendovým dnům, kdy se okolo osmé hodiny v parku vyskytují zejména pejskaři, lze v těch všedních pozorovat lidi, co spěchají do práce či děti a mladistvé, kteří jdou do nedaleké základní školy Chelčického. Tento ranní shon většinou začíná okolo půl osmé a končí kolem deváté hodiny.

Ve všední dny poté následuje přibližně hodina, hodina a půl, kdy se tempo parku zpomalí. Lidé, kteří zde jsou, již nespěchají, ale jdou volnější vycházkovou chůzí. Jedná se zejména o pejskaře, maminky s kočárky a dětmi a seniory. Tato skladba uživatelů se téměř nemění do jedné až druhé hodiny odpoledne, kdy se v parku začínají objevovat děti

ze základní školy, které jdou přes park domů anebo si sem jdou hrát po výuce.

V průběhu odpoledne, lze pozorovat ve všední dny další změnu ve skladbě uživatelů. Okolo čtvrté hodiny se začíná park postupně plnit. Přicházejí sem další návštěvníci, kteří v něm tráví svůj volný čas a provozují různé aktivity (sportují, procházejí se, grilují apod.).

Během páté a šesté hodiny odpolední je v parku velmi živo, postupně ubývá malých dětí, seniorů a maminek s kočárky a přibývá mladých lidí a lidí středního věku, kteří sem přicházejí po práci a zůstávají zde, zejména v létě za hezkého počasí, do pozdějších večerních hodin.

Hlavní rozdíl mezi všedními a víkendovými dny spatřuji především v jakési pravidelnosti rytmu parku. Ve všední dny je rytmus pravidelnější, a proto je střídání různých skupin uživatelů viditelnější. Lze tedy pozorovat podobný sled výjevů, které následují v určitých po sobě jdoucích vlnách. O víkendových dnech tato pravidelnost poněkud chybí, avšak oproti všedním dnům je znatelná pestřejší skladba uživatelů.

4.3 Park Parukářka z pohledu jeho uživatelů

4.3.1 Uživatelé parku v souvislosti s nezúčastněným pozorováním

Z nezúčastněného pozorování, které jsem prováděla vyplývá, že lze v parku pozorovat dvě skupiny uživatelů. Tou první jsou návštěvníci, kteří parkem pouze procházejí a nezdržují se zde delší dobu. Tito uživatelé většinou spěchají do práce nebo školy, chodí tudy na nákup nebo si zkracují cestu na městskou hromadnou dopravu na nedaleké Olšanské náměstí. V parku se vyskytují zejména v ranních a odpoledních hodinách všedních dnů, kdy ho využívají ke zkrácení cesty za určitým cílem.

Druhou skupinou jsou poté ti uživatelé, kteří park navštěvují cíleně, a kteří zde tráví svůj volný čas různými aktivitami. Do této skupiny spadají zejména pejskaři, maminky s kočárky a dětmi, senioři, školáci, sportovci a další lidé, které není možné takto zjednodušeně klasifikovat, tedy například lidé konzumující alkohol s přáteli, lidé, kteří se zde opalují nebo lidé, kteří zde pořádají pikniky nebo grilují. Společným rysem uživatelů, kteří spadají do této skupiny je ovšem to, že se v parku zdržují delší dobu, a že návštěva parku je jejich hlavním cílem.

4.3.2 Uživatelé parku v souvislosti s polostrukturovanými rozhovory

V rámci polostrukturovaných rozhovorů jsem se zajímala o to, odkud oslovení uživatelé jsou, a to z toho důvodu, že jsem chtěla zjistit, kým je park Parukářka navštěvován.

Z uskutečněných rozhovorů vyplývá, že Parukářku navštěvují hlavně lokální obyvatelé („Žižkováci“), kteří bydlí převážně v jejím blízkém okolí. „*Chodím sem docela často, protože to mám kousek od baráku, protože bydlím v Jesenince.*“, uvedl informátor Martin. V docházkové vzdálenosti od parku bydlí také informátorka Monika: „*No, mám to kousek od domova a je to příjemnej park, kde ještě zatím pořád není tolik lidí, tak mi to tu přijde prima.*“ I informátor Miroslav má Parukářku nedaleko svého bydliště: „*Já bydlím v Chelčický ulici, to je jedna z těch, jak jsou u Lupáčovky, ty školy dole na Olšanským, jestli víte.*“

Pokud se přece jen v průběhu rozhovoru ukázalo, že oslovený uživatel v současné době nebydlí na Žižkově, zpravidla měl bydliště v jiné městské části hlavního města.

U dvou informátorů z řad „nemístních“ návštěvníků se prokázalo, že ze Žižkova původně pocházejí, což může být jedním z důvodů, proč tento park stále navštěvují. „*Na Žižkově již nebydlím, ale pocházím odsud a často se sem vracím, proto také často mířím právě sem. Daleko to nemám, z Palmovky chvilku pěšky*“, jak uvedla informátorka Barbora. Podobně mluvil také druhý informátor Jakub: „*Už bohužel tak blízko ne, ale mám to kousek od bytu rodičů, kde jsem dřív bydlel, tak sem takhle sem tam zaskočím.*“

Nejčastěji uváděným důvodem návštěvy parku obyvateli z jiné městské části však bylo setkání se zde s někým z místních obyvatel (kamarádem, příbuzným apod.). „*Mám tu sraz se ségrou, ona bydlí dole na Žižkově a tohle místo mi doporučila. Máme v plánu si číst knížku a trošku tady odpočívat.*“, jak uvedla informátorka Marta nebo jak vypověděl informátor Roman: „*Sem chodím hlavně kvůli přítelkyni, která tady kousek bydlí.*“

Shrnutí

Z výpovědí informátorů vyplynulo, že je park Parukářka navštěvován zpravidla místními obyvateli, kteří ho ve většině případů mají v docházkové vzdálenosti od svého bydliště. Pokud byl park navštěvován obyvateli odjinud, jednalo se zejména o obyvatele jiné městské části Prahy, kteří navštěvují park Parukářka za účelem setkání se zde s přáteli

nebo rodinnými příslušníky.

4.3.3 Využití parku Parukářka jeho uživateli

Otázky typu, proč dotazovaní navštěvují park Parukářka, či za jakým účelem do parku chodí, jsem informátorům pokládala proto, abych zjistila, jaké všechny aktivity zde provozují, což mi mělo následně pomoci zodpovědět jaké funkce Parukářka plní.

V rámci rozhovorů se ukázalo, že častým důvodem návštěvy parku je provozování některé ze sportovních činností. Ve výpovědích uživatelů parku byly uvedeny všemožné sporty, mezi kterými nechyběl zejména běh, který uvedlo hned několik informátorů. „*Občas si sem jdu zaběhat*“, uvedl informátor Jakub. Také informátorka Barbora sem ráda chodí běhat: „*Často sem chodím běhat, kvůli příkrým kopečkům*“. Několikrát se v rozhovorech také objevila jiná sportovní činnost, kterou bylo házení frisbee. „*Mám tu sraz s kámošema, protože si jdeme házet frisbee*“, uvedl informátor Martin nebo informátorka Monika: „*Sem tam si zaházíme létajícím talířem.*“ Mimo tyto sporty dále uváděli informátoři například ping-pong, pro který jsou na Parukářce zbudovány dva venkovní stoly anebo cvičení jógy, kterou je možné provozovat na některé z místních luk. Velmi zajímavou aktivitu, kterou v parku vyzkoušela jedna z informátorek, bylo také sklouznutí se po zdejší dlouhé skluzavce, která je umístěna na jižním svahu Parukářky. „*Musím se přiznat, že jednou jsem nevydržela a musela jsem se sklouznout na té obrovské skluzavce, co je tady pro děti, ale bylo to na tajňačku, aby mě nikdo neviděl, protože to podle mě není úplně společensky vhodné. Přece jen, to je skluzavka spíš pro děti*“, uvedla informátorka Zuzana.

Mezi velmi často provozovanou a oblíbenou činností patřily procházky v parku. To, že Parukářku využívají informátoři cíleně kvůli procházkám, ale zároveň někdy i kvůli zkrácení si cesty příjemným prostředím za jiným účelem, je zřejmé například z výpovědi informátorky Kateřiny: „*Jsem šla s kočárkem a dětmi na jídlo na Olšanské náměstí a chtěla jsem se projít, a tak jsem raději šla tudy, protože to byla pro mě lepší cesta než jít kolem hlavní ulice, kde jezdí auta a tramvaje.*“ Také informátorka Zuzana využívá tento park z obdobných důvodů: „*Šla jsem se po práci projít a zkracuju si cestu domů, protože vím, že cestou potkám cukrárnu a po dnešním náročném dni v práci asi potřebuji něco sladkýho.*“

Valná většina uživatelů ovšem uvedla, že se chodí do parku cíleně procházet, jako například informátor Petr: „*S manželkou sem chodíme na procházky*“ nebo informátor Roman: „*Spíš tenhle park беру na tu procházku a posezení s mojí přítelkyní.*“ Výjimkou nebyl ani nejstarší z informátorů Miroslav, který spojuje návštěvu parku s posezením na lavičce a rozjímáním: „*Tak už mám svoje roky, ale naštěstí mi zdraví, zaplat'pánbůh, ještě docela slouží, takže chodit zatím můžu, tak sem čas od času zajdu posedět na lavičku zavzpomínat, popřemýšlet.*“

Často se v rozhovorech objevily také výpovědi pejskařů, kteří procházku v parku spojují s venčením svých psů. Příkladem může být výpověď informátorky Naděždy: „*No jo, to my tady s Besinkou vždycky obejdeme takovou naši trasu a jdeme zase domů. Už to moc nepřeháníme, protože se mi trochu hůř chodí, ale alespoň tuhle naši trasu si dáme a když už nemůžu, tak si tu sednu na lavičku a pak zase jdeme dál.*“ Někdy procházku parkem spojuje s venčením také informátorka Monika: „*Tak většinou sem chodím na ty procházky sama nebo s pejskem.*“

Neméně často zmiňovanými aktivitami byly též ty, které jsou spojené zejména s využíváním různých dalších prvků či vybavení parku. Jedná se především o ty činnosti, které souvisejí se setkáním početnějších skupin lidí, a které jsou provozovány hlavně v letních měsících, kdy je na tyto aktivity vhodné počasí. Řeč je zejména o pořádání pikniků, grilování či popíjení alkoholických nápojů.

Výše zmíněné aktivity uvedlo v rozhovorech vícero oslovených uživatelů, mezi kterými nechyběl například informátor Jakub: „*Plán je, že si něco ogrilujeme, popijeme a podobně.*“ Také informátor Václav, využívá těchto možností, které park Parukářka skýtá: „*Chodím se sem někdy projít a občas sem chodíme s kámošema grilovat.*“ Pozitivně hodnotí různé prvky a vybavení parku určené k těmto aktivitám také informátorka Zuzana: „*Když tu procházím kolem těch lákavých prvků, co tady jsou, což je grilovací místo a ping-pongové stoly tady dole, tak mě to neskutečně láká.*“

Z hlediska výpovědí může být zajímavé, že zejména aktivita grilování v rámci rozhovorů s oslovenými uživateli parku byla až překvapivě často zmiňována, což může být způsobeno nejen tím, že jsem rozhovory pořizovala v ročních obdobích, kdy je většinou hezké počasí, ale také tím, že se na Parukářce nachází jedno z posledních volně přístupných veřejných grilovacích míst na celém území městské části Prahy 3, a tak je jejími obyvateli často využíváno.

Poslední velmi často zmíněnou možností využití parku byla rekreace spojená s odpočinkem. Jako příklad lze uvést výpověď informátora Václava, pro kterého Parukářka představuje místo, kde může odpočívat: „*Představuje pro mě asi možnost na chvíli vypnout v příjemném prostředí uprostřed jinak celkem rušného města.*“ S místem vhodným pro odpočinek spojuje park také informátor Roman: „*No, tak pro mě osobně je to místo, kde si můžu já nebo jako obecně lidi odpočinout, aspoň v nějaký tý zeleni, a přitom bejt uprostřed Prahy.*“

Shrnutí

Z výpovědí dotazovaných, ale i z uskutečněného nezúčastněného pozorování je patrné, že park Parukářka je využíván k různým aktivitám. Kromě těch sportovních, kterými jsou například výše zmíněný běh, házení frisbee či hraní ping-pongu, slouží park také k dalším činnostem, jako je procházení se, venčení psů či trávení zde volného času s přáteli a známými. Lidé v parku často v letních měsících využívají grilovací místa, pořádají zde pikniky, navštěvují místní hospůdku, kde se scházejí s kamarády a konzumují drobné občerstvení. Často zde také posedávají v trávě, na dekách či lavičkách a opalují se (zejména v letním období), chodí si sem hrát se svými dětmi na hřiště anebo zde relaxují a odpočívají například při čtení knihy.

Území parku Parukářka je velmi významným veřejným prostorem, který jeho uživatelé aktivně využívají. V tomto ohledu plní zejména rekreační a psychologickou funkci zeleně (viz kapitola 2.7), která má pozitivní dopad jak na fyzické, tak i duševní zdraví člověka [Vorel; Balabánová; Kyselka, 2013].

4.3.4 Hodnocení parku jeho uživateli

Otázky, týkající se toho, jak jsou informátoři spokojeni či naopak nespokojeni s parkem, co by v něm změnili či vybudovali nebo jak se jim líbí, jsem informátorům pokládala proto, abych zjistila, jak celkově Parukářku hodnotí. V rámci rozhovorů mě zajímalo, jaké jsou z jejich pohledu přednosti či nedostatky tohoto parku, co informátoři na parku oceňují, či co je případně potřeba zlepšit a změnit. Snažila jsem se tedy zjistit jaké jsou silné a slabé stránky Parukářky z pohledu jeho uživatelů.

4.3.4.1 Přednosti a nedostatky Parukářky

Z výpovědí vyplynulo, že valná většina dotazovaných je s parkem spokojena a zpravidla ho hodnotí velmi kladně, zejména v souvislosti s možnostmi volnočasového využití. Příkladem může být výpověď informátorky Zuzany: *„Líbí se mi moc, protože se tu dá dělat spousta volnočasových aktivit. Je tu místo na venčení psů, na frisbee, na hry s míčem, na nějaké kulturní akce a spousta herních prvků pro děti, lavičky, místa k relaxaci, jako třeba místní hospůdka, i prvky pro sport – třeba ty ping-pongový stoly a tak. Takže sem chodím ráda, přestože, jak už jsem říkala, toho sportu tu moc nedělám, ale hodně lidí těhle věci využívá.“* Podobně spokojená je s Parukářkou i informátorka Monika: *„Tak park se mi líbí, protože je tu vše, co potřebuju. Klidný místo, kde nikoho nemusím potkat a můžu si v klidu číst, ale i rušný místo u cesty, kde můžu pozorovat, co se děje. Je tu taky hodně trávy, takže si člověk může položit deku a piknikovat nebo jsou tu ty grily, kde člověk může uspořádat třeba rodinnou oslavu nebo posezení s kamarády. Takže asi tak.“* Také informátor Petr park rád navštěvuje a hodnotí jej kladně: *„Tak, líbí se mi. Nejvíc mě tu asi bavěj ty průduchy a ty betonový části bunkru, co jsou vidět nahoře, protože tam někdy posedávám.“*

Mezi těmito pozitivními výpověďmi, které v rámci rozhovorů převažovaly, se však našlo rovněž několik výpovědí jednotlivců, kteří park hodnotí spíše neutrálně. Příkladem může být výpověď informátorky Kateřiny: *„Obecně v porovnání s parky, kam v Praze chodím, to úplně můj oblíbený park není, ale je jako příjemný, že je relativně velké a dá se tu s dětmi zabavit.“* Za zcela nevyhovující nebyl park vnímán žádným z dotazovaných uživatelů, i když občasné výtky či náměty na zlepšení se v rozhovorech samozřejmě objevovaly, což bude zřejmé v textu níže.

Jak již bylo výše zmíněno, pozitivně hodnotili informátoři zejména mobiliář parku. Mimo něj, byla většinou informátorů pozitivně hodnocena údržba a péče o park, kterou zajišťuje městská část, jak je zřejmé například z výpovědi informátora Miroslava: *„Myslím si, že jo. Je to tu bezvadný a za poslední roky je vidět, že se tu o to víc staraj, protože tu je čisto, koše jsou vyneseny, není tu nepořádek a seká se tu tráva.“*

Další velké pozitivum spatřovali informátoři ve zdejším výhledu na město. Tento fenomén zdůraznilo v rámci rozhovorů hned několik informátorů. Například pro uživatelku Zuzanu je výhled jedním z důvodů, proč park navštěvuje: *„No asi hlavně kvůli tomu výhledu, ten mám hrozně ráda.“* Také informátora Romana na Parukářku přivádí možnost hezkého výhledu: *„Asi ten výhled, ten je hodně ikonickéj“* nebo informátora Václava: *„Myslím, že tu je asi všechno, co by v parku mělo bejt. To grilovací místo je*

super, je tu i dost hřišť, hospoda, krásnej výhled na Prahu, prostě za mě dobrý.“

V několika rozhovorech byla informátory oceněna také možnost kulturního využití v parku, souvisejícího s pořádáním různých akcí, které se zde v průběhu roku konají. „*Čas od času se tu pořádaj různý zajímavý akce, pivobraní, sem tam koncert, což mě jako muzikanta baví hodně“*, vypověděl uživatel Václav. Také informátorka Monika uvedla, že v minulosti navštívila některou z kulturních akcí: „*Třeba to Žižkovský pivobraní, co tu bylo ještě před covidem, to je taková prima akce anebo jsem tu jednou byla na nějakým koncertu.“*

Naopak jedním z největších nedostatků, na který uživatelé parku často upozorňovali, byl současný stav sociálního vybavení. „*Přijde mi, že by tady mohlo bejt víc WC budek, protože pak to člověka svádí odskočit si někam, kam by neměl“*, uvedl informátor Václav. Podobně odpovídala také informátorka Barbora, která též poukázala na nedostatek toalet: „*Ocenila bych více sociálního zázemí jako jsou například toalety.“* Další toalety, ale i další stánek s občerstvením by uvítala i informátorka Monika: „*Popřípadě bych rozmístila víc záchodů, protože těch je tu taky málo a klidně bych uvítala další stánek někde uprostřed parku, protože je tu jen jeden a ten je až na konci.“*

Dalším často zmíněným nedostatkem Parukářky, který se v rozhovorech objevoval, byla absence vodních prvků, jako jsou například fontány. „*No, jediné si říkám, že tu chybí víc vody. Ony tu sice jsou takový ty pítka, to jo, ale není jich moc, tak by se mohlo vybudovat další, aby se tam mohli lidi i pejsci v létě ochladit“*, uvedla informátorka Naděžda. Podobně odpovídala také informátorka Monika: „*Nenapadá mě, co bych změnila, možná víc pítek pro pejsky a celkově pítka i pro lidi, protože když tu je člověk celý den v létě, tak by se rád někde osvěžil.“* I informátorka Kateřina by ocenila nějaký vodní zdroj: „*Hezké by bylo nějaké jezírko, ale zase chápu, že vzhledem k těm kopcům a tak, to není úplně reálné. Není tu taková rovina jako ve Stromovce, ale nějaká fontánka nebo tak, jako je na Třebešíně, by tu mohla být.“*

Posledním čteněji zmíněným nedostatkem, který se v rozhovorech objevoval, byla přístupnost parku, která souvisí nejen se skutečností, že se park nachází na kopci, ale také s tím, že na něj vedou leckdy neupravené a nevyhovující cesty a schody, které by dle slov uživatelů bylo potřeba opravit a modernizovat, jak konstatuje informátorka Zuzana: „*A hlavně by bylo dobrý, kdyby tady už do toho stávajícího sídliště byl volný přístup nebo schody od Křížku, protože momentálně je tu jen plot a neudržovaný sráz a musí se to celé složitě obcházet.“* I informátorka Barbora zhodnotila přístupnost parku a zároveň

poukázala na nevyhovující stav jedné z přístupových cest, jež vede na Olšanské náměstí: „*Já jsem ze svého sobeckého hlediska ráda, že to tu je trochu „tajné“, protože to tomu dává to kouzlo. Jen říkám, že už jen tím, že je na kopci a na tomhle místě, je složitější se sem dostat. Ale když už jsme u těch přístupových cest, tak bych nechala zrenovovat vstup z Olšanského náměstí, který vede po hrozných komunistických schodech a pak pěším mostkem přes silnici, který končí na mini „sídlíšti“. Tam je to totiž opravdu otravný.“* Z některých stran je park špatně přístupný také dle informátora Jakuba, podle kterého jsou právě nepřístupnost a neupravené cesty jedním z největších nedostatků Parukářky: „*Špatnou přístupnost z určitých stran. Myslím si, že například z Nákladového nádraží nebo dokonce z Olšanské je sem ta cesta úplně strašná.*“ Také Miroslav, nejstarší z informátorů, by uvítal opravu schodiště vedoucího do Parku: „*Já myslím, že je tu všechno. Možná by se jen mohly opravit schody, co jsou tady ze strany od Olšanského, protože ty jsou ve špatném stavu.*“

Kromě těchto nedostatků, které byly v rozhovorech reflektovány nejčastěji, se dále objevovaly i další možnosti, jak případně park vylepšit, na kterých se nezávisle na sobě shodlo hned několik informátorů. Jedná se zejména o vybudování hřiště či různých herních a sportovních prvků pro starší děti a mládež, (například lezecká stěna, hřiště na míčové hry či skatepark) a zřízení knihobudky, kterou by mohli využívat návštěvníci všech věkových kategorií. „*Napadá mě třeba zařídit zde knihobudku, kde by si mohli lidi vyměňovat knihy, to by mohlo park zase povznést na další úroveň,*“ uvedla informátorka Marta. Také informátor Martin by ocenil knihobudku či U-rampu pro nadšence skateboardingu: „*No možná bych místo té zdi, co je tady nahoře udělal pro skejťáky U-rampu. A ještě bych tu udělal knihobudku.*“ Podobný názor měl také informátor Jakub, který by mimo místa na skateboarding, případně zbudoval hřiště na basketball nebo místo vhodné na lezení: „*Tak pokud se můžu hodně zasnít, tak třeba malé hřiště na street basketball, by se mi tu líbilo, třeba nahoře u stěny je na něj příhodný místo, případně malý skatepark podobný tomu, co je teď ve Stromovce. Dalo by se tady toho vymyslet spousta. Jak už jsem říkal, nějaké pěkné místo pro mladé, boulder na lezení, místo pro pop-up akce, různé workshopy. Já vím, že se podobný věci dělají dole u skautů, ale to je takový odstrčený a zapadlý.*“ Také informátorka Naděžda uvedla, že v parku chybí hřiště se sportovními prvky pro děti staršího věku, avšak jinak je se současným vybavením parku spokojená: „*No, a ještě mě napadá, že tu není žádný hřiště pro starší děti, jo. Třeba mně se líbí, jak udělali nedávno ve Strašnicích takovýto slaňování nebo lezeckou stěnu, tak to by se tu taky někde mohlo udělat, ale jinak mi tu nepříjde, že by něco vyložené*

chybělo.“

4.3.4.1 Hodnocení zeleně

Kromě předností a nedostatků parku spojených zejména s vybavením a různými prvky, jsem se v rozhovorech s uživateli zaměřovala také na aspekt zeleně, kdy bylo cílem zjistit, jak jsou informátoři spokojeni s místní vegetací a jak tuto zeleň hodnotí.

Z výpovědí informátorů vyplývá, že pro většinu oslovených uživatelů parku je místní vegetace dostačující, což je patrné například z výpovědi informátorky Barbory: *„Je tu dost stromů, hezké dvě louky a dostatek travin.“* Také informátorka Marta byla spokojena: *„Ano, přijde mi, že je tu právě všechno vyvážené, že je tu tak akorát stromů, aby nebránily ve výhledu na Prahu, ale zároveň tady na té louce se dá pod některé schovat před sluníčkem a v klidu si číst a odpočívat v příjemném chládku.“* I informátor Václav byl spokojen s množstvím stromů, avšak ocenil by poněkud rozmanitější druhovou skladbu dřevin, která by zahrnovala také ovocné druhy stromů: *„Tak co se týče stromů vzadu na tom plácku u stolů na pinčes, tak tam se v létě dá odpočívat v příjemném chládku a když se zase chce člověk trochu opálit, tak jde nahoru a natáhne si deku tam, takže z tohoto pohledu, je to za mě dobrý. Jediný, co mi tu chybí jsou nějaký ovocný stromy třeba, protože by bylo fajn si tu utrhnout jabko. V tomhle je podle mě dobrá třeba Třešňovka dole u Kaufu. Tam je těch stromů hodně.“* Téměř spokojená se zelení byla také informátorka Zuzana, avšak dle jejích slov by Parukářce prospělo vysadit ještě několik stromů či zřídit záhon s květinami: *„Ano, přijde mi to tak akorát. Možná pár stromů navíc by neuškodilo, ale celkově mi tu přijde zeleně dost v poměru ke zbytku věcem, co tu jsou. Možná by tu mohl být navíc nějaký květinový záhon, ale jinak mi to přijde v pořádku.“* Větší počet stromů by ocenil také informátor Petr: *„Asi bych tu vysadil víc stromů a upravil bych to tu, aby tu bylo víc příjemnejch zákoutí.“* Celkově však byla Parukářka v souvislosti se zelení hodnocena informátory jako dostačující.

4.3.4.2 Představa ideálního parku z pohledu uživatelů

V průběhu rozhovorů jsem se také zajímala o to, jak si oslovení uživatelé představují „ideální park“. Právě popis takového „místa“ mi měl pomoci odhalit, jaké požadavky uživatelé na park mají. Jinými slovy jsem se tímto způsobem snažila ověřit, zda Parukářka tyto požadavky splňuje či nikoliv.

U valné většiny dotazovaných se kryla představa ideálního parku s tím, co by na Parukářce rádi změnili či vybudovali. Nejčastěji se v rozhovorech objevoval názor, že v ideálním parku by neměly chybět travnaté plochy, vzrostlé stromy a vodní plocha či vodní prvek (jezíčko, pítka, fontána či kašna). Dále by v parku neměly chybět lavičky, upravené cesty, odpadkové koše, sociální zázemí, dětská hřiště, sportoviště či stánek s občerstvením.

Většina uživatelů též uvedla, že by měl být ideální park udržovaný, neměl by v něm být nepořádek, a naopak by se v něm měla nacházet klidová zóna vhodná pro relaxaci a odpočinek. Dále by v něm nemělo chybět vybavení pro volnočasové aktivity jak pro jednotlivce, tak skupiny (místa a vybavení vhodná pro sport, grilovací či pikniková místa). Tuto představu ideálního parku uvedl například informátor Miroslav: *„No, ideální park by byl takovej bezva, kdyby tam byla klidová zóna jako pro starší lidi a pro maminy s kočárkem a pak by tam měla být část pro mladý, kde by bylo hřiště s pískovištěm a prolejšačkama, ale záleží na tom, jak by ten park byl velkej. No, zkrátka by tam nemělo chybět vyžití jak pro lidi, co rádi sportujou, takže nějaký plácek, aby tam mohli hrát fotbal nebo házenou, tak pro starší lidi by tam měly být lavičky a stín, kde si můžou sednout a odpočinout, a taky by tam mělo být nějaký občerstvení pro lidi a toalety, když si někdo potřebuje odskočit. Takže takhle nějak si představuju ideální park.“* Též představa informátorky Kateřiny skýtala podobné požadavky: *„No tak dostatek zeleně určitě, míst k sezení, nějaké lavičky, nejlépe ve stínu, dětské hřiště, fontánky, jezírka nebo něco takového, udržované cesty pro kočárek a dostatek košů, aby ten park byl prostě udržovaný, nebyly tam nedopalky od cigaret a odpadky. A ještě ideálně místo, kde je možnost si koupit pití, a co by bylo super jsou veřejné záchody, protože to mi obecně v parcích chybí.“*

Řada dalších nápadů, které informátoři měli, a které se objevovaly spíše jednotlivě, jsou například květinové záhony, jak uvedla informátorka Marta: *„nebo mě ještě napadá záhonek s bylinkama, kam by si lidi chodili pro ně, to už myslím takhle v zahraničí někde funguje“*. Dále keře, altány či přístřešky, jak uvedl informátor Roman: *„ale obecně mi tu chybí nějaký altán nebo domeček“* nebo prostory vhodné pro pořádání venkovních kulturních akcí.

4.3.4.3 Parukářka ve srovnání s jinými parky Prahy 3

Během rozhovorů mě také zajímalo, jak informátoři hodnotí Parukářku oproti

jiným parkům (zejména na území městské části Praha 3), které navštěvují.

Z výpovědí dotazovaných vyplývá, že se Parukářka liší od ostatních parků zejména svým umístěním (nachází se v pomyslném středu městské části), výhledem (srovnatelný shledávali v tomto ohledu někteří informátoři pouze vrch Vítkov) a místní atmosférou. „*No já si myslím, že se hodně liší od ostatních parků v Praze obecně tím výhledem, a taky tím umístěním. On je vlastně když bych to tak řekla, tak v srdci Žižkova, jo. A myslím si, že ho spousta lidí využívá ke sportování a odpočinku, ale zároveň jak je v tomhle místě, tak si jím i spousta lidí zkracuje cestu, protože se skrz něj dá rychle dojít tady na Olšanský náměstí nebo zase naopak na Biskupcovu nebo dolů do Jeseninky, nebo prostě si myslím, že je jako na dobrém místě a má takovou jako atmosféru, která ty lidi láká.*“ Podobně vypovídal také informátor Miroslav, který uvedl: „*Liší se od těch ostatních parků tím umístěním, že je v centru Žižkova, pak je tu ten výhled, kterej není všude, tak asi.*“ Také podle informátora Václava odlišuje Parukářku od jiných parků Prahy 3 také zejména výhled: „*No tak asi tím výhledem, ten mi přijde takovej signifikantní u Parukářky, jinak mi to přijde podobný.*“ To, co dle dotazovaných Parukářku od ostatních parků odlišuje, je nejen vhodné umístění, ale zejména výhled, který většina jiných pražských parků neposkytuje. Co se týče ostatních aspektů je Parukářka dle informátorů srovnatelná s jinými parky Prahy 3, jakými je například Vítkov či Židovské pece.

Shrnutí:

Park Parukářka je informátory hodnocen velmi kladně. Mezi přednosti parku řadí uživatelé zejména možnosti volnočasového vyžití, které souvisí s parkovým mobiliářem. Většina dotazovaných pozitivně hodnotí také čistotu parku a péči, kterou mu věnuje městská část Praha 3. Dalším pozitivem je možnost kulturního vyžití v podobě koncertů, společenských akcí typu Žižkovské pivobraní či akcí pro rodiče s dětmi, které se na Parukářce konají.

Za největší negativa Parukářky lze považovat zejména nedostačující kapacitu a nevyhovující stav současného sociálního zařízení, nedostatečné množství vodních zdrojů (množství pitek a absence fontány, kašny či nějaké malé vodní plochy) a přístupnost (špatná přístupnost parku z některých stran, nevyhovující stav cest a schodišť vedoucích do parku).

V souvislosti s popisem „dokonalého“ parku lze uvést, že Parukářka splňuje většinu nejčastěji uvedených požadavků uživatelů na takové místo.

Během rozhovorů dotazovaní uvedli také zajímavé náměty a nápady na vylepšení parku, které by mohly být podnětné pro představitele městské části Praha 3. Kromě zřízení vodních prvků, toalet a zmodernizování některých přístupových cest, uvedli v souvislosti se zelení například založení květinového záhonu či záhonu s bylinkami nebo výsadbu ovocných stromů, které se na Parukářce nevyskytují. Dalšími zajímavými možnostmi, jak zvýšit úroveň parku, bylo vybudování knihobudky či volnočasových prvků pro starší děti.

V porovnání s ostatními parky Prahy 3, odlišuje od ostatních Parukářku zejména vhodné umístění (poloha téměř v centru čtvrti) a především výhled na hlavní město.

4.3.5 Význam parku Parukářka z pohledu jeho uživatelů

Jelikož se v práci věnuji Parukářce nejen v její fyzické podobě, tedy jako konkrétnímu místu, ale i její nefyzické podstatě, tedy tomu, jaké významy a obsahy ji dotazovaní uživatelé přisuzují, pokládala jsem informátorům také otázky, věnující se jejich subjektivnímu vnímání Parukářky. Snažila jsem se zjistit, jak tomuto prostoru dotazovaní rozumí, jak ho vnímají, jaké pocity v nich vyvolává či jaké subjektivní prožitky s ním spojují.

Z rozhovorů vyplynulo, že většina oslovených uživatelů vnímá Parukářku jako prostor, který ráda navštěvuje, kde se cítí dobře, příjemně a komfortně, a jako místo, ke kterému má kladný vztah, což uvedl například informátor Václav: „*Pozitivní. Jak říkám, cítím se tu dobře, rád sem zajdu na procházku nebo provětrat hlavu po práci.*“

Podobnou výpověď uvedl také informátor Roman, který zároveň v souvislosti s Parukářkou ocenil i jakousi zdejší atmosféru, kterou tento prostor vyzařuje: „*Cítím se tu uvolněně. Jak jsem řekl, ta atmosféra tohohle místa je super, ten celkový vibe.*“ I několik dalších informátorů, zejména z řad místních obyvatel uvedlo, že Parukářka má jistého genia loci, jako například uživatel Václav: „*Cítím se tu dobře. Asi protože je tu taková zvláštní příjemná atmosféra*“ nebo informátorka Naděžda: „*prostě si myslím, že je jako na dobrém místě a má takovou jako atmosféru, která ty lidi láká.*“

Z výpovědí několika uživatelů, zejména z řad rodilých Žižkováků, bylo patrné, že jejich vřelý vztah k Parukářce je založen na určitých vzpomínkách na zážitky z dětství, které v parku prožili. Příkladem může být výpověď nejstaršího z informátorů Miroslava: „*Tak vzhledem k tomu, že sem chodím celý život, tak to pro mě jsou hlavně vzpomínky.*“

Já si ještě pamatuju, jako malej kluk, jak tu ve 49. roce začali kopat tyhle šachty, a to bylo potom uzavřený, že se sem jako nedalo jít, protože tu udělali takovou ohradu. Až teprve potom, když to skončilo, tak tu ohradu jako dali pryč a mohlo se sem začít zase chodit. Ale například v 68. roce tam v těch místech toho hřiště, tak tam si Rusové udělali nějakou vysílačku, takže se tam taky pak nesmělo. Ale zajímavý bylo, že tam vojáků bylo dost, ale jinak na Žižkově jste vždycky potkala maximálně jednoho nebo dva, když si šli někam pro pivo, ale jinak o nich nikdo nevěděl. A taky tady směrem k nákladáku, tak tam kdysi bejvalo krásný velký zahradnictví, kde byly i ovocný stromy, a tam jsme s klukama chodili vždycky v létě tajně na jablka.“ Vzpomínky na dětství k tomuto místu pojí také informátorku Naděždu: *„Moc hezkej, jak jsem říkala, chodím sem prakticky celej život. Zním to tu jak svý boty. Třeba já si ještě pamatuju, když jsme sem jako malí courali do bunkru, co je tady pod náma. Tehdá to totiž bylo ještě volně přístupný, tak se tam dalo vlízt a my jako děti jsme si tam hráli a schovávali se.“* Také informátorka Monika si vybavila jednu vzpomínku ze školních let: *„Velmi kladný, pamatuji si na první vzpomínku v tomhle parku, když jsme ještě na základní škole šli o hodině tělocviku sem. Právě napadl sníh a my se tu koulovali a stavěli sněhuláky, tak to ve mně asi něco zanechalo. Je to podle mě prima park, a proto sem ráda chodím.“*

Několik uživatelů má v parku i své oblíbené místo, které rádi navštěvují. V případě informátora Jakuba se jedná například o bunkr: *„Bunkr nad hřištěm, kam si s přáteli chodíme sednout s pivem nebo vínem.“* I informátorka Zuzana velmi ráda navštěvuje jedno z míst v parku: *„No, jak jsem říkala, to místo tady nahoře, jak je ten balvan, tam to má své kouzlo, a proto ráda chodím tudy domů.“* Také uživatelka Monika má v parku jedno místo, kde ráda tráví svůj volný čas: *„Ano, ale těžko se popisuje, když je to jedno místo u stromu. Je tam klid a ráda si tam roztáhnu deku, když je teplo a piknikuju, nebo si čtu knížku.“* Je nutné ovšem podotknout, že větší část dotazovaných jedno konkrétní místo nepreferovala, ale byla spokojena s parkem jako celkem. *„Asi žádný takovýhle místo tady nemám“*, uvedl informátor Václav.

Samozřejmě se našli i informátoři, kteří vztah k tomuto místu nemají a chodí do parku z ryze praktických důvodů. Jako například informátor Petr: *„Chodím sem, abych užil klidu a procházky, ale nějaký hlubší vztah tu k tomu nemám.“* Nebo uživatelka Kateřina: *„Prakticky to беру jen tak, že je to park, který je po cestě, no. Není to park, který vyhledávám záměrně, ale zase to není tak, že bych to tu neměla ráda nebo se mi to tu nelíbilo. Pro děti je tu celkem pěkné hřiště, ze kterého je často nemůžu dostat.“*

Shrnutí

Parukářka je většinou informátorů považována za prostor, kde se cítí dobře, a kde si mohou odpočinout od každodenního ruchu velkoměsta. Někteří dotazovaní, si také uvědomují jakousi zvláštní místní atmosféru (*genia loci*), kterou Parukářka vyzařuje. Pro některé oslovené uživatele má Parukářka svůj význam, který souvisí s citovými vazbami spojenými se vzpomínkami na jejich dětství a mládí. Z výpovědí valné většiny uživatelů tedy vyplynulo, že k Parukářce mají pozitivní vztah, tento prostor je pro ně velmi významný, jelikož jim umožňuje uchopit jej svým vlastním způsobem.

4.4 Park Parukářka z pohledu informátorů z řad odborníků

4.4.1 Informátoři z řad odborníků

V rámci empirické části mé práce jsem kromě rozhovorů s uživateli parku uskutečnila také rozhovory se 4 informátory z řad odborníků. Jelikož jsem od všech těchto osob získala informovaný souhlas, ve kterém tito informátoři souhlasili s uvedením jejich osobních údajů v mé diplomové práci, ráda bych nyní tyto osoby stručně představila.

Rovněž je potřeba uvést, že ve třech případech byl pořízen standardní písemný informovaný souhlas. Výjimkou byl jeden z informátorů, se kterým byl tento souhlas pořízen pouze ústně, během nahrávání rozhovoru na diktafon, a to z důvodu zhoršené situace související s onemocněním Covid-19, kdy informátor požádal o uskutečnění našeho setkání online formou.

Prvním z těchto informátorů byl Mgr. Ondřej Rut, který vystudoval magisterský obor Sociální a kulturní ekologie na Univerzitě Karlově (UK). V současné době je místostarostou městské části Praha 3. Rozhovor s ním byl uskutečněn 5. 11. 2021, a to online formou přes platformu Microsoft Teams. Mgr. Ondřej Rut je od roku 2006 zastupitelem městské části Prahy 3 za Stranu zelených. V letech 2012–2014 už jednou působil ve funkci místostarosty, do které byl znovu zvolen v roce 2018. V rámci této funkce má v současné době na starost oblast bytové a sociální politiky, energetiky a dopravy.

Druhým informátorem byl Ing. arch. Matěj Michalk Žaloudek, který vystudoval magisterský obor Architektura na Českém vysokém učení technickém (ČVUT).

V současné době působí na městské části Praha 3 jako uvolněný zastupitel a předseda Výboru pro územní rozvoj. Rozhovor s ním byl uskutečněn 6. 1. 2022 v jeho kanceláři, která se nachází v radnici Prahy 3 na Havlíčkově náměstí. Ing. arch. Matěj Michálek Žaloudek má v rámci své funkce na starosti především územní rozvoj a částečně oblast životního prostředí, dopravy a kultury.

Třetím informátorem byla Ing. arch. Anna Vinklárková, která vystudovala magisterský obor Územní plánování na ČVUT. V současné době pracuje v neziskové organizaci Arnika. Rozhovor s ní byl pořízen 17. 2. 2022 v její kanceláři v Holešovicích. V rámci své práce má Ing. arch. Anna Vinklárková na starost kampaň s názvem „Praha – město pro život“. Tato informátorka se věnuje územnímu rozvoji hlavního města Prahy a zabývá se zejména rozvojovými tématy jako jsou například brownfieldy.

Posledním z informátorů byl Ing. Jaroslav Štráchal, který je členem představenstva¹⁴ firmy Rexwood invest a.s., která má v blízkém okolí Parukářky zrealizovat projekt s názvem Polyfunkční dům Pitterova. Ing. Jaroslav Štráchal vystudoval magisterský obor Stavební inženýrství na Žilinské univerzitě v Žilině. Rozhovor s ním byl uskutečněn 31. 3. 2022 v kavárně nákupního centra Flora. V rámci své práce se věnuje výstavbě pozemních staveb, mostů, silnic a různým developerským projektům.

V rámci těchto rozhovorů byly s informátory probírány především sociokulturní, environmentální a ekonomické aspekty Parukářky, nicméně šíře a hloubka probíraných tematických okruhů se lišila v závislosti na konkrétním informátorovi, jeho odborném vzdělání a profesním směřování.

4.4.2 Výdaje a příjmy městské části související s parkem Parukářka

Park Parukářka se nachází na pozemcích hl. města Prahy, které je jejich vlastníkem. Spravován je tento park městskou částí Praha 3, což mi bylo potvrzeno i místostarostou Rutem: *„Ano, svěřené ve správě. Vlastně v Praze to funguje tak, že městské části jsou sice jednotky, který mají právní subjektivitu, ale vlastně nevlastní žádný majetek. Vlastně veškerý nemovitý majetek, který v Praze je, tak je vlastnictvím města Prahy a vlastně statutem hl. města Prahy se části toho majetku dávají do svěřené správy městských částí. A ta už s nima pak může volně nakládat a hospodařit nebo dokonce musí*

¹⁴ Ověřeno v obchodním rejstříku [Obchodní rejstřík, 2017].

s nima hospodařit, musí je udržovat, musí je spravovat a musí na to využívat i svoje vlastní rozpočtové prostředky. A jenom v případě, tam je hranice 50 milionů korun, když jsou investovány veřejný prostředky, tak v takovýhle výši to vyžaduje souhlas hl. města Prahy, ale to není ten případ, takže je to vlastně úplně k dispozici městský části za úplný odpovědnosti městský části. Když se mrknete do katastru, tak tam je vlastnictví – hl. město Praha, ale pod tím je svěřená správa – městská část.“ Jak je z této výpovědi zřejmé, městská část má tento park ve svěřené správě a financuje jej zejména ze svého rozpočtu. Z tohoto důvodu jsem se v během rozhovorů zaměřovala na to, jaké jsou výdaje na údržbu či různé úpravy parku, případně zda je Parukářka pro městskou část i potenciálním zdrojem příjmu.

Z rozhovoru vyplývá, že na území dnešního parku Parukářka se prozatím neplánují žádné zásadní změny, které by měly vliv na podobu tohoto místa¹⁵. Městská část v parku provádí pouze dílčí úpravy, které mají za cíl nejen udržovat park v přívětivém stavu pro jeho uživatele, ale též by měly vést k podpoře místního ekosystému. *„Takže se tam dělají jako dílčí kousky, takže nějaká revitalizace jako v tom smyslu, že by tam byla nějaká komplexní rekonstrukce, tak to se nechystá, spíš bych řekl jako dílčí zásahy a podpora jako toho parku, ať už ve vztahu k uživatelům jako lidem nebo ve vztahu k posílení toho ekosystému. Například to byla otázka minulý zimy nebo jara, kdy tam probíhaly nějaký dosadby různých druhů dřevin v té zadní oblasti“*, uvedl místostarosta Rut. Zastupitel Žaloudek také vypověděl, že se v parku provádějí zejména dílčí úpravy, které spočívají především v sekání trávy a ve výsadbě vhodných druhů dřevin či rostlin: *„No jasně, třeba sekání trávy, což je docela drahý. A taky se tam dělají nějaké výsadby. Plus proběhla v tom svahu před dvěma lety nějaká náhradní výsadba, že tam nějaký stromy dožily a zasadily se tam nový. Víím, že se tam taky sází nějaká květnatá louka, že se jako experimentuje, aby se všechno nesešlo.“* Právě tyto dílčí úpravy a pravidelná údržba parku tvoří největší výdaje městské části.

V rámci rozpočtu městské části představují tyto úkony spojené s údržbou parku náklady v řádech statisíců (viz obr. 8). *„No, přesně vám to nedokážu říct, k tomu ani nemám kompetenci, to je v gesci odboru životního prostředí, ale určitě tam jsou nějaké výdaje na údržbu, která se pravidelně provádí. Bavíme se o částkách v řádu statisíců ročně. Spíš větších statisíců, ale přesně nevím. Jednak objem běžných výdajů v celkovém*

¹⁵ V tomto případě na současném vytyčeném území parku Parukářka, nikoliv v jeho blízkém okolí.

rozpočtu se pohybuje někde kolem půl miliardy. Takže jako v tom celkovém objemu běžných výdajů je to nákladem na tu údržbu, srovnejte si to, no. Pět set milionů versus více statisíců, no. Takže tak obrovský výdaje na park to nejsou. Asi takhle obecnou odpověď jsem vám schopnej dát jenom“, uvedl místostarosta Rut.

Parukářka:

činnost	specifikace	množství	jednotka	četnost za rok	částka	celkem
Seč travnatých ploch	parkový v rovině	52216	m2	6x	1,7	532 603 Kč
	parkový svah 1:5-1:2	326	m2	6x	1,95	3 814 Kč
	parkový svah 1:2-1:1	5447	m2	6x	2,9	94 778 Kč
	luční v rovině	81	m2	2x	5,2	842 Kč
	luční svah 1:5-1:2	342	m2	2x	6,9	4 720 Kč
	luční svah 1:2-1:1	3596	m2	2x	15	107 880 Kč
Havarijní kácení a zlomené větve	odhadem	10	ks		2500	25 000 Kč
Jarní řezy keřů	odhadem	50	ks	1x	75	3 750 Kč
celkem za zeleň						773 387 Kč

Obr. 8 – Tabulka: roční výdaje na údržbu zeleně parku Parukářka, zdroj: poskytnuto ÚMČ Praha 3 (2021)

V souvislosti se zelení jsou městskou částí také čerpány finanční prostředky z veřejných zdrojů, kdy jsou tyto prostředky účelově využity zejména na konkrétní dílčí úkony. „V oblasti zeleně určitě jo, ale myslím si, že ty například veřejný zdroje, který sem proudějí, tak se spíš utahujou. Ještě v minulém programovacím období byla velká možnost čerpat na revitalizace parků, náměstí a veřejných prostor. To už teďka bohužel nejde, ale nějaký dílčí, spíš menší dotace ze Státního fondu životního prostředí využíváme. Víím, že jsme měli dotaci na ty Židovský pece, tam to posílení toho potenciálu jižního svahu, to byly peníze ze Státního fondu životního prostředí a myslím, že to byly národní prostředky z národních zdrojů, ale nejsou to nějaký velký objemy. Tady to opravdu, ta údržba zeleně nebo rozvoj zeleně jde z naprostý většiny opravdu z rozpočtových prostředků. Nejsou to žádný externí dotační prostředky“, uvedl místostarosta Rut.

Z rozhovorů dále vyplynulo, že Parukářka není zpravidla pro městskou část zdrojem příjmu. Pořádání různých kulturních akcí, typu Žižkovské pivobraní, Drakiáda či Lampionový průvod, představují pro městskou část spíše výdaje než příjmy, jak je zřejmé z výpovědi místostarosty Ruta: „Minimálně, když se tam konají kulturní akce, tak ty jsou někdy spojeny s příjmama, ale převážně spíš s výdajema. Takže spíš ne, a když ano, tak úplně zanedbatelně.“ To, že jsou tyto akce spíše ztrátové, potvrdil ve své výpovědi také zastupitel Žaloudek: „No, spíš nás stojí peníze. Ty akce, co se tam pořádají, jsou v podstatě všechny ztrátový. To je docela důležitý vědět pro nějaký aktivní občanství, že tyhle všechny festivaly, jako je vinobraní, pivobraní a tak, to je takový velký politikum,

protože my jsme to dřív kritizovali z opozice, že je to hrozně drahý a fakt jako vinobraní nebo pivobraní stálo přes milion, a pak jsme tady vedli debatu, jaký ty akce zrušit a jaký jakoby ponechat, a hrozně moc se podařilo je srazit cenou dolů. Já si myslím, že tyhle jako největší stojí třeba dvě stě padesát tisíc korun, a že ten odbor kulturní má jako za úkol dělat to víc na komerční bázi, dávat tam stánky, který nám zaplatí nějaký nájem. Což já nemám nějaký aktuální informace, jak se to daří, ale mám pocit, že se to podařilo srazit třeba jako na pětinu ty ceny, velmi často. Ale jak říkám, pořád to jsou výdaje.“

Shrnutí

Z výpovědí informátorů vyplývá, že park Parukářka nepředstavuje pro městskou část prostor, který by byl spojován se zdrojem příjmů. Většina akcí, které městská část v parku pořádá je ztrátových či vykazují „nulový zisk“. Co se týče údržby a péče městské části o park, tvoří hlavní výdajové položky především seč travnatých ploch, prořezávání větví či výsadba různých druhů dřevin.

4.4.3 Plánované úpravy na území parku

Velmi důležitým strategickým dokumentem, který se věnuje rozvoji městské části Praha 3 je Strategie rozvoje městské části Prahy 3 na období 2021–2030 (viz kapitola 2.13). V rámci tohoto dokumentu jsou představeny tzv. prioritní oblasti i s cíli, které by měly být během daného období naplněny. Samotnému území Parukářky je v rámci tohoto dokumentu věnována pozornost zejména v navrhované a implementační části, jak mi bylo potvrzeno zastupitelem Žaloudkem: „*A teďko přemýšlím, my máme strategický plán, ale on není tak konkrétní. On má nějaký hlavní pilíře, co je dobrý obecně v té městské části dělat a z něj vzniká Akční plán konkrétních projektů, a tam asi Parukářka nějaký konkrétní projekt mít bude, ale vlastně to není tak, že by v tom strategickém plánu hrála Parukářka zásadní jako roli. Bude tam spíš v té návrhové a implementační fázi. Naopak tu zásadní roli tam hraje nová čtvrť. Já myslím, že je tam 6 hlavních pilířů a jeden z nich je nová čtvrť a všechny jako problémy a výzvy, které představuje. Takže to jsme vyčlenili jako nejdůležitější projekt, který máme před sebou, ale Parukářka tam takto výsostnou pozici tam nemá.“*

Přestože nezaujímá Parukářka klíčovou pozici ve Strategii rozvoje, přesto je jí věnována pozornost. Jak mi bylo potvrzeno v rozhovorech, pro samotné území tohoto

parku si městská část nechala roku 2017 zhotovit odbornou studii, kterou vypracoval architekt Josef Pleskot a jeho AP atelier (viz kapitola 2.12). Jak již bylo uvedeno v teoretické části práce, v rámci této studie jsou doporučeny jednotlivé změny, které by ovšem neměly narušit charakter a celistvost Parukářky, a které by měly být prováděny v souladu s dlouhodobou udržitelností tohoto území. Tato studie tedy slouží jako jakési koncepční východisko, jak s tímto parkem nakládat, jak uvedl i místostarosta Rut: „*No, máme nějakou koncepci starou už více let, teďko odhaduju nějakých 5–7 let, podle které se uvažuje, ze které se vychází. Ono je to většinou tak, že se pořídí nějaká koncepční studie, která se někomu nelíbí, tak se pak pořídí druhá a když je nějaká finální, tak se z ní vychází, ale nějak přímo striktně se nedodrží. Je to spíš nějaký východisko, podle kterého se postupuje, ale ne prostě striktně a otrocky, a tak je to i s touhle poslední koncepcí, která je, pokud si pamatuju, 5–7 let stará.*“ To, že se vychází z této studie potvrdil také zastupitel Žaloudek, který dále uvedl, že zajímavým výsledkem tohoto dokumentu byla skutečnost, že by se na Parukářce nemělo provádět příliš mnoho razantních změn, ale spíš by se měla udržovat stávající podoba parku, případně by se měly dělat pouze dílčí úpravy. „*No, tak jestli znáte tu studii od Pleskota, kterou zpracoval někdy 2016–2017, tak na té bylo nejvíc fascinující, že z toho vyplynulo, že se na většinu toho kopce nemá sahat. Jakože se na to udělala takováhle studie a zjistilo se, že se to má v podstatě nechat tak, jak to je. Což se samozřejmě sleduje. No, ale jako zásahy nějakého velkého charakteru se podle mě neplánují. Jedna z nejzajímavějších věcí byla, že tam trošku chybí severní cesta, což je vlastně tohle, jestli se nepletu, která by si asi zasloužila zpevnit, ale myslím, že i to utváří tu neformálnost toho kopce*“, uvedl zastupitel Žaloudek.

Z hlediska dílčích úprav přímo v parku, které by se netýkaly úprav zeleně, by městská část v budoucnu chtěla vybudovat nové sociální zázemí, a to z důvodu nevyhovujícího stavu současného, které je součástí místní hospůdky. „*Jinak my bychom si na Parukářce přáli, aby tam vzniklo nějaký zázemí pro rodiče s dětmi, pro který ta současná podoba tohle vůbec nepředstavuje. Chtěli bychom tam udělat nějaký veřejný záchody, který tam nejsou, nebo jsou tam, ale jsou příšerný a tak.*“

Nedostatečný počet toalet je opravdu velkým nedostatkem Parukářky. V celém areálu parku, se totiž nacházejí toalety pouze v místní hospůdce a dále dvě mobilní toalety Toi Toi u dolní louky. Tento počet toalet je tedy vzhledem k vysokému počtu návštěvníků zejména v letních měsících opravdu nedostačující.

Shrnutí

Na území nynějšího parku Parukářka prozatím neplánuje městská část žádné významné změny, které by měly zásadní vliv na podobu tohoto prostoru. Jako východisko pro jednotlivé dílčí projekty a úpravy slouží zejména urbanistická studie zhotovená Josefem Pleskotem a jeho AP atelierem, kterou při plánování možných změn městská část využívá. V současné době plánuje městská část zbudovat sociální zařízení, které by mělo zvýšit kvalitu tohoto veřejného prostoru.

4.4.4 Plánované projekty v blízkém okolí parku

Plánovanými projekty v blízkém okolí Parukářky jsou Polyfunkční dům Pitterova, se kterým souvisí projekt nového parku Kapslovna, dále Rezidenční projekt Jeseniova 38 a Polyfunkční dům Žižkov (Pitterova) (viz kapitola 2.14).

Z rozhovorů vyplynulo, že by na pozemcích nacházejících se v blízkosti parku Parukářka, které vlastní společnost Rexwood Invest a.s., měl vzniknout šesti patrový Polyfunkční dům, jehož první nadzemní podlaží bude určeno ke komerčním účelům a ostatní patra využita pro bytové jednotky a ateliéry. „*To je takovej multifunkční dům. Tam budou byty, ateliéry, obchodní prostory a tak. A ještě ten dům by měl bejt takhle zelenej, obrostlej, což je naše představa*”, uvedl člen představenstva Štráchal a doplnil: „*Já tomu říkám nudle, je to prostě takovej úzkej trojúhelníkovéj dům. Vidíte tady je to asi víc vidět, tady je ten tvar toho domu.*” Z této výpovědi je zřejmé, že by se mělo jednat o zajímavě řešenou stavbu, která dle územního plánu vznikne na poněkud úzké stavební parcele atypického trojúhelníkového tvaru. V současné době je realizace této stavby ve fázi před vydáním stavebního povolení příslušným stavebním úřadem, jak uvedl člen představenstva Štráchal: „*A teď to leží na stavebním úřadu, kde to má paní na starost a už to tam leží potřetí. Dvakrát nám to vrátila s tím, že tam chtěla doplnit věci, relativně konstruktivní a teď čekáme, že by to už prošlo nějakějma jejíma kontrolama a už se těšíme, že by mohla vydat stavební povolení.*”

V území, kde má být tento projekt realizován má své zájmy též městská část Praha 3, která má v současné době ve svěřené správě sousední pozemky, které se nacházejí v těsné blízkosti Parukářky, v blízkosti rezidence Central Park , kde městská část plánuje vybudovat nový park Kapslovna, jak uvedl zastupitel Žaloudek: *Třeba pod Parukářkou je takovej plácek, kterýmu budeme říkat Kapslovna, jsme se rozhodli, což je místo blízko*

parku, který bylo dlouho oplocený, soukromý, a vlastně půlku toho plácku vlastní městská část a ten zbytek vlastní investor, kterej tam chce stavět a my s ním jednáme, že když tam postaví ten svůj objekt, tak zbytek toho pozemku, by přešel na městskou část. No, a na tomhle území právě plánujeme vybudovat ten park, a to děláme spolu s Pleskotem, ale tam se asi ještě dostaneme, ne?“ Jak je zřejmé v tomto území jsou plánovány hned dva projekty, kterými jsou výstavba Polyfunkčního domu Pitterova a vybudování parku Kapslovna.

Jak vyplynulo z rozhovorů, obě zúčastněné strany spolu vzájemně spolupracují a panuje mezi nimi shoda, jak uvedl Štráchal: *„S městskou částí jsme měli velice konstruktivní jednání, příjemný, ve shodě jsme, máme smlouvy na to, projde to zastupitelstvem, je to v nějakých komisích projednáváný, takže ten proces je standardní. To znamená, nevybočuje to nějakým zjednodušením, nebo něčím. Jsme tam naprosto ve shodě, tam není nic, co bych mohl nějak zpochybnit.“* I zastupitel Žaloudek potvrdil, že městská část s projektem developera Rexwood Invest a.s. souhlasí, a to zejména kvůli tomu, že díky uzavřené darovací smlouvě získá od tohoto developera tyto pozemky do vlastnictví hlavní město Praha a do svěřené správy městská část, která je posléze využije ke zkvalitnění veřejného prostranství a zeleně v dané lokalitě, konkrétně vybuduje zde výše zmíněný park. *„No a druhá výstavba je tady u toho budoucího parku Kapslovna, jak je ten územní plán, tak tady má takovej jako velmi zvláštní plac, kterej jde tady odtud a takhle se zužuje až sem. To jako nevím, jestli byl záměr člověka, co kreslil ten územní plán původně jako myšlenej takhle, nicméně domy jsou tam takhle ortogonálně, no a ten developer, kterému pozemek patří, tak přinesl plány takovýho žiletkového domu, který se tam vejde. No a jak jsem říkal, tak vlastně díky tomu, že mu patří ty pozemky, který jsou vlastně takhle, tak díky tomu, že on se domluvil s městskou částí, že tohleto celý jí v podstatě daruje, tak městská část neměla problém s tou výstavbou, protože na těch získanejch pozemcích vznikne ten novej park.“*

Na pozemcích, které městská část takto získá, by měl tedy přibližně do 5 let vzniknout nový park nesoucí název Kapslovna. V současné době se pro tento park zpracovává urbanistická studie, ve které se počítá s tím, že by v daném území měla vzniknout lesní školka, sociální zázemí či parkové prvky pro volnočasové aktivity. *„Ted’ je v běhu pořízení studie, zároveň má v tý oblasti vzniknout i lesní školka a další věci, ale je to teda ted’ ve fázi studie, to znamená ten, horizont realizace je někdy do 5 let bych řekl, no.“*, uvedl místostarosta Rut. Také zastupitel Žaloudek se k této studii vyjádřil: *„Jo, tady*

se plánuje ta stavba, kde by mělo být WC, nějaké jídelní okénko s kafem, tak se tam udělá i pítka, protože tam máme i přípojku. Nicméně k těm záměrům, tady je jakoby ten park a je to ve fázi opravdu jako za 4–5 let, ta možná realizace, možná se to bude dělat postupně, protože mimo jiné v rámci toho je lesní školka, kterou chceme otevřít co nejdřív. Ideálně příští září, že by tam nastoupily děti. Tam by měla jít ta výstavba rychleji, protože tam necítíme takovou nutnost participovat.”

V předmětném území, kde má být vybudován park Kapslovna a Polyfunkční dům Pitterova bylo potřeba vyřešit také specifické okolnosti, související s výskytem chráněných druhů živočichů. Jak uvedl zastupitel Žaloudek: „*Tam je hodně specifických okolností, protože tam žijou určitý chráněný druhy, hlavně teda ropuchy, jestli se nepletu. A podmínka pro ty architekty byla, aby s tím počítali, aby tam přežily, takže dobrá půlka toho parku, toho nového parku je, že se tam třeba spíš navezou nový kameny, trošku vydlabou hlubší louže. Jakože to nebude překopaný úplně celý, jako, že se nejdřív sejme veškerá vrstva zeminy a pak se to tam udělá nový.*“ Jak je tedy zřejmé z důvodu výskytu různých živočichů, zejména výše zmíněné Ropuchy zelené, musela městská část i developer upravit své plánované projekty tak, aby daní živočichové v tomto území mohli přežít.

V rozhovorech dále zaznělo, že ochranou Ropuchy zelené se v této oblasti zabývá spolek Krásná žába, z.s., který aktivně vystupuje proti zásahům do tohoto území, což uvedl člen představenstva Štráchal: „*Už jsme v tom tématu citlivým. Samozřejmě, je tady sdružení Krásná žába, to víte, že jo. Ten člověk je složitější, pro mě aspoň. Mě na tom zázáží, že se vyjádřila komise životního prostředí, my děláme všechno pro to, abychom nenarušili chod toho parku, to je jedna věc. Druhá věc, on už podal odvolání, ten zástupce tý Krásný žaby, proti rozhodnutí komise životního prostředí, na základě kterýho šlo odvolání na magistrát, kde je zase nějaký odbor životního prostředí, kde vlastně my jsme museli vypracovat projekt řešení toho životního prostředí, jak chceme v rámci těch živočichů, co tam našli, jak je chceme řešit. Ten člověk musel bejt nějak autorizovaný, musí mít to razítko, ale ten jejich člověk byl asi tři měsíce někde na Šumavě, tak jsme sehnali někoho jiného se správnou kvalifikací. Ten něco vypracoval, nějaký řešení toho prostředí a magistrát nám to schválil. Takže my jsme hledali a našli cestu, abychom v uvozovkách ohrožený druhy zachovali. To znamená, jestli já zastavím deset procent toho pozemku a devadesát procent toho pozemku poskytnu těm živočichům, tak mi to nepřipadá barbarský, a proto mi připadají neúměrný tyhle ty aktivity tý druhý strany. Kdybych zastavil park z devadesáti procent, tak budu souhlasit, že jsem barbar, kterej prostě tady*

ničí zelenou plochu, ale myslím si, že nejsem, a proto mě nepřipadá adekvátní tohle chování druhé strany. S tím, že mám dokonce informaci, že chodili a nosili tam kýble s pulcema, že tam údajně pozorovali a našli nějakou žábu, nevím, nikdo to neviděl a já s tím nemám problém, tak dokonce i tady jsou řešení, že ve studii, kterou zpracovává Pleskot, tak tam budou v tom parku udělaný hromady kamenů, který budou pro ty živočichy příjemný, takže nějakým takovým způsobem se to ošetří, aby se tam ty žáby zachovaly. To je zjednodušeně popis té situace.”

K tomuto tématu souvisejícímu s výskytem tohoto druhu žab se vyjádřil také místostarosta Rut, který uvedl, že i městská část musela v rámci nyní zpracovávané studie pro park Kapslovna tuto problematiku řešit: *„No, tady je v tom parku ke Kapslovně, v tomhle území, tak tam je dlouhodobé úsilí takového místního aktivisty nebo skupiny aktivistů, protože tam jsou tůně, kde se rozmnožují žáby, a tak to bylo do nedávna oplocené území, takže tam dost fungovaly, byly chráněny, byl tam prostor pro ten jejich rozvoj, takže tady je snaha o ochranu tohoto přírodě blízkého charakteru, i když ten park bude veřejně přístupnej. Bylo tam i úsilí o vyhlášení významného krajinného prvku, které tedy nebylo úspěšný a jinak tam není nějaká zvláštní právní forma ochrany“*, uvedl místostarosta Rut.

Skutečnost, že na těchto pozemcích jsou kaluže, kde se tato žába rozmnožuje by měl architekt Josef Pleskot se svým týmem¹⁶ vyřešit pomocí bariér z kamenů a celkovým uspořádáním parku, který by měl mít přírodě bližší charakter, jak uvedl Štráchal, který s architektem Pleskotem a městskou částí pravidelně jedná a současnou verzi studie zná: *„Ale v každém případě vím, že v tom našem prostoru by měly vzniknout trošku nějaký takový jako živelnější části přírody. Různý kameny, nějaký hromady, aby to bylo pro, já nevím, brouky a živočichy nějaký trochu svobodný.”*

Z rozhovoru také vyplynulo, že oba výše zmíněné projekty, které mají být v daném území realizovány budou řešeny tak, aby byly v souladu s urbanistickou studií Josefa Pleskota z roku 2017 pro park Parukářka, která je v současné době rozšířena a podrobněji rozpracována o území budoucího parku. *„Pardon, to je sedmnáct, to je jedna věc, ale teď vznikla nová, my ji máme, myslím, že to je nějaký upřesnění právě té starší, ale tahle je už nějak projednávána a já vím, že my ji máme třeba půl roku, ale zatím není asi veřejně dostupná”*, uvedl člen představenstva Štráchal. Tuto informaci jsem ověřila u

¹⁶ Architekt Josef Pleskot a jeho tým byl objednan městskou částí Praha 3, aby zpracoval urbanistickou studii pro území nového parku Kapslovna, která má být v souladu s urbanistickou studií pro park Parukářka z roku 2017.

zastupitelů městské části, kteří mi potvrdili, že je tato studie zatím ve fázi zpracování, a proto není prozatím veřejně dostupná.¹⁷

Dalším projektem, který má v těsné blízkosti Parukářky vzniknout je Rezidenční projekt Jeseniova 38, developera WH Estate s.r.o., který má být realizován na bývalých pozemcích Českého rozhlasu.

Z uskutečněných rozhovorů vyplynulo, že je mezi zúčastněnými stranami, tedy městskou částí Praha 3 a investorem WH Estate s.r.o., podepsána smlouva o spolupráci, což uvedl místostarosta Rut: *„No, a v současnosti tenhle projekt, jestli se nepletu, tak má územní rozhodnutí a je do velké míry stabilizovaný. Městská část bohužel v minulém volebním období uzavřela smlouvu o spolupráci s tím investorem, která de facto už zavazuje městskou část k tomu, aby proti tomu nepostupovala, proti povolení toho projektu.“* Přestože došlo k uzavření této smlouvy, v minulosti byl tento projekt městskou částí velmi kritizován, a to zejména ze dvou důvodů. Prvním z nich je výšková úroveň bytového domu, která bude zasahovat do horizontu Parukářky a druhým umístění této stavby, která se zčásti „zakousne“ do severního svahu tohoto vrchu. To, že tento projekt budí jisté kontroverze je zřejmé i z výpovědi zastupitele Žaloudka: *„No a poslední, to asi taky znáte, tu kauzu kolem pozemků bývalého Českého rozhlasu, kde de facto dostaví WH Estate to, co už před pěti lety začali a my s tím sice nesouhlasíme, ale tam se obávám, že se nám s tím nepodaří něco udělat, protože je tam uzavřená smlouva o spolupráci, ale nicméně v současnosti tam z naší strany jasný souhlas jakoby není. Takže pokud se posunou do stavebního řízení, tak se budeme nějak odvolávat.“*

Posledním projektem, který má v okolí Parukářky vzniknout, a který zároveň budí velké kontroverze je projekt s názvem Polyfunkční dům Žižkov (Pitterova), který vlastní společnost Olšanská pozemková a.s. Tento projekt má být zrealizován u stávajících objektů Central Parku¹⁸, jak uvedla také zaměstnankyně Arniky Vinklárková: *„Jediné, co vím, tak tam jsou takové dost sporné plánované zásahy v blízkém okolí. Jak je vlastně Central park, tak tam má být ještě dostavena další budovou, poměrně vysoká, což je zase že jo, když budete v tom parku tak místo pohledu do zeleně se budete koukat na další vysokou budovu. On už vlastně ten samotný Central park tam sebral místo. Předtím, než*

¹⁷ Z tohoto důvodu mi studie nebyla zastupiteli městské části Prahy 3 poskytnuta.

¹⁸ Rezidence Central Park je bytový komplex, který se v současné době nachází mezi parkem Parukářka a nákladovým nádražím Žižkov.

byl postaven Central park, a ještě ten sportovní areál mezi Central parkem a Parukářkou, tak vlastně to území sahalo až skoro k Basilejskému náměstí a k ulici Jana Želivského a už ten Central park vlastně zastavil zelené plochy stejně tak, jako ty sportoviště a teď tam má vlastně v tom, jak tam je to účko toho Central parku, tak ten volný pohled do té Parukářky má být zastavěn další poměrně kapacitní a vysokou budovou.“ Podrobněji se k tomuto projektu vyjádřil také zastupitel Žaloudek: „*No a pak je tu projekt, se kterým nesouhlasíme, to je tzv. Olšanská pozemková, tam jako v minulosti byly nějaký machinace s pozemkama, do čehož teda já nevidím, ale jako v hluboké minulosti, kdy se to nějak celý komplikovalo. No, a je to celý pozemek, který vlastní Olšanská pozemková a.s., a oni se s námi odmítali sejít, ale teďko si myslím, že už se s panem místostarostou sešli, protože se nějak začalo vyhrožovat žalobou, protože my jsme jim zablokovali přípojku na ten pozemek a oni tam chtějí stavět, tak vyhrožují žalobou, což my máme nějaký právníky, kteří nám posouděj jestli má smysl na tom trvat nebo netrvat. Nicméně tam je, já to můžu poslat nebo vám dám link, kde to najdete, ale má tam být tady asi dvanáct pater a tady asi osm, jako není to úplně malý a má to být objekt pro krátkodobé ubytování, což je teda jako ještě horší. A jakože to nemá být hotel, ale má to být moderní ubytovna, nebo já nevím. Vlastně my o tom moc nevíme. Ale třeba běžte na IPR, tam je určitě ten model ukázanej. No a samozřejmě ti lidi, co tady bydlej, tak proti tomu budou bojovat úplně absolutně. Původní koncepce toho Central Parku byla taková, že tady bude dvoupodlažní nějaká budova, veřejná vybavenost, klidně bowling nebo něco takovýho a místo toho má vzniknout tohle.“* Z rozhovorů vyplynulo, že v tomto případě mezi zúčastněnými stranami panuje neshoda, dokonce obě strany uskutečňují jisté kroky proti sobě navzájem.

Shrnutí

V případě Polyfunkčního domu Pitterova je zřejmý soulad zájmů obou zúčastněných stran, tedy jak městské části Praha 3, která díky darovací smlouvě s developerem Rexwood Invest a.s získá pozemky, na kterých vybuduje nový park Kapslovna, tak i developera, kterému městská část nebude bránit ve výstavbě jeho projektu (Polyfunkční dům Pitterova).

V souvislosti s výskytem chráněného druhu žab, uskutečnily obě strany kroky, které by měly vést k zachování tohoto druhu v dané lokalitě i po realizaci zamýšlených projektů.

V případě Rezidenčního projektu Jeseniova 38 je sice mezi developerem WH Estate s.r.o. a městskou částí uzavřena smlouva o spolupráci, která byla však uzavřena za jiného politického uskupení. Z rozhovorů ovšem vyplynulo, že městská část Praha 3 s tímto výsledkem není zcela spokojena, přesto bude respektovat své závazky a nadále nebude tomuto projektu bránit.

V souvislosti s posledním projektem, kterým je Polyfunkční dům Žižkov (Pitterova) lze hovořit o střetu zájmů zúčastněných stran. V tomto případě městská část využívá prozatím účinný nástroj, jak bránit developerské firmě v uskutečnění jejího stavebního záměru, jelikož jí neumožňuje přivést přípojky přes své pozemky. Z tohoto důvodu firma Olšanská pozemková a.s hrozí městské části žalobou.

4.4.5 Význam parku Parukářka z pohledu odborníků

Z rozhovorů s odborníky vyplynulo, že Parukářka je jedním z nejvýznamnějších parků Prahy 3, který je vhodný pro každodenní využití. *„Tak je to určitě ten druh parku, který je pro každodenní využití, pro každodenní rekreaci. Když se tam jdete podívat, tak vidíte, že obyvatelé Žižkova, ať už já nevím s dětmi nebo na procházku sami nebo na procházku se psem, ho využívají denně“*, uvedla zaměstnankyně Arniky Vinklárková. Dle Vinklárkové je Parukářka také vhodně situována a též zastupuje svou ekologickou úlohu: *„Je to velmi příjemný prostor tím, jak je orientován vůči světovým stranám, a tím, jak je vyvýšen vůči ostatnímu území. To je jedna věc. Je prostě něco jiného, když máte třeba kopec orientovaný jako severním směrem, nebo svah severním směrem, tak ten zdaleka není tak atraktivní, jako když je orientovaný na jih a západ, protože parky jsou nejvíce využívány v odpoledních a v podvečerních hodinách a v tom čase tam pak máte příjemné sluníčko a světlo. Druhá věc je, že jak je tam ten park dlouho, tak to jeho území, které není extra přehnaně udržované a nemá umělou výsadbu, ale je hodně přírodního typu, tak je hodně ekologicky stabilní.“*

I místostarosta Rut uvedl, že jednou z předností Parukářky je její vhodné umístění a zároveň ocenil zdejší výhled na město, který Parukářce dodává na atraktivitě. V porovnání s ostatními parky se dle místostarosty jedná dokonce o nejvýznamnější park, jelikož se podílí i na utváření lokální identity místních obyvatel. *„No já myslím, že je to možná, že můžu i říct, že je to nejvýznamnější park pro Žižkov nebo pro Prahu 3. On je vlastně tak jako v centru, dá se říct, tý městský částí. Zároveň je blíž tý hustěji zastavěný částí, tomu tradičnímu blokovému městu. Židovské pece jsou taky významnej park, ale*

prostě už ta oblast je specifická, brownfield, ještě zbytkovejch průmyslových funkcí a už je to ten rozvolněnej Jarov. Z Parukářky je taky krásnej výhled prostě na hrad a centrum města, což tomu tady dodává atraktivitu, takže myslím si, že je i daleko známější ten park než ty Židovský pece, takže myslím si, že je to jako část i identity toho místa, i těch samotných obyvatel, no. “ Téměř stejný názor zastává i zastupitel Žaloudek, který uvedl, že je Parukářka velmi významným místem, se kterým se místní obyvatelé ztotožňují: „Já bych skoro řekl, že to je nejvýznamnější park. Jakože Vítkov je určitě větší, ale tím, jak je ta Parukářka uprostřed, v tom těžišti té čtvrti, tak je to podle mě tak, že se s ním asi ztotožňují Žižkováci nejmíň. Takže tím to asi je. A ten Vítkov je takovej, asi hůř přístupnej z toho Žižkova, že prostě z Ohrady to jde, ale než člověk dojde jako někam na tom Vítkově. Vítkov je takovej jako víc na víkend, na větší procházky, nebo projížďky na kole nebo na bruslích, a myslím, že ta instituce toho Vítkova je jiná. Je tam památník, socha, dělají se tam i ty armádní oslavy a přehlídky. Parukářka je oproti tomu víc přístupnější a jednodušší je míň formální. Je míň celopražská. Víc patří prostě těm Žižkovákům a ještě tím, jak to jako funguje úplně jako plebejsky, že je tam ten stánek, kde si koupíte pivo a sednete si na tom kopci, tak je to mnohem, podle mě, pro spoustu lidí příjemnější než ten Vítkov, kde je ta vyhlídka jako taky, ale je jiná. Když stojíte na Vítkově a koukáte se na město, tak stojíte na nějakým šutru, jakože je tam ta velkoformátová dlažba a ty vlajky a prostě všechno. Na té Parukářce je zase naopak všechno takový vlezlý a špinavý, a díky tomu i víc přátelský. Tak pak ty lidi chodí raději na Parukářku. Zastupitel Žaloudek ještě doplnil, že Parukářka je významným veřejným prostorem, který plní také sdružovací funkci: „zároveň je tam tohle veřejný prostranství, který je hodně jako agora, který není oblíbený proto, že by to bylo nějak zelený, ale proto, protože je to i místo setkávání, takový shromaždiště.“

Shrnutí

Dle informátorů z řad odborníků je Parukářka velmi příjemným místem vhodným k trávení volného času. Nachází se téměř v centru městské části a je z ní krásný výhled na Prahu, což přispívá k její atraktivitě. Dle některých informátorů se dokonce jedná o nejvýznamnější park této městské části, současně se dle jejich slov částečně podílí na identitě samotných obyvatel Prahy 3. Z ekologického hlediska se dle informátorů jedná o zachované přírodě blízké prostředí v městském prostoru, které je poměrně ekologicky stabilní. Dále Parukářka plní funkci sdružovací, je tedy oblíbeným místem vhodným pro

setkávání se s ostatními lidmi.

4.4.6 Park Parukářka z hlediska ekosystémových služeb a funkcí zeleně

Jak již bylo uvedeno v teoretické části práce, ekosystémové služby lze dělit do čtyř kategorií, kterými jsou služby zásobovací, podpůrné, regulační a kulturní [Vačkář; Frélichová; Lorenzová a kol., 2014].

V rozhovorech s uživateli parku a odborníky byly reflektovány zejména ekosystémové služby regulační a kulturní. Příkladem může být výpověď zastupitele Žaloudka, který uvedl, že Parukářka hraje svou roli v souvislosti s regulačními službami, zejména ve schopnosti ekosystému regulovat mikroklima, zlepšovat kvalitu ovzduší a snižovat prašnost: „*Určitě nějakou hraje. Je to zelená plocha v městském prostoru, která přispívá k lepšímu a příjemnějšímu prostředí města. Jak asi sama víte, tak v té východní části je celkem dost stromů, který v létě poskytují stín, asi taky přispívají k lepšímu klimatu, snižují taky částečně třeba prašnost a taky čistě vzduch, takže bych řekl, že Parukářka určitě svou ekologickou úlohu má.*“ Tyto regulační přínosy ocenila také zaměstnankyně Arniky Vinklárková, které navíc uvedla aspekt snižování teploty: „*V takto centrální poloze ve městě je skoro nejdůležitější to, že to město ochlazuje a čistí vzduch anebo pomáhá snižovat teplotu. To je, myslím si, pro lidi a pro pobyt ve městě to úplně nejpodstatnější.*“ Podobně vypovídal také místostarosta Rut, který v souvislosti s ekosystémovými službami uvedl nejen regulační, ale i kulturní služby: „*Pokud bych to bral s ohledem na ty funkce, tak určitě se ta zeleň, co tam je, podílí na tom místním mikroklimatu a nějakým způsobem taky čistí vzduch, takže takovýhle regulační funkce určitě nějakým způsobem plní. Ty kulturní, tak ty plní taky, protože poskytuje vlastně prostor pro rekreaci a odpočinek.*“

Z hlediska rozhovorů s uživateli parku byly kulturní služby, které zahrnují nehmotné aspekty ekosystémů, nejčastěji spojovány s poskytováním prostoru pro rekreaci, sport či odpočinek, jak je zřejmé například z výpovědi informátora Romana: „*No v první řadě ty stromy produkují kyslík, a když bych to bral jako celek, tak místní zeleň plní asi funkci rekreace, protože v parku se dá odpočinout nebo si zasportovat.*“ Pod tyto kulturní funkce spadá také estetické působení, které ve své výpovědi uvedla informátorka Zuzana: „*No a na jaře je to tu úplně nejkrásnější, protože všechno kvete.*“ Co se týče zásobovacích funkcí, které představují hmotné produkty ekosystémů, kterými

je například dřevo či plody stromů [Vačkář; Frélichová; Lorenzová a kol., 2014], skýtá park Parukářka opravdu málo přínosů v souvislosti s těmito službami, jak je zřejmé i z výpovědi místostarosty Ruta, který uvedl: „*ty zásobovací, tak to bych řekl, že ty spíš ne, protože jako plodiny nebo jiný materiály ten park lidem asi neposkytuje.*“ Výjimkou je pouze jediný informátor Miroslav, v jehož případě bychom mohli mluvit o zásobovací službě v podobě utržených rozkvetlých větví: „*A hlavně na jaře je to tu taky pěkný, ty rozkvetlý špendlíky a trnky, nebo co to je. Takový malý bílý kvítky to má, tak si to vždycky natrhám do vázy na stůl.*“ Poslední kategorií, kterou jsou služby podpůrné, a které zahrnují fungování samotných ekosystémů (tvorba půdy, oběh živin) [Vačkář; Frélichová; Lorenzová a kol., 2014], nebyly v rámci rozhovorů zmiňovány.

Shrnutí

V souvislosti s Parukářkou byly v rozhovorech jak s uživateli parku, tak s informátory z řad odborníků popisovány zejména regulační a kulturní ekosystémové služby. Z regulačních služeb, které tato městská zeleň poskytuje, byly informátory uváděny především regulace mikroklimatu, teploty v souvislosti se stíněním stromů, regulace vlhkosti, a dále zlepšování kvality ovzduší, ke kterému dochází díky zachycování prachových částic vegetací. V tomto ohledu se potvrdilo, že Parukářka plní **hygienickou funkci** zeleně, pod kterou tyto vyjmenované přínosy zeleně spadají [Vorel; Balabánová; Kyselka, 2013]. Z hlediska kulturních služeb, jež zahrnují nehmotné užítky, poskytuje Parukářka dle informátorů prostor a příležitosti pro odpočinek, relaxaci a rekreaci (sportovní a kulturní vyžití), a rovněž působí esteticky, tedy plní **rekreační a psychologickou funkci** zeleně, která má pozitivní vliv na zdraví člověka. [tamtéž]. Zásobovací služby (v rozhovorech zazněly pouze okrajově), které zahrnují hmotné produkty, bychom mohli v souvislosti s Parukářkou zmínit pouze rozkvetlé větve stromů.

Velmi důležitou funkcí zeleně je také **funkce ekologická**, kdy zeleň poskytuje útočiště řadě druhů rostlin a živočichů. V tomto případě hraje Parukářka, potažmo její nejbližší okolí (pozemky, kde vznikne nový park Kapslovna), svou roli. Z prostudovaných zdrojů, ale i pořízených rozhovorů je zřejmé, že toto území je stanovištěm různých živočichů a rostlin, které by v okolním urbanizovaném prostředí neměly vhodné podmínky pro přežití [tamtéž].

V souvislosti s **prostorotvornou funkcí** lze v kontextu Parukářky uvést, že místní vegetace (stromy a keře), která se nachází zejména na jihozápadním svahu v dolní části tuto funkci plní, jelikož uzavírá prostor louky, který působí ucelenějším uzavřenějším

dojmem. Tím, že se naopak stromy téměř nenacházejí v horní části tohoto svahu, je z Parukářky vidět na hlavní dominanty města, což přispívá k vyšší návštěvnosti parku.

Poslední funkcí městské zeleně je **funkce ekonomická**, v jejíž souvislosti představuje Parukářka zejména výdaje v rozpočtu městské části, které vycházejí z nákladů na její údržbu a na pořádání různých kulturních akcí. Na druhou stranu může představovat tento park možnost budoucího zisku pro developery, kteří v okolí budou stavět, a to z toho důvodu, že přítomnost zeleně má vliv na ceny okolních nemovitostí, které se v jejím blízkém okolí nacházejí [Šerá, 2015].

Jak je zřejmé, Parukářka plní řadu pozitivních funkcí zeleně, které napomáhají zmírňovat mnoho negativních vlivů, které ve městech působí. V tomto ohledu se tedy potvrdilo, že plní nezastupitelnou úlohu, protože zvyšuje kvalitu lidského života, a také kvalitu životního prostředí ve městě [Vejchodská, 2007].

5 Diskuse

V rámci diskuse se nejprve pokusím kriticky zhodnotit mnou zvolený postup zpracování této diplomové práce. Dále představím hlavní výsledky, ke kterým jsem dospěla a pokusím se je porovnat s relevantními teoretickými východisky.

Jak již bylo výše v textu uvedeno, cílem mé práce byl komplexní popis fenoménu Parukářka a zkoumání veřejného prostoru jako reálného místa, ale i jako konstruktů významů a hodnot, které mu uživatelé parku a ostatní aktéři připisují. Z tohoto důvodu jsem kromě studia dostupné odborné literatury vztahující se k oblasti mého zájmu, použila také kvalitativní výzkumnou strategii, konkrétně polostrukturované rozhovory, které jsem doplnila o nezúčastněné pozorování v parku.

Celkem jsem uskutečnila 16 rozhovorů, z toho 12 s uživateli parku a 4 s odborníky. Původně jsem měla v plánu uskutečnit ještě rozhovory s dalšími dvěma developery, kteří v okolí Parukářky mají v blízké době realizovat své stavební záměry. Tyto rozhovory by jistě rozšířily výsledky mé práce a přinesly by další zajímavé poznatky související s územím mého zájmu. V tomto kontextu bych však ráda uvedla, že v případě developera WH Estate s.r.o., jehož projektem je Rezidenční dům Jeseniova 38, mi byl rozhovor přislíben, avšak k jeho realizaci nedošlo kvůli opakujícímu se zrušení naší schůzky ze strany investora. V případě druhého developera, kterým je Olšanská pozemková a.s., s projektem Polyfunkční dům Žižkov (Pitterova) jsem rozhovor neuskutečnila z důvodu výslovné žádosti představitelů městské části Praha 3 o nekontaktování tohoto investora, který v současné době městské části vyhrožuje žalobou a soudním řízením. Uvědomuji si, že práce je v tomto ohledu zatížena poněkud jednostranným pohledem městské části, jelikož názory na tyto projekty mám zejména od zastupitelů, avšak i přesto si myslím, že mají svou váhu a pomohly mi pochopit danou problematiku. Dále bych ráda podotkla, že spolupráce s městskou částí byla velmi příjemná a přínosná. Na mé dotazy a prosby reagovali její představitelé velmi rychle a věcně a poskytli mi užitečné informace a kontakty na developery. V tomto ohledu bych ostatním výzkumníkům, kteří by zpracovávali téma věnující se Žižkovu, mohla spolupráci s městskou částí vřele doporučit.

V souvislosti s výzkumem přímo v parku by bylo jistě zajímavé provést pozorování také během zimního období, které jsem z důvodu opět se zhoršující situace související s onemocněním Covid-19 neuskutečnila. Jak jsem vypožadovala, právě dané roční období je jedním z faktorů, který má vliv na rytmus parku, konkrétně na množství

a typ provozovaných aktivit, a také na délku pobytu návštěvníků, kteří zde tráví svůj volný čas. I přes tuto skutečnost se domnívám, že jsem díky zbylým třem obdobím, kdy jsem pozorování uskutečnila, získala ucelený obraz toho, proč, jak, kým a kdy je park využíván.

Během rozhovorů přímo v parku bylo mým cílem také zjistit, jak oslovení uživatelé tento park hodnotí, jak ho vnímají či jaké významy a obsahy mu přisuzují. Díky tomu se mi podařilo odhalit jaký význam pro ně Parukářka jakožto veřejný prostor má, což mi opět pomohlo lépe pochopit tento fenomén. Za nevýhodu těchto rozhovorů považuji nedostatek času informátorů, ale také okolní podmínky související s aktuálním počasím. Dále je možné namítnout, že jsem uskutečnila poněkud malý počet rozhovorů, avšak vzhledem k dosaženým výsledkům se ukázalo, že nasbíraná data mají výpovědní hodnotu a zodpovídají položené výzkumné otázky. Věřím tedy, že se mi i přes jisté nedostatky podařilo naplnit cíle mé práce. Nyní proto představím výsledky, ke kterým jsem díky výzkumu dospěla.

To, že je Parukářka současným fenoménem, se potvrdilo v rozhovorech nejen s uživateli parku, ale i ostatními aktéry, dle kterých se jedná o velmi významné, oblíbené a vyhledávané místo z mnoha různých důvodů (možnost rekreace, setkání se s přáteli a známými, fenomén výhledu apod.).

Dále se ukázalo, že Parukářka plní řadu nezastupitelných a prospěšných funkcí zeleně (rekreační a psychologická, hygienická, ekologická, prostorotvorná a ekonomická) [Vorel; Balabánová; Kyselka, 2013], které pozitivně působí na lidské zdraví a zvyšují kvalitu městského prostředí. [Vejhodská, 2007].

Z hlediska ekosystémových služeb, které daný ekosystém poskytuje, byly informátory v souvislosti s Parukářkou vnímány a popisovány zejména regulační a kulturní služby. Služby zásobovací byly reflektovány pouze okrajově, což koresponduje s výsledky Markéty Nožkové. Ta se ve své práci s názvem „Vnímání ekosystémových služeb v městském prostředí“, věnovala ekosystémovým službám a jejich vnímání na území města Karlovy Vary. V této práci došla k obdobným závěrům, a to za použití kvantitativní výzkumné strategie, konkrétně dotazníkového šetření. Dle autorky si nejvíce lidí uvědomuje a vnímá právě tyto regulační a kulturní služby [Nožková, 2017], což koresponduje také s mými výsledky vyplývajícími z uskutečněných rozhovorů.

V souvislosti s možnými střety či soulady zájmů, které mohou v daném území nastat, bylo zjištěno, že v případě projektu Polyfunkčního domu Pitterova panuje mezi oběma zúčastněnými stranami (městskou částí a developerem) shoda, která vede ke

vzájemně prospěšné spolupráci. V tomto případě lze tedy hovořit o souladu zájmů obou stran, které by měly vést k zajímavému budoucímu rozvoji tohoto území. V případě Rezidenčního projektu Jeseniova 38 je mezi zúčastněnými stranami jistá dohoda, která je oběma zúčastněnými stranami stvrzena smlouvou o spolupráci. V posledním zkoumaném případě, kterým je Polyfunkční dům Žižkov (Pitterova), panují mezi zúčastněnými stranami neshody, kdy dochází ke střetu zájmů. V tomto kontextu by bylo jistě zajímavé zkoumat dané území i nadále a sledovat vývoj a realizaci těchto projektů, které budou mít v blízkém časovém horizontu určitý vliv na území Parukářky.

Z hlediska území nynějšího parku Parukářka je také potřeba říci, že se prozatím neplánují žádné zásadní změny přímo v parku, které by narušily podobu tohoto místa. V tomto ohledu by se s tímto územím mělo nakládat citlivě a případné změny provádět s ohledem na dlouhodobou udržitelnost území, což potvrzuje výsledky práce Josefa Pleskota, který pro dané území zpracoval urbanistickou studii [Pleskot; Ambros; Schmidt a kol., 2017], která slouží jako východisko pro nakládání s tímto parkem, jak mi bylo potvrzeno v rámci výzkumu.

Jak tedy z výzkumu vyplynulo, fenomén Parukářka je velmi komplexním jevem. Právě dílčí pohledy jednotlivých zúčastněných stran (uživatelů parku, zastupitelů, developera apod.), které jsou podrobněji rozebrány v empirické části práce, mi pomohly pochopit a popsat tento komplexní konkrétní případ, který by mohl následně pomoci při porozumění případům obdobným, v čemž vidím velký přínos této práce.

Tato práce by dále mohla být přínosnou pro samotnou městskou část Praha 3 jako jakési východisko při realizaci některých projektů, které by měly v budoucnu na území tohoto parku vzniknout, jelikož zahrnuje různé náměty a nápady na zlepšení tohoto veřejného prostoru ze strany uživatelů, kteří jsou těmi, kdo park aktivně využívají.

6 Závěr

Tato práce se věnovala parku Parukářka, který se nachází na Vrchu sv. Kříže, jenž se rozprostírá mezi Olšanskými hřbitovy a vrchem Vítkovem na pražském Žižkově. Parukářka z hlediska historie prošla řadou proměn, které se podepsaly nejen na její podobě, ale také na chápání a využívání tohoto prostoru.

Cílem této práce byla snaha o komplexní popis fenoménu Parukářka a zkoumání veřejného prostoru jako reálného místa, ale i jako konstruktů významů a hodnot, které mu uživatelé a aktéři připisují. Zkoumán byl význam tohoto relativně zachovaného, přírodě blízkého prostředí v městském prostoru, a to jak obecně v dílčích pohledech, tak z pohledu uživatelů a aktérů současnosti. Na základě rešerše dostupných zdrojů a vlastního výzkumu v podobě polostrukturovaných rozhovorů a nezúčastněného pozorování v parku jsem došla k následujícím závěrům.

Výzkum potvrdil, že Parukářka je veřejným prostorem, vhodným pro každodenní využití. Svým návštěvníkům poskytuje rozmanité možnosti, jak zde trávit volný čas. Mezi preferované činnosti, které zde uživatelé provozují, patří zejména sportovní aktivity, venčení psů a procházky. Především v letních měsících jsou využívány různé prvky a vybavení parku, například veřejné grilovací místo, piknikové místo či zdejší občerstvení.

Během návštěv parku bylo dále zjištěno, že se jeho využití odvíjí zejména od konkrétního ročního období a dne v týdnu. Tyto dva aspekty ovlivňují rytmus parku a projevují se na skladbě a počtu návštěvníků. Rovněž se projevují na délce a množství provozovaných aktivit. Ke konci jara a během léta je v parku větší počet uživatelů, kteří provozují různé aktivity, a to i do večerních hodin. V průběhu podzimu, kdy postupně klesají teploty, se snižuje nejen počet uživatelů, ale i množství provozovaných aktivit a délka pobytu návštěvníků v parku.

Prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů byly ověřeny mé domněnky o tom, že tento park je navštěvován především obyvateli Žižkova, kteří bydlí v jeho blízkém okolí.

Dále bylo zjištěno, že Parukářka je dotazovanými hodnocena velmi kladně, zejména v souvislosti s možnostmi volnočasového a kulturního vyžití. Za velké pozitivum je považována také čistota parku a péče, kterou ji věnuje městská část Praha 3. Mezi hlavní nedostatky tohoto veřejného prostoru patří zejména nevyhovující stav a kapacita sociálního zařízení, nedostatečné množství zdrojů vody a přístupnost parku z některých stran. Bylo však zjištěno, že tato problematika je v současné době městskou

částí řešena, a to i v souvislosti se vznikem nového parku Kapslovna, který má být v jejím blízkém okolí vybudován.

Celkově lze shrnout, že současný stav Parukářky je dotazovanými považován za vyhovující a mobiliář parku za dostačující, což koresponduje s tím, že se na území parku v blízké době neplánují žádné zásadní změny, které by narušily či změnilly podobu tohoto místa. V tomto ohledu by tedy měl být také zachován a trvale udržován zdejší přírodě blízký ekosystém ve všech jeho rozmanitých podobách. Tento ekosystém plní řadu prospěšných funkcí (rekreační a psychologická, hygienická, ekologická apod.) a poskytuje ekosystémové služby (dle dotazovaných především regulační a kulturní).

Výzkum také přinesl zajímavé zjištění, že pořádání kulturních akcí v parku nepřináší městské části zisk, ale tvoří část výdajů na park.

Z uskutečněného výzkumu dále vyplynulo, že v nedalekém okolí Parukářky mají být v poměrně blízké době realizovány tři developerské projekty, což mimo jiné svědčí o atraktivitě a vhodné poloze tohoto parku. Z polostrukturovaných rozhovorů bylo v tomto kontextu zjištěno, že ve dvou z těchto tří případů došlo mezi městskou částí a developery ke vzájemné spolupráci, tedy jinými slovy nastal soulad zájmů v daném území. V případě posledního z plánovaných projektů prozatím zúčastněné strany nespolupracují z důvodu neshod. V tomto ohledu je důležité uvést, že nová bytová zástavba by mohla mít negativní vliv na park, který je již nyní zejména v letních měsících velmi exponován vysokým počtem návštěvníků, což se prokázalo z nezáúčastněného pozorování. Z toho lze usuzovat, že do budoucna mohou plánované projekty v okolí Parukářky způsobit nejen proměnu tohoto fyzického prostoru, ale i změnit způsob užívání parku, což by však mohlo mít negativní vliv na zdejší ekosystém.

Jelikož se park Parukářka nachází téměř v centru Žižkova a je situován na Vrchu sv. Kříže, je oblíbeným místem mnoha lidí, mimo jiné z důvodu výhledu na dominanty hlavního města. Právě fenomén výhledu je s tímto místem úzce spjat a odlišuje jej od řady jiných pražských parků.

V neposlední řadě bylo zjištěno, že Parukářka je zpravidla obyvateli Žižkova považována za velmi významné místo, které se částečně podílí na utváření jejich lokální identity, což je zřejmé z uskutečněných rozhovorů, v rámci kterých byla některými dotazovanými spojována se vzpomínkami na zážitky z dětství a mládí, které zde prožili. Tato skutečnost vypovídá o citových vazbách uživatelů k danému prostoru, které potvrzují jejich pozitivní vztah, jenž k tomuto místu mají. Pro dotazované představuje Parukářka prostor, kde se cítí dobře, příjemně, a který rádi opakovaně navštěvují. Je také

hodnocena jako místo vhodné pro relaxaci a odpočinek od každodenního ruchu a shonu velkoměsta.

Výzkum prokázal, že park Parukářka je multidimenzionálním prostorem, jenž je naplněn nejrozmanitějšími konstrukty významů a hodnotami, které mu připisují jeho uživatelé, a to právě proto, že je zde zachován původní přirozený charakter tohoto území, jenž umožňuje každému návštěvníkovi uchopit jej svým vlastním způsobem. Parukářka tak vychází vstříc svým uživatelům a nevtíravým způsobem nabízí řadu možností, jak ji využít. V této souvislosti nedochází k narušení důležitých ekologických funkcí, které v rámci města jako celku mají svou nezastupitelnou úlohu. Zároveň je Parukářka místem setkávání, které plní řadu sociokulturních funkcí.

Závěrem je nutno uvést, že Parukářka je jedním z významných, ne-li nejvýznamnějším parkem městské části Prahy 3, který má *genia loci* a je jistě sama o sobě fenoménem, který je vhodné zkoumat i nadále.

7 Zdroje

7.1 Literatura

BEČKOVÁ, KATEŘINA. 2014. *Továrny a tovární haly. 3. díl, Žižkov, Vinohrady, Nusle, Modřany a další části jihovýchodu města*. 1.vyd. Praha: Paseka. 175 s. ISBN 978-80-7432-447-5.

BEDRNÍČEK, PAVEL. 2006. *Obce vůkolní: před branami měst pražských*. 1. vyd. Praha: Volvox Globator. 285 s. ISBN 80-7207-593-4.

BRANIŠ, MARTIN. 2004. *Základy ekologie a ochrany životního prostředí: učebnice pro střední školy*. 3. vyd. Praha: Informatorium. 203 s. ISBN 80-7333-024-5.

BRUNDTLAND, GRO HARLEM a kol. 1991. *Naše společná budoucnost: zpráva světové komise pro životní prostředí a rozvoj*. Překlad Pavel Korčák. 1. vyd. Praha: Academia. 297 s. ISBN 80-85368-07-2.

ČVANČARA, JAROSLAV; ČVANČARA, MIROSLAV. 2019. *Městská část Praha 3 v proměnách času*. Praha: Úřad městské části Praha 3. 364 s. ISBN 978-80-907308-2-3.

DVOŘÁK, TOMÁŠ; HLAVA, MILOŠ; LEHMANNOVÁ, MARTINA a kol. 2012. *Žižkov: Svéráz pavlačí a strmých ulic*. Praha: Muzeum hlavního města Prahy. 139 s. ISBN 978-80-85394-90-0.

HÁK, TOMÁŠ; RYNDA, IVAN. 2001. *Lidé a ekosystémy: sborník přednášek*. Praha: Centrum pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy. 108 s. ISBN 80-902635-6-9.

HENDL, JAN. 2016. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 4. přepracované a rozšířené vyd. Praha: Portál. 437 s. ISBN 978-80-262-0982-9.

HENDL, JAN. 2005. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 1. vyd. Praha: Portál. 407 s. ISBN 80-7367-040-2.

HOLEC, FRANTIŠEK; MIKOTA, MILOSLAV. 1963 *Pražský sborník vlastivědný, Žižkovská kapslovna (Příspěvek k dějinám závodu)*. 1. vyd. Praha: Orbis

LAŠŤOVKOVÁ, BARBORA. 2001. *Pražské usedlosti*. 1. vyd. Praha: Libri. 359 s. ISBN 80-7277-057-8.

NOVOTNÁ, HEDVIKA; ŠPAČEK, ONDŘEJ; ŠTOVÍČKOVÁ JANTULOVÁ, MAGDALÉNA. eds. 2019. *Metody výzkumu ve společenských vědách*. 1. vyd. Praha: FHS UK. 495 s. ISBN 978-80-7571-052-9.

OTRUBA, IVAR. 2002. *Zahradní architektura: tvorba zahrad a parků*. 1. vyd. Brno: ERA. 357 s. ISBN 80-86517-13-6.

REID, WALTER V. 2005. *Ekosystémy a lidský blahobyt: syntéza: zpráva Hodnocení ekosystémů k miléniu*. 3. vyd. Praha: Centrum pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy. 138 s. ISBN 80-239-6300-7.

SEDLÁK, JAN; LUKEŠ, ZDENĚK. 2008. *Praha 3: Urbanismus, architektura*. 1. vyd. Praha: Argo. 245 s. ISBN 978-80-7203-961-6.

SIEBEL, WALTER; WEHRHEIM, JAN. 2003. „*Security and the Urban Public Sphere*.“ Deutsche Zeitschrift für Kommunalwissenschaften 42/1.

STAKE, ROBERT. E. 1995. *The art of case study research*. Thousand Oaks: SAGE Publications. 175 s. ISBN 0-8039-5767-X.

STRAUSS, ANSELM; CORBIN, JULIET. 1999. *Základy kvalitativního výzkumu. Postupy a techniky metody zakotvené teorie*. 1. vyd. Boskovice: Albert. 196 s. ISBN: 80-85834-60- X.

ŠVAŘÍČEK, ROMAN; ŠEĐOVÁ, KLÁRA a kol. 2007. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách: pravidla hry*. 1. vyd. Praha: Portál. 384 s. ISBN: 978-80-7367-313-0.

VEJCHODSKÁ, ELIŠKA. 2007. *Ekonomie a politika městského životního prostředí*. 1. vyd. Praha: Oeconomica. 175 s. ISBN 978-80-245-1241-9.

YIN, ROBERT K. 2009. *Case study research: design and methods*. 5. vyd. Svazek Applied social research methods series. Los Angeles: Sage. 219 s. ISBN 978-1-4129-6099-1.

7.3 Elektronické zdroje

FRÉLICOVÁ, JANA; HARMÁČKOVÁ, ZUZANA V.; PÁRTL, ADAM a kol. 2016. *Metodika hodnocení ekosystémových služeb v sídlech v České republice*. [online]. Ústav výzkumu globální změny Akademie věd ČR, v.v.i. [cit.2022-03-14]. Dostupné z: <http://www.ecosystems-services.cz/cs/metodika-hodnoceni-es-pro-mesta/> 14.03.2022 17:16

INFORMAČNÍ SYSTÉM EIA. 2017. *Záměry na území*. [online]. [cit.2022-04-04] Dostupné z: https://portal.cenia.cz/eiasea/detail/EIA_PHA1025 04.04.2022 11:12

KATASTR NEMOVITOSTÍ. *Nahlížení do katastru nemovitostí*. [online]. [cit.2022-02-02] Dostupné z: <https://nahlizeni.dokn.cuzk.cz/VyberParcelu/Parcela/InformaceO> 02.02.2022 16:12

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. 2022. *Místní Agenda 21*. [online]. [cit.2022-03-24] Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/mistni_agenda_21 24.03.2022 20:30

MYSLIVEČEK, JOSEF H., KLUB PŘÁTEL ŽIŽKOVA: 2021 *Zahrada, která zdobila květinami Prahu* [online]. Praha 3. [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <https://www.praha3.cz/aktualne-z-trojky/zpravy/retrospektiva/zahrada-ktera-zdobila-kvetinami-prahu-n1131671.htm> 12.03.2022 18:46

NEMOCHOVSKÁ, VĚRA: 2020. *Pražské výhledy* [online]. [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <https://prazskevyhledy.cz/parukarka/> 12.03.2022 15:39

NOSKOVÁ, JANA; JANEČEK, PETR. 2014. *Etický kodex České národopisné společnosti* [online]. Praha: Česká národopisná společnost. 9 s. [cit. 2022-01-19]. Dostupné z: <https://etnologie.phil.muni.cz/media/2922061/eticky-kodex-ceske-narodopisne-spolecnosti.pdf> 19.01.2022 10:15

OBCHODNÍ REJSTŘÍK. 2017. *Výpis z obchodního rejstříku*. [online]. [cit.2022-03-04] Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik-firma.vysledky?subjektId=994242&typ=PLATNY> 04.03.2022 16.12

PLESKOT, JOSEF; AMBROS, DAVID; SCHMIDT, NORBERT a kol. 2017. *Studie Vrch Křížek / Parukářka — Dost místa pro všechny*. [online]. Praha: AP atelier. 260 s. [cit.2022-03-14]. Dostupné z: <https://www.praha3.cz/projekty/otevrena-data/analyzy-a-studie/ddd> 14.03.2022 13:14

POSPĚCH, PAVEL. 2013. *Městský veřejný prostor: interpretativní přístup*. [online]. In: Sociologický časopis. Vol. 49, No. 1: 75–100 [cit. 2022-04-01]. Dostupné z: <https://sreview.soc.cas.cz/pdfs/csr/2013/01/04.pdf> 01.04.2022 11:40

PRAHA 3. 2014. *Přijďte k referendu o Parukářce*. [online]. Městská část Praha 3 [cit. 2022-04-04]. Dostupné z: <https://www.praha3.cz/aktualne-z-trojky/zpravy/tema-mesice/prijdte-k-referendu-o-parukarce-n1074210.htm> 04.04.2022 14:40

RYNDA, IVAN. 2021. *Přednáška Sociální ekologie II, Power Point*. Praha: 2021. Poskytnuto autorem.

RYNDA, IVAN. 2021. *Přednáška Decizní prostory udržitelného rozvoje, Power Point*. Praha: 2021. Poskytnuto autorem.

SEIPLT, JAKUB: 2018. *Žižkovská zbrojovka, po níž zbyl jen komín* [online]. Žižkovské listy. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://www.zizkovskelisty.cz/spolecnost/zizkovska-zbrojovka-po-niz-zbyl-jen-komin> 10.03.2022 19:13

ŠERÁ, BOŽENA. 2015. *Pozitivní vliv zeleně na uživatele městských sídlišť*. [online]. České Budějovice: Katedra biologie Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity 100–105 s. [cit.2022-03-25] Dostupné z: http://publikacie.uke.sav.sk/sites/default/files/2015_2_100_105_sera.pdf 25.03.2022 20:11

ŠERÁ, BOŽENA. 2014. *Pylové alergie – negativní vliv dřevin ve městech*. [online]. České Budějovice: Katedra biologie Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity 104–109 s. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: http://publikacie.uke.sav.sk/sites/default/files/2014_2_104_109_Sera.pdf 10.03.2022 12:13

Smlouva o spolupráci při povolení a výstavbě "Rezidenčního projekt Jeseniova 38 - výstavba bytových domů Jeseniova 38" a „Stavby občanské vybavenosti – objektu občerstvení a veřejného WC“, vše Praha 3, k.ú. Žižkov. 2016. [online]. [cit.2022-03-26] Dostupné z: <https://adoc.pub/mstska-ast-praha-3-rada-mstske-asti-u-s-n-e-s-e-n-i-410-ze-d.html> 26.03.2022 23.12

Smlouva o uzavření budoucí smlouvy darovací se společností Rexwood invest, a.s., IČ 06598986. 2020. [online]. [cit.2022-03-25] Dostupné z: https://www.praha3.cz/getFile/id:959919/ZMC_2020_143.pdf 25.03.2022 23.12

Strategie rozvoje městské části Praha 3 na období 2021–2030. 2021. *Návrhová část*. [online]. Oficiální portál městské části Praha 3. 72 s. [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://www.praha3.cz/samosprava/kompetence-clenu-rmc/strategicky-plan-rozvoje> 10.04.2022 13:16

VAČKÁŘ, DAVID; FRÉLICOVÁ, JANA; LORENCOVÁ, ELIŠKA; PÁRTL, ADAM; HARMÁČKOVÁ, ZUZANA; LOUČKOVÁ, BLANKA. 2014. *Metodologický rámeček integrovaného hodnocení ekosystémových služeb v České republice*. [online]. Praha: Centrum výzkumu globální změny Akademie věd ČR. 35 s. [cit.2022-03-17]. Dostupné z: <http://www.ecosystemservices.cz/cs/metodologicky-ramec-integrovaneho-hodnoceni-ekosystemovych-sluzeb-v-ceske-republice/> 17.03.2022 19:16

VÁČKÁŘŮ, DAVA; GRAMMATIKOPOULOU, IOANNA; HARMÁČKOVÁ, ZUZANA. 2017. *Metodika tvorby ekosystémových účtů na národní úrovni*. [online]. Praha: Ústav výzkumu globální změny Akademie věd ČR, oddělení společenského rozměru globální změny. 67 s. [cit.2022-03-11]. Dostupné z: <http://www.ecosystems-services.cz/cs/metodika-tvorby-ekosystemovych-uctu-na-narodni-urovni/> 11.03.2022 17:19

VOREL, IVAN; BALABÁNOVÁ, PAVLA; KYSELKA, IGOR. 2013. *Principy a pravidla územního plánování C. 5. Zeleň*. [online]. Brno: Ústav územního rozvoje. 41 s. [cit.2022-03-18] Dostupné z: <http://www.uur.cz/images/5-publikacni-cinnost-a-knihovna/internetove-prezentace/principy-a-pravidla-uzemniho-planovani/kapitolaC/C5-2013.pdf> 18.03.2022 12:06

Zákon č. 17/1992 Sb. 2022. *Zákony pro lidi* [online]. [cit. 2022-03-14]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-17> 14.03.2022 10:09

Zákon č. 128/2000 Sb. 2015. *Zákon o obcích* [online]. [cit. 2022-04-12]. Dostupné z: <http://zakony.centrum.cz/zakon-o-obcich/cast-1-hlava-1-dil-4-paragraf-34> 12.04.2022 10:09

ŽIŽKOV NEZASTAVÍŠ. Developerské projekty Praha 3, 2016-2030. *Rezidenční projekt Jeseniova 38*. [online]. [cit.2022-03-25] Dostupné z: <https://www.zizkovnezastavis.cz/kauzy/rezidencni-projekt-jeseniova-38/> 25.03.2022 20:50

ŽIŽKOV NEZASTAVÍŠ. Developerské projekty Praha 3, 2016-2030. *Polyfunkční dům Žižkov (Pitterova)*. [online]. [cit.2022-03-25] Dostupné z: <https://www.zizkovnezastavis.cz/kauzy/polyfunkcni-dum-zizkov-pitterova/> 25.03.2022 22:32

ŽIŽKOV NEZASTAVÍŠ. Developerské projekty Praha 3, 2016-2030. *Polyfunkční dům Pitterova*. [online]. [cit.2022-03-25] Dostupné z: <https://www.zizkovnezastavis.cz/kauzy/polyfunkcni-dum-pitterova/> 25.03.2022 21:12

7.4 Diplomové práce

NOŽKOVÁ, MARKÉTA. 2017. *Vnímání ekosystémových služeb v městském prostředí.*

Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova. 101 s.

8 Seznam obrázků

Obr. 1 Továrna na střelivo Sellier & Bellot (1825), zdroj: www.pamatky.praha.eu	28
Obr. 2 Územní plán Polyfunkčního domu Pitterova, zdroj: Vojar a kol., 2020	36
Obr. 3 Vizualizace Polyfunkčního domu Pitterova, zdroj: poskytnuto Ing. Jaroslavem Štráchalem	37
Obr. 4 Vizualizace Rezidenčního projektu Jeseniova 38, zdroj: www.zizkovnezastavis.cz	39
Obr. 5 Vizualizace Rezidenčního projektu Jeseniova 38, zdroj: www.zizkovnezastavis.cz	39
Obr. 6 Územní plán Polyfunkčního domu Žižkov (Pitterova), zdroj: www.zizkovnezastavis.cz	41
Obr. 7 Polyfunkční dům Žižkov (Pitterova) – Pohled ze strany, zdroj: zizkovnezastavis.cz	41
Obr. 8 – Tabulka: roční výdaje na údržby zeleně parku Parukářka, zdroj: poskytnuto ÚMČ Praha 3 (2021)	67
Obr. 9 Stoly na ping-pong, Foto: Bc. Eva Fryčová	119
Obr. 10 Výhled z parku Parukářka, Foto: Bc. Eva Fryčová	119
Obr. 11 Skluzavka u jednoho z dětských hřišť, Foto: Bc. Eva Fryčová	120
Obr. 12 Dětské hřiště, Foto: Bc. Eva Fryčová	120

9 Seznam zkratk

ČVUT – České vysoké učení technické

EIA – Environmental Impact Assessment, Posuzování vlivů na životní prostředí

IPR – Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy

KSČ – Komunistická strana Československa

MA – Millennium Ecosystem Assessment, Mileniové hodnocení ekosystémů

TUR – Trvale udržitelný rozvoj

UK – Univerzita Karlova

VŠE – Vysoká škola ekonomická

10 Přílohy

10.1 Projekt diplomové práce

Fakulta humanitních studií UK

magisterský obor

sociální a kulturní ekologie

Pátkova 5/2137, 182 00 Praha 8 – Libeň

Magisterský obor
sociální a kulturní
ekologie

Projekt diplomové práce (DP) oboru sociální a kulturní ekologie

1. Jméno studenta, tituly: Bc. Eva Fryčová
2. Osobní číslo (UKČO): 87701489
3. Rok imatrikulace na FHS UK (bak. studium, jinak mag. studium): 2015
4. Datum zápisu na obor sociální a kulturní ekologie FHS UK (alespoň měsíc, rok): září 2019
5. Názvy všech předchozích bakalářských (magisterských) prací, škola, obor a rok, kde a kdy byly obhájeny: Tradiční pražská čtvrť jako domov – výzkum mezi obyvateli žižkovského činžovního domu. FHS UK, Studium humanitní vzdělanosti, datum obhajoby: 13.09.2019, FHS UK
6. Předběžný název DP (česky): Fenomén Parukářka
7. Předběžný název DP (anglicky): Phenomenon Parukářka
8. Klíčová slova (česky): veřejný prostor, městská zeleň, park, Praha, Žižkov
9. Klíčová slova (anglicky): public space, urban green areas, park, Prague, Žižkov
10. Obecný kontext (souvislosti tématu, širší rámec [zasazení „do světa“]):

Problematika městské zeleně (v širším pojetí veřejné zeleně, respektive zeleně veřejného prostoru) je v současné době jedním z důležitých a často skloňovaných témat, kterým se zabývá nejen sociologie, urbánní historie a antropologie, ale i mnoho dalších společenských věd. Je předmětem zájmu nejen odborné, ale i laické veřejnosti, a to z mnoha důvodů. Mezi nejdůležitější z nich patří požadavky a nároky kladené na tyto veřejné prostory, zejména výše zmíněnou městskou zeleň, mezi kterou pochopitelně spadají i městské parky. Z hlediska veřejného prostoru, ve kterém se člověk fyzicky pohybuje, je nutné neopominout vztah, který si k němu buduje. Pro každého jedince totiž může být naplněn jinými významy a hodnotami. Nicméně veřejný prostor neodráží jen naši identitu jako jednotlivce, ale odráží také stav a hodnoty dané společností, a proto je potřeba se jím zabývat a zkoumat ho.
11. Předmět zkoumání (vlastní předmět práce [zasazení „do vědy“]):

Předmětem diplomové práce bude zkoumání veřejného prostoru, konkrétně parku Parukářka na pražském Žižkově. V rámci práce bude zkoumána nejen jeho proměna v čase, tedy bude zde nastíněn stručný historický vývoj, současný stav či vize do budoucna, ale také zde bude zkoumán subjektivní přístup k tomuto místu, jaký mají jednotliví uživatelé/aktéři, kteří ho navštěvují.
12. Hlavní vstupní výzkumný problém – výzkumná otázka (výzkumné otázky) – ev. hypotéza (hypotézy):

Výzkumný problém: „Význam relativně zachovaného přírodě blízkého prostředí v městském prostoru, a to obecně v dílčích pohledech a z pohledu uživatelů/aktérů současnosti.“

Další výzkumné otázky budou zejména:

Co představuje/znamená park Parukářka pro jeho uživatele/aktéry?

K čemu ho používají, jaké aktivity tam pěstují?

Jak lidé vnímají/prožívají toto místo?

Jak ho hodnotí?

13. Metodologický postup: metody a techniky, které budou v práci použity:

Vzhledem k výše zmíněnému tématu diplomové práce bude zvolena kvalitativní výzkumná strategie. Ta je typická svou pružnější formou, která umožňuje během bádání doplnit či přizpůsobit výzkumné otázky povaze postupně získávaných informací. Využita bude metoda případové studie, která je vhodná při snaze o popis konkrétního případu v celé jeho komplexnosti. Případová studie může pracovat s různými technikami sběru informací a dat. V tomto případě bude samozřejmě základem řešerše všech dostupných dat z různých zdrojů, dále bude využita zejména technika polostrukturovaného rozhovoru, která pracuje s předem připraveným otevřeným okruhem otázek a témat, jež chce badatel v průběhu rozhovoru probrat, avšak zároveň může být v jeho průběhu přihlédnuto ke konkrétní situaci a výzkumník může přizpůsobit formulaci či počet otázek danému aktérovi. Pozornost bude přiměřeně věnována i rozhodovacím procesům v dané věci.

14. Cíl DP (kromě ověření hypotéz a teoretického přínosu např. praktický přínos, vypracování metodologie, základ pro řešení problémů v praxi atd.):

Cílem práce je komplexně popsat fenomén Parukářka a zkoumat veřejný prostor jako reálné místo i jako konstrukt významů a hodnot, které mu aktéři připisují. Bude zde zkoumán nejen možný střet zájmů ze strany uživatelů/aktérů, městské části či případných developerů, ale současně též soulad mezi zájmy, který může v daném území nastat. Přínosem práce by proto mělo být nejen zhodnocení dosavadního stavu a plánovaných vizí tohoto místa do budoucnosti, ale též dílčí pohledy různých zúčastněných stran.

15. Čím budou rozšířeny dosavadní znalosti (vědecká „přidaná hodnota DP“):

Výsledkem práce by měla být podrobná strukturovaná analýza části urbánního ekosystému a způsob jeho využívání včetně významů, jež mu různí lidé připisují, a to i s hierarchií těchto významů a jejich vztahů.

16. Jaké bude (bude-li) jejich teoretické zobecnění a přínos:

Přínos práce bude v komplexním popisu konkrétního případu, který následně může pomoci při porozumění obdobným případům. Výsledky práce by měly být srozumitelné nejen pro odbornou, ale i laickou veřejnost, což může mít velký přínos i z hlediska většího zájmu či participace široké veřejnosti v místě jejich bydliště.

17. Struktura DP (předběžný obsah – názvy oddílů a kapitol):

1. Úvod
2. Teoretická část
 - a) Teoretické přístupy
 - i) krajinná ekologie
 - ii) urbánní ekosystém

- 1) statky a služby ekosystémů
- 2) integrované hodnocení ekosystémů
- iii) vyjednávání přírody
- iv) prostor jako významový konstrukt
 - 1) místo
 - 2) domov
- v) atd.
- b) Popis území
3. Metoda práce
4. Praktická část
5. Vyhodnocení výzkumu
6. Diskuse
7. Závěr
8. Bibliografie, Zdroje, Přílohy

18. Předběžná bibliografie k tématu:

BEČKOVÁ, KATEŘINA. Zmizelá Praha – Továrny a tovární haly. 3. díl, Žižkov, Vinohrady, Nusle, Modřany a další části jihovýchodu města. 1. vyd. Praha: Paseka, 2014. ISBN 978-80-7432-447-5.

DVOŘÁK, TOMÁŠ. a kol. Žižkov: Svěráz pavlačí a strmých ulic. Praha: Muzeum hl. města Prahy, 2012. ISBN 978-80-85394-90-0.

FOUCAULT, MICHEL. Dohlížet a trestat, Praha: Dauphin, 2000. ISBN 80-86019-96-9.

LEFEBVRE, HENRI. The production of space: [Production de l'espace]. Přeložil Donald NICHOLSON-SMITH. Oxford: Blackwell, 1991. ISBN 9780631181774.

POSPĚCH, PAVEL. Městský veřejný prostor: interpretativní přístup. In: Sociologický časopis, Vol. 49, No. 1: Praha 2013. [online], Dostupné z: <http://sreview.soc.cas.cz>

OLSEN, WENDY. (2004): Triangulation in Social Research: Qualitative and Quantitative Methods Can Really Be Mixed. Developments in Sociology. Holborn, Ormskirk (Eds.), Causeway Press.

NOVOTNÁ, HEDVIKA; ŠPAČEK, ONDŘEJ; ŠŤOVÍČKOVÁ JANTULOVÁ, MAGDALÉNA. Metody výzkumu ve společenských vědách. 1. vyd. Praha: Fakulta humanitních studií. 2020. ISBN 978-80-7571-025-3.

DISMAN, MIROSLAV. Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele, Praha: Karolinum, 1993. ISBN 80-7184-141-2.

ŽÁK, LADISLAV. Obytná krajina. Předmluva o architektuře a přírodě Teige, Karel. 1. vyd. Praha: S.V.Ú. Mánes – Svoboda. 1947.

HENDL, JAN. Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.

VODÁKOVÁ, ALENA; PETRUSEK, MILOSLAV. Velký sociologický slovník. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-310-5.

19. Předpokládaný vedoucí DP: PhDr. Ivan Rynda

20. Důvod volby tématu (dosavadní znalosti, zázemí, praxe a zájem studenta):¹ Toto téma jsem si zvolila kvůli svému zájmu o pražskou městskou část Žižkov, ve které bydlím od narození. Již v rámci bakalářské práce jsem se věnovala tématu městské části Prahy 3 a vztahu jejich obyvatel k ní, a proto mám již určitý vhled do dané problematiky. Zároveň si myslím, že je téma veřejného prostoru, konkrétně městské zeleně, velmi aktuální. Zabývat se tímto tématem a podat je srozumitelnou a komplexní formou by mohlo být dle mého názoru přínosné nejenom pro obyvatele Žižkova, ale i dalších městských částí Prahy, respektive i dalších měst.

Troja 18. 4. 2021

diplomant/ka

vedoucí DP

zást. garanta SKE pro studijní záležitosti

¹ nepovinné

10.2 Informovaný souhlas

Dne _____ jsem poskytl/a rozhovor v rámci výzkumného projektu diplomové práce s názvem: *Fenomén Parukářka*. Tento výzkum provádí studentka oboru Sociální a kulturní ekologie FHS UK Bc. Eva Fryčová.

- a) Pro účely analýzy v rámci uvedeného výzkumného projektu a pro účely na něj navazující výzkumné činnosti jmenovaných řešitelů projektu smí být tento rozhovor zpracováván*:
- spolu s mým jménem a kontaktem na moji osobu
 - jen v anonymizované podobě bez souvislosti s mým jménem a bez kontaktu na moji osobu
- b) V případě, že úryvky z tohoto rozhovoru budou součástí publikací nebo veřejných prezentací výsledků výzkumu*:
- souhlasím s tím, aby byly uváděny v souvislosti s mým jménem
 - souhlasím s tím, aby byly uváděny v souvislosti s mým jménem, ale chci takový text předem autorizovat
 - smí být uvedeny jen v anonymizované podobě bez mého jména a souvislosti s mojí osobou
- c) Až skončí výzkumný projekt diplomové práce s názvem: *Fenomén Parukářka*, tento rozhovor*:
- smí být archivován na Univerzitě Karlově a tím zprostředkován pro účely jiných výzkumů a dalších badatelů v plném rozsahu, včetně kontaktu na moji osobu tak, aby mě další výzkumníci mohli v případě potřeby znovu oslovit, úryvky uvedené v publikovaných výstupech takových výzkumů budou anonymizovány
 - smí být archivován na Univerzitě Karlově a tím zprostředkován pro účely jiných výzkumů a dalších badatelů, ale pouze v anonymizované podobě, bez spojení s mým jménem a s mojí osobou
 - smí být dále zpracováván jen výzkumníci uvedenou v tomto souhlasu

Na základě tohoto souhlasu smí být mé jméno, adresa a osobní údaje obsažené v tomto rozhovoru zpracovávány nejdéle 30 let. Pokud k tomu byl dán souhlas, smí poté být využívány podle zákona č. 97/1974 Sb. o archivaci. V opačném případě musí být rozhovor anonymizován.

jméno:

podpis:

místo a datum:

* vyberte jednu z uvedených možností

10.3. Struktura rozhovoru s uživatelem parku

- Úvod rozhovoru
 - představení
 - stručné představení diplomové práce
 - informovaný souhlas o zpracování údajů, jejich užití a citování, stupeň anonymizace informátora
 - souhlas s nahráváním a pořizováním poznámek
- Sociodemografické údaje o informátorovi
- Úvodní obecné otázky směřující ke spontánní výpovědi informátora
- Konkrétní otázky vztahující se k tematickým okruhům
- Prostor pro volné vyjádření informátora
- Poděkování za spolupráci a rozloučení

Úvod rozhovoru:

„Dobrý den, jsem studentkou 2. ročníku magisterského oboru Sociální a kulturní ekologie na FHS UK. V současné době píšu diplomovou práci, která nese název: Fenomén Parukářka. Součástí práce je mimo jiné i empirická část, která se věnuje kvalitativnímu výzkumu, konkrétně polostrukturovaným rozhovorům, v rámci kterých bych se ráda dozvěděla něco o tomto parku, zejména o tom, jak jej vnímají lidé, kteří ho navštěvují. Z tohoto důvodu bych vám byla vděčná, pokud byste mi věnoval/věnovala chvíli svého času a zodpověděl/zodpověděla mi několik otázek, které jsou pro můj výzkum klíčové. Na začátek bych vás proto chtěla poprosit, zda souhlasíte s pořizováním tohoto rozhovoru a poznámek, jejich citováním a zda mi můžete podepsat informovaný souhlas.“

datum:

místo a čas pořizování rozhovoru:

informátor/uživatel: pohlaví/věk/vzdělání/zaměstnání/bydliště

Úvodní obecné otázky:

Když se řekne Parukářka, co vás první napadne?

Co pro vás znamená/představuje Parukářka?

Konkrétní otázky vztahující se k tematickým okruhům:

Provozované aktivity

Proč jste sem dnes přišel/přišla? Jaký je důvod vaší návštěvy parku?

Myslíte si, že je tu dostatek prostoru/příležitostí pro účel vaší návštěvy?

Jaké další aktivity zde provozujete?

Hodnocení parku Parukářka

Jak se vám tento park líbí? Chodíte sem rád/ráda? A proč?

Změnil/změnila byste na Parukářce něco, pokud byste mohl/mohla?

Je tu podle vás vše, co by tu mělo být nebo byste něco nového vybudoval/vybudovala?

Řekl/a byste, že je tak zajímavá plocha takřka v centru města dostatečně využitá?

Nemohla by být i příjemem městské části třeba pro jiné účely?

Myslíte, že se městská část stará o Parukářku dostatečně? Nešetří na ní?

Je tu něco, co se vám vyloženě nelíbí, s čím nejste spokojen/spokojena?

Co považujete za největší nedostatek Parukářky?

Jaká je vaše představa ideálního parku? Co by měl splňovat? Co by v něm podle Vás nemělo chybět?

Jak celkově hodnotíte tento park oproti jiné zeleni na Praze 3? Liší se nějak?

Navštěvujete i jiné parky?

Subjektivní prožitek místa

Cítíte se tu dobře? Líbí se vám tu?

Z jakého důvodu chodíte právě sem?

Nachází se zde nějaké místo, které rád/ráda navštěvujete? A proč?

Proměnila se podle vás Parukářka v posledních letech?

Jaký máte vztah tomuto místu?

10.4 Ukázka rozhovoru s uživatelem parku

Rozhovor – uživatel parku Miroslav

datum: 22.8. 2021

místo a čas pořízení rozhovoru: lavička na Parukářce, 10.15 hodin

informátor/uživatel: muž, 80 let

dosažené vzdělání: základní vzdělání

současné zaměstnání: důchodce

bydliště: ulice Chelčického

Když se řekne Parukářka, co první vás napadne?

„Tak Parukářka se říkalo vždycky tý východní polovině, jak byla Kapslovna. Tady tomu, kde stojíme, tomu se odjakživa říká Vrch sv. Kříže nebo Křížek, protože faktem je, že Vrch sv. Kříže byl od Parukářky oddělený zdí a až za ní byla Parukářka.“

Co pro vás Parukářka, tedy spíš Křížek znamená?

„Tak vzhledem k tomu, že sem chodím celej život, tak to pro mě jsou hlavně vzpomínky. Já si ještě pamatuju, jako malej kluk, jak tu ve 49. roce začali kopat tyhle šachty, a to bylo potom uzavřený, že se sem jako nedalo jít, protože tu udělali takovou ohradu. Až teprve potom, když to skončilo, tak tu ohradu jako dali pryč a mohlo se sem začít zase chodit. Ale například v 68. roce tam v těch místech toho hřiště, tak tam si Rusové udělali nějakou vysílačku, takže se tam taky pak nesmělo. Ale zajímavý bylo, že tam vojáků bylo dost, ale jinak na Žižkově jste vždycky potkala maximálně jednoho nebo dva, když si šli někam pro pivo, ale jinak o nich nikdo nevěděl. A taky tady směrem k nákladáku, tak tam kdysi bejvalo krásný velký zahradnictví, kde byly i ovocný stromy, a tam jsme s klukama chodili vždycky v létě tajně na jablka.“

Aha, koukám, že tu na to máte spoustu vzpomínek. Takže předpokládám, že vy jste asi rodilej Žižkovák, že? Takže tu možná bydlíte celý život?

„No to jsem, bydlím tu odjakživa, akorát jsem se dvakrát stěhoval, ale vždycky to bylo ze Žižkova na Žižkov.“

To chápu, a teďko bydlíte někde poblíž Parukářce, teda Vrchu sv. Kříže, nebo jak to, že jste dnes tady?

„Já bydlím v Chelčický ulici, to je jedna z těch, jak jsou u Lupáčovky, tý školy dole na Olšanským, jestli víte.“

Jojo, vím. Tak to sem nemáte zase tak daleko. Takže sem chodíte poměrně často nebo tohle je spíš výjimka? Nebo proč jste sem dneska vlastně přišel?

„Tak už mám svoje roky, ale naštěstí mi zdraví, zaplat'pánbůh, ještě docela slouží, takže chodit zatím můžu, tak sem čas od času zajdu posedět na lavičku, zavzpomínat, popřemýšlet a když je pěkně, tak si i jedno malý pivo dám.“

Chápu, takže sem chodíte hlavně na procházku a zavzpomínat si?

„Ano.“

A když bych se vás zeptala, jak se vám tenhle park líbí?

„Tak ono se to tu maličko změnilo, protože dřív tu hřiště a takový věci moc nebyly, nebo ne takový, jaký jsou teď, ale já bych řek, že teď je to tu hezký. Ono se tu toho stejně nedá moc vymyslet, jak je to kopec, tak tu nic moc neuděláte, a to je dobře, protože to tu zůstalo vesměs stejný, jako to bylo a za to jsem rád.“

A jak jste například spokojen s místní zelení?

„Přijde mi dostatečná. Ono, kdyby se tu vysázelo víc stromů, třeba tady na louce, tak by pak nebylo vidět na Prahu, že jo. No, a tady jsou hlavně ty akáty, ty když kvetou, tak to krásně voní. A hlavně na jaře je to tu taky pěkný, ty rozkvetlý špendlíky a trnky, nebo co to je. Takový malý bílý kvítky to má, tak si to vždycky natrhám do vázy na stůl.“

Rozumím. A když to tu takhle znáte, nachází se zde nějaké místo, které rád navštěvujete? A případně proč?

„Jedno konkrétní místo ne, já to tu mám rád všude.“

Chápu. A jaký tedy máte vztah k tomuto místu? Ke Křížku?

„Krásný. Já jsem si tu jako malej hrával s kamarádama, pak jako starší jsem sem brával děvčata, no a teď sem chodím už jen na ty svoje procházky. Ale za celej život si tu k tomu nějaký vztah vybudujete, že jo. Pamatuju, že tady vepředu byl vždycky Křížek holej, takže tu byl výhled a sem jsme chodili právě s děvčaty a spíš na tý straně, co je Parukářka, tak tam byly stromy, takže tam jsme si jako malí kluci hráli a lezli jsme tam. Ale to by bylo na dlouhý vyprávění, a to bychom tu taky mohli být do zítřka.“

Rozumím, máte to tu asi opravdu, rád, že?

„Ano, to mám.“

Takže kdybyste tu mohl něco změnit, změnili byste něco?

„Já si říkám, že je to dobrý, jak to je. Já nejsem náročněj, víte, mně stačí, že je tu lavička, kde si můžu sednout, když mě bolí nohy, a to mi stačí.“

Takže je tu podle vás vše, co by tu mělo být a nic jiného byste tu nevybudoval?

„Já myslím, že je tu všechno. Možná by se jen mohly opravit schody, co jsou tady

ze strany od Olšanskýho, protože ty jsou ve špatném stavu, ale kromě toho, jediné mě napadá, že bych tu uvítal toalety, místo těch budek, co tu jsou, ale je pravda, že klasický toalety jsou u občerstvení, ale možná by se mohly někde udělat veřejný, víte.“

Ano, vím, co myslíte. A když bych se zeptala, jestli se vám tu něco vyloženě nelíbí, je tu něco takového?

„Něco, co by se mi vyloženě nelíbilo? To mě nic nenapadá, jak jsem říkal, nejsem náročnej, kdyby se mi tu něco vyloženě nelíbilo, tak sem přece nechodím.“

A co považujete za největší nedostatek Křížku?

„Přístupnost pro starý lidi, jako jsem já, co třeba už nemůžou moc chodit, ale to zase nemůžu říct, že je nedostatek, protože když je to kopec, je jasný, že je to náročné pro chůzi a zase kdyby tu byla placka, tak by z Křížku nebyl výhled. Takže to není úplně nedostatek.“

Rozumím, a jak si tedy vy představujete ideální park? Jak by měl vypadat a co by v něm nemělo chybět?

„No, ideální park by byl takovej bezva, kdyby tam byla klidová zóna jako pro starší lidi a pro maminy s kočárkem a pak by tam měla být část pro mladý, kde by bylo hřiště s pískovištěm a prolejšačkama, ale záleží na tom, jak by ten park byl velkej. No, zkrátka by tam nemělo chybět vyžití jak pro lidi, co rádi sportujou, takže nějakej plácek, aby tam mohli hrát fotbal nebo házenou, tak pro starší lidi by tam měly být lavičky a stín, kde si můžou sednout a odpočinout, a taky by tam mělo být nějaký občerstvení pro lidi a toalety, když si někdo potřebuje odskočit. Takže takhle nějak si představuju ideální park.“

Jak celkově hodnotíte tento park oproti jiné zeleni na Praze 3? Liší se nějak?

„No tak mně se Křížek líbí, a ještě Pece jsou bezva, ale tam už jsem pár let nebyl, tak nevím, jaký to tam teď je. No a liší se od těch ostatních parků tím umístěním, že je v centru Žižkova, pak je tu ten výhled, kterej není všude, tak asi.“

Rozumím, a kromě Křížku navštěvujete i jiné parky?

„Poslední dobou moc ne.“

A myslíte si, že se městská část stará o Parukářku dostatečně?

„Myslím si, že jo. Je to tu bezvadný a za poslední roky je vidět, že se tu o to víc staraj, protože tu je čisto, koše jsou vyneseny, není tu nepořádek a seká se tu tráva.“

A teď bych měla otázku úplně odjinud. Slyšel jste něco o zastavování v okolí Parukářky?

„Slyšel, ale je to tam nějaký složitý. Myslím, že jsem někde četl, že směrem k Jesenině, jak býval rozhlas, tak tam snad něco mají stavět a pak taky má vyrůst ještě

něco směrem k nákladáku, jak je to sídliště. Ale víc o tom nevím. Ale můžu vám říct, že je to hrozný, jak se tu teď všude staví.“

Tomu rozumím, dost se to tu všude asi změnilo, že jo?

„No, to máte pravdu. Škoda slov k tomu něco říkat.“

Chápu. Jinak takhle je to asi z mé strany všechno, jenom mohla bych se vás zeptat, kolik je vám let a co jste studoval?

„Já jsem ročník 41, tak si to spočítejte a jinak já nejsem nijak studovanej, já jsem celý život dělal řemeslníka, ale nikdy jsem nic nestudoval, jenom na základku jsem chodil.“

Dobře, tak já vám moc děkuji za rozhovor a přeji vám pevné zdraví, protože na svůj věk jste opravdu čipera.

„No, to vám děkuju, snažím se.“

Tak se mějte pěkně a na shledanou.

„Na shledanou.“

10.5 Struktura rozhovoru s odborníkem

- Úvod rozhovoru
 - představení
 - stručné představení diplomové práce
 - informovaný souhlas o zpracování údajů, jejich užití a citování, stupeň anonymizace informátora
 - souhlas s nahráváním a pořizováním poznámek
- Sociodemografické údaje o informátorovi
- Úvodní obecné otázky směřující ke spontánní výpovědi informátora
- Konkrétní otázky vztahující se k tematickým okruhům
- Prostor pro volné vyjádření informátora
- Poděkování za spolupráci a rozloučení

Úvod rozhovoru:

„Dobrý den, jsem studentkou 2. ročníku magisterského oboru Sociální a kulturní ekologie na FHS UK. V současné době píšu diplomovou práci, která nese název: Fenomén Parukářka. Součástí práce je mimo jiné i empirická část, která se věnuje kvalitativnímu výzkumu, konkrétně polostrukturovaným rozhovorům, v rámci kterých bych se ráda dozvěděla něco o tomto parku, zejména o tom, jak jej vnímají lidé, kteří ho navštěvují. Z tohoto důvodu bych vám byla vděčná, pokud byste mi věnoval/věnovala chvíli svého času a zodpověděl/zodpověděla mi několik otázek, které jsou pro můj výzkum klíčové. Na začátek bych vás proto chtěla poprosit, zda souhlasíte s pořizováním tohoto rozhovoru a poznámek, jejich citováním a zda mi můžete podepsat informovaný souhlas.“

datum:

místo a čas pořizení rozhovoru:

informátor/uživatel: pohlaví/věk/vzdělání/zaměstnání/bydliště

Úvodní obecné otázky

Jaký máte vztah k Žižkovu? Jak dlouho tady bydlíte/ žijete?

Jaká je vaše práce? Jak dlouho ji děláte?

Jaké oblasti se ve své práci věnujete? Jaká je konkrétní náplň vaší práce? Můžete mi více

popsat svou práci?

Otázky vztahující se k zeleni na Praze 3

Myslíte si, že je na území městské části Prahy 3 dostatek zelených ploch a zeleně obecně? Existuje nějaké území městské části, které považujete z hlediska zeleně a jejího vlivu na obyvatele za optimální či případně naopak z tohoto pohledu za nedostatečné?

Úvodní otázky týkající se parku Parukářka

Navštěvujete někdy tento park?

Za jakým účelem tam chodíte? I pracovně?

Otázky týkající se sociokulturních aspektů parku

Jaký význam má podle Vás tento prostor pro obyvatele Žižkova?

Jaké funkce, podle Vás, park Parukářka plní?

Když pomíneme aspekt zeleně, má tento park nějaké další přínosy pro lidi, kteří ho navštěvují? Případně můžete uvést jaké?

Otázky týkající se environmentálních aspektů

Jakou roli podle Vás hraje park Parukářka v městském ekosystému z hlediska ekologie?

V posledních letech je ve veřejném prostoru poměrně velkým tématem problematika tepelných ostrovů. Má podle vás městská zeleň, v tomto případě park Parukářka nějaký vliv a význam, co se této problematiky týče? Plní například klimatotvorné funkce a podobně?

Zaměřuje se městská část nějakým zvláštním způsobem na ochranu zeleně v parku Parukářka? Uvažuje či plánuje městská část nějakou zvláštní ochranu tohoto území?

Jaké vize a plány má městská část s tímto parkem do budoucna? Plánuje se například nějaká revitalizace a podobně?

Otázky týkající se ekonomických aspektů

Je tento park městskou částí vnímán i jako ekonomický prostor? Je například zdrojem příjmu městské části? Případně z jakých aktivit?

Jaké jsou výdaje městské části na tento park? Jaké výdajové položky v rozpočtu městské části tento park představuje?

Využívá městská část granty či dotace z operačního programu životního prostředí, fondu obnovy a rozvoje či získává nějaké peníze odjinud?

Již poměrně dlouho probíhají různé diskuse o možné výstavbě na Parukářce. Jaký postoj k tomu zaujímá městská část? Představuje pro ni toto území i takovýto potenciální zdroj příjmu?

10.6 Ukázka rozhovoru s odborníkem

Rozhovor – zastupitel Ing. arch. Matěj Michalk Žaloudek

datum: 6. 1. 2022

místo a čas pořízení rozhovoru: Úřad městské části Prahy 3, 15.10 hodin

informátor: muž, 36 let

dosažené vzdělání: vysokoškolské magisterské studium – ČVUT obor architektura

zaměstnání: zastupitel městské části Praha 3

Úvodem našeho rozhovoru bych se vás ráda zeptala, jaký máte vztah k Žižkovu?

Bydlíte tu, případně jak dlouho?

„Jo, přestěhoval jsem se na Žižkov z Nového Města na Praze 1, když mi bylo 12 asi. Nechce se mi to počítat, ale asi tak nějak. Mezitím jsem chvílku žil v zahraničí, ale jen jednotky let, takže asi těch 20 let žiju na Žižkově, dohromady. Takže asi tak.“

Dobře, takže jste tu už v podstatě kovanej?

„Jojo, ale hlavně se cítím jako světoobčan. Mě ten patriotismus zase tak úplně nebere, že by mě definoval, že bych se jako musel prosazovat jako Žižkovák, to ne. Jako ve volbách se to samozřejmě nedá říkat, ale tak jako obecně se cejtím ještě víc jako Pražák nebo Evropan, no.“

Rozumím. A teď bych se vás zeptala, jaká je vaše práce, jak dlouho ji děláte?

„Jsem tady jako uvolněnej zastupitel, mám na starosti územní rozvoj, a hlavně taky inklinuju do životního prostředí, dopravy a kultury. To jsou takový věci, co mě zajímaj nejvíc.“

Dobrá, a působil jste i dříve na městské části, například na nějaké jiné pozici?

„Ne, ne. Jsem tu poprvé.“

A když bych se vás ještě konkrétněji zeptala na náplň vaší práce? Jestli to můžete trochu víc popsat, čemu se věnujete?

„Jo, de facto máme v rámci vedení rozdělený nějaký projekty, které si dost často i sám člověk vymyslí, že to chce dělat, nebo to máme v prohlášení nebo programu, což může bejt úplná maličkost, jakože někde někdo si přeje, aby se někde na silnici nakreslilo pozor děti, anebo to může být i velká věc, jako je Nákladové nádraží Žižkov a celá jeho budoucnost. Takže to měřítko je úplně rozdílný a máme to trošku tak jako hloupě rozdělený, že máme některý radní a pak máme dva uvolněný předsedy výboru, což jsem já, jeden z nich, takže si musíme dávat pozor na to, kdo dělá co, protože ty gesce jsou

často trochu plovoucí, ale zase to nabízí, že děláme věci, který nás bavěj, který dělám já, a to je dobrý. Ale je to vlastně mix územního rozvoje, dopravy a hodně i otázky životního prostředí ve smyslu třeba revitalizace parků. Třeba teď jsme měli jednání k budoucnosti Lobkovičáku, kdy jsme udělali soutěž a jednáme s architekty, aby se vypracoval projekt. Měli jsme jednání k holubníku na Vítkově. To je maličkost, ale která je hrozně jako zajímavá. K Nákladovému nádraží Žižkov, to je pořád nějaký jednání i několikrát týdně. A co jsem ještě dělal třeba já, tak včera jsme zveřejnili výsledek pump, v soutěži na výtvarné dílo (vodní prvek) pod schody u Lipanský. A tak to je třeba jako prvek kultury ve veřejném prostoru. Někaký umělecký dílo ve veřejném prostranství, což mě hrozně baví a vím, jak se soutěží, takže vím, jak připravit soutěž, a ještě ke všemu jako současný výtvarný dílo umístit do památkový zóny je docela citlivá věc, takže jsem jako strávil většinu času tím, abych ten záměr obhájil a myslím, že to dopadlo skvěle. No, takže různý věci.“

Dobře, tak když jste nakousnul trošku tyhle projekty, tak co se třeba nějaké zeleně týče, máte momentálně něco v plánu nebo něco rozjetýho?

„No, ono těch projektů většina vzniká jako v týmu, takže když budu říkat máme, tak je to jako Praha 3, a mě zároveň zajímají skoro všechny ty projekty, takže bych neřekl, že na nich neparticipuju, ale těch věcí je hrozně moc, což byste se mohla zeptat paní vedoucí Caldrové, která ten odbor dělá. Tak možná spíš, co vás zajímá? Máme několik parků zrevitalizovanejších a několik dalších se připravuje. Myslím, že je to zrovna Lobkovičák, pak čekáme až magistrát bude dělat Vítkov, Židovský pece a Žižkovo náměstí a Jiřák. Takže to jsou asi projekty, který se budou v nejbližší době realizovat. Každý je trochu jinej, třeba Žižkovo náměstí se bude dělat letos, ale je to jenom ta horní partie, kde je úplně zlikvidovaná dlažba. Budou se tam dělat veřejný záchodky a nějaká možnost posezení. Jiný věci budou zase za 5 let. Je to těžký dávat do kupy. Třeba pod Parukářkou je takovej plácek, kterému budeme říkat Kapslovna, jsme se rozhodli, což je místo blízko parku, který bylo dlouho oplocený, soukromý, a vlastně půlku toho plácku vlastní městská část a ten zbytek vlastní investor, kterej tam chce stavět a my s ním jednáme, že když tam postaví ten svůj objekt, tak zbytek toho pozemku, by přešel na městskou část. No, a na tomhle území právě plánujeme vybudovat ten park, a to děláme spolu s Pleskotem, ale tam se asi ještě dostaneme, ne?“

Jojo, a když jste teda nakousnul tu Parukářku, tak jenom úplně obecně. Vy osobně navštěvujete tenhle park, chodíte tam někdy třeba i pracovně?

„No, spíš soukromě asi. Pracovně jen občas.“

A jaký význam má podle vás tenhle prostor pro obyvatele Žižkova?

„Já bych skoro řekl, že to je nejvýznamnější park. Jakože Vítkov je určitě větší, ale tím, jak je ta Parukářka uprostřed, v tom těžišti té čtvrti, tak je to podle mě tak, že se s ním asi ztotožňují Žižkováci nejvíc. Takže tím to asi je. A ten Vítkov je takovej, asi hůř přístupnej z toho Žižkova, že prostě z Ohrady to jde, ale než člověk dojde jako někam na tom Vítkově. Vítkov je takovej jako víc na víkend, na větší procházky, nebo projížďky na kole nebo na bruslích, a myslím, že ta instituce toho Vítkova je jiná. Je tam památník, socha, dělají se tam i ty armádní oslavy a přehlídky. Parukářka je oproti tomu víc přístupnější a jednak je míň formální. Je míň celopražská. Víc patří prostě těm Žižkovákům a ještě tím, jak to jako funguje úplně jako plebejsky, že je tam ten stánek, kde si koupíte pivo a sednete si na tom kopci, tak je to mnohem, podle mě, pro spoustu lidí příjemnější než ten Vítkov, kde je ta vyhlídka jako taky, ale je jiná. Když stojíte na Vítkově a koukáte se na město, tak stojíte na nějakým šutru, jakože je tam ta velkoformátová dlažba a ty vlajky a prostě všechno. Na tý Parukářce je zase naopak všechno takový volezlý a špinavý, a díky tomu i víc přátelský. Tak pak ty lidi chodí raději na Parukářku. Respektive na tom Vítkově já mám pocit, že potkávám víc jako sportovce a případně pejskaře, protože potřebujou jako tu lineární trasu tak jako mít, ale jakože by si lidi sedli? Jako je to tam taky, ale rozhodně ne v takovém měřítku. Ale možná to dělá to pivo. Na Vítkově nic takovýho není. Jako magistrát už něco připravuje, já myslím, že 2022 je ta první etapa a pak ty další etapy mají být nějak 2025/2026, tak by se tam měla otevřít nějaká jako restaurace, která by měla být zahryzlá trošku do toho kopce. A celkem jako pěkný to je. A pak ještě o kousek dál má vzniknout nějaký bistro, což si myslím, že tam ted'ko chybí. Myslím si, že to zároveň lidi cítí citlivě, jakože proč, ale zároveň to tam podle mě fakt chybí. Takovej ten prvorepublikovej způsob užívání si toho, že se někam promenujeme se slunečníky a pak si tam můžeme sednout, tak to tam vlastně jako nefunguje, i když by to památník taky mohl nabízet. Tak třeba se v tomhle ten Vítkov přiblíží tomu, co dělá ta Parukářka, že se tam jako chodí i na pivo, no.“

Takže když bychom pominuli aspekt zeleně, který Parukářka určitě má, je to nějaká zelená plocha a tak, má mimo to i nějaké další přínosy pro lidi, kteří ji navštěvují?

„No já myslím, že na tom vrchu je to fakt jako. Ona je tím specifická, že na tom vrchu nemá tu zezeň, že tam nahoře není ten les. Takže ta nejpoužívanější část je vlastně jenom trávník. A ještě teda jako dost vyšlapanej. Což je taky dost zajímavý si uvědomit, že lidi jako k tomu svému nejoblíbenějšímu prostoru nepotřebujou park, nebo jako park to je, ale nepotřebujou ty stromy, který jsou samozřejmě dobrý pro nějakou tu ekologickou stabilitu, ale pro to jako užívání si toho veřejnýho prostranství, je to podle mě na

Parukárce proto, že je to holý a je tam ten výhled. Takže podle mě, když se řekne Parukárka, tak je to park, kterej nás zásobí kyslíkem a člověk tam může chodit se psem a všechno, ale zároveň je tam tohle veřejný prostranství, který je hodně jako agora, který není oblíbený proto, že by to bylo nějak zelený, ale proto, protože je to i místo setkávání, takový shromaždiště.“

Dobrá, a jaké další funkce, podle vás, park Parukárka plní? Konají se zde nějaké kulturní akce, na kterých se například podílí i městská část? Můžete kdyžtak nějaké uvést?

„Tohle ví Ondřej líp, ale tam se dělají takový ty rodinný akce. Určitě jsme tam šli s průvodem lampionů, lampionový průvod, který se dělá jednou ročně. Dělají se tam akce jako Poznejme se, sousedé, kde je to takovej jakoby malej RefuFest, kdy jsou tam nějaký různý stánky většinou nějakých cizích kuchyní ideálně ze Žižkova a je to hodně takový jako sociálnější. Jako obecně se tam dělají i takový menší dětský dny a pak se vlastně dělají ty velký pivobraní a vinobraní. Jako já jsem tam vlastně nikdy nechodil, ale dělá se to tam a asi to funguje. Jakože je to takovej alkoholovej kopec. Já jsem tam byl vlastně na tom pivobraní jednou, a to už jsem byl asi ve funkci nebo to byl volební rok, to nevím, ale vesměs mě to vlastně asi hodně odradilo nebo jako najednou to tam bylo brutálně plný a dole bylo nějaký velký pódium a strašně to řvalo. Což pro mě nic moc, ale naopak pro ty lidi to může být super, že se tam něco takovýho může konat, ale pro mě úplně ne.“

A třeba ta hospůdka nebo ta stánko-hospůdka, dejme tomu, s tou se zamýšlí něco v nejbližší době nebo je to tam nějaké složitější?

„No, to by vám zase víc řekl Ondřej, protože já tomu moc nerozumím, té právníčině, ale de facto je to černá stavba na našem pozemku, jestli se nepletu. Ale nějakým způsobem se promarnil termín, kdy jsme to mohli napadnout, nebo já nevím. Takže je dost složitý tam zrealizovat něco jinýho, takže zatím to vypadá, že to zůstane tak, jak to je. A je samozřejmě diskutabilní, jestli ten současný stav je odpovídající nebo jako vyhovující.“

A zřízení nějakého jiného bistra nebo něčeho v jiné části Parukárky se neplánuje, co by třeba městská část realizovala?

„No, Pleskot nakreslil, vlastně když bych to ukázal, někam sem takovou kavárničku.“

Což bude přibližně někde pod tou Kapslovnou?

„No, tady na té křižovatce cest, což asi dává smysl. No a na tomhle vršku byl problém ta přípojka, protože tam není ani odpad a tak. Jako vodu tam má, nějak na černo,

ale kdyby se tam dělalo stavební povolení, tak by se tam fakt musela dotáhnout nová trubka, což je absurdní a odpad tam asi nemá vůbec, takže to na tom tvořilo asi nejvíc. Já vím, že nějaká hospůdka se tam jako odhadla, že by to vyšlo asi na 15 milionů a z toho asi 8 byly ta infrastruktura, takže možná dole pod kopcem by to bylo jednodušší, ale to se musí taky ještě prověřit.“

Dobře a tenhle vznikající park, pod tou Kapslovnou, tam se předpokládá ta realizace do třeba 5 let, že by měl vzniknout?

„Třeba tak. Tam je hodně specifických okolností, protože tam žijou určitý chráněný druhy, hlavně teda ropuchy, jestli se nepletu. A podmínka pro ty architekty byla, aby s tím počítali, aby tam přežily, takže dobrá půlka toho parku, toho nového parku je, že se tam třeba spíš navezou nové kameny, trošku vydlabou hlubší louže. Jakože to nebude překopaný úplně celý, jako, že se nejdřív sejme veškerá vrstva zeminy a pak se to tam udělá nový.“

Takže v téhle části bude jakási řekněme míra ochrany zachována, protože tam jsou ty žáby?

„Jo, ale to jako neznamena to oplotit.“

Takže to bude nějak přístupný, ale zase ne tak lehce.

„Jo, prostě se tam dají materiály. Zejména jsou to ty hromady kamení a neměli by tam běhat na volno psi.“

Dobrá, když bych se teďko zaměřila na nějaké environmentální hledisko. Jakou roli podle vás hraje park Parukářka v městském ekosystému z hlediska ekologie?

„Určitě nějakou hraje. Je to zelená plocha v městském prostoru, která přispívá k lepšímu a příjemnějšímu prostředí města. Jak asi sama víte, tak v té východní části je celkem dost stromů, který v létě poskytují stín, asi taky přispívají k lepšímu klimatu, snižují taky částečně třeba prašnost a taky čistěj vzduch, takže bych řekl, že Parukářka určitě svou ekologickou úlohu má.“

Dobře, a když jste načal to téma klimatu a tak, má městská část například nějaký klimatický program nebo něco podobného, kterého by byla Parukářka součástí?

„Žádný takový program městská část nemá a myslím si, že ani žádná jiná. Takže to je kapitola sama pro sebe. A teďko přemýšlím, my máme strategický plán, ale on není tak konkrétní. On má nějaký hlavní pilíře, co je dobrý obecně v té městský části dělat a z něj vzniká Akční plán konkrétních projektů, a tam asi Parukářka nějaký konkrétní projekt mít bude, ale vlastně to není tak, že by v tom strategickým plánu hrála Parukářka zásadní jako roli. Bude tam spíš v té implementační fázi. Naopak tu zásadní roli tam hraje

nová čtvrť. Já myslím, že je tam 6 hlavních pilířů a jeden z nich je nová čtvrť a všechny jako problémy a výzvy, které představuje. Takže to jsme vyčlenili jako nejdůležitější projekt, který máme před sebou, ale Parukářka tam takto výsostnou pozici tam nemá.“

A nějaké tedy vize nebo plány tedy městská část s tímto parkem do budoucna má? Plánuje se například nějaká revitalizace a podobně?

„Tohle asi ještě možná budete řešit s nějakýma lidma, co mají na starost životní prostředí, ne?“

No, uvidím, jak to ještě všechno půjde.

„No, tak jestli znáte tu studii od Pleskota, kterou zpracoval někdy 2016–2017, tak na té bylo nejméně fascinující, že z toho vyplynulo, že se na většinu toho kopce nemá sahat. Jakože se na to udělala takováhle studie a zjistilo se, že se to má v podstatě nechat tak, jak to je. Což se samozřejmě sleduje. No, ale jako zásahy nějakýho velkého charakteru se podle mě neplánují. Jedna z nejzajímavějších věcí byla, že tam trošku chybí severní cesta, což je vlastně tohle, jestli se nepletu, která by si asi zasloužila zpevnit, ale myslím, že i to utváří tu neformálnost toho kopce. Jinak my bychom si na Parukářce přáli, aby tam vzniklo nějaký zázemí pro rodiče s dětmi, pro který ta současná podoba tohle vůbec nepředstavuje. Chtěli bychom tam udělat nějaký veřejný záchody, který tam nejsou, nebo jsou tam, ale jsou příšerný a tak. A zároveň jako to, jak to tam dneska vypadá je prostě pro spoustu lidí hodno ochrany a je vlastně těžký přistoupit s nějakou změnou a přesvědčit lidi, že by to bylo k dobrému. Ale teda konkrétní věci, co se plánují a jsou realistický, tak je teda tohle území parku, kterému se teda bude říkat Kapslovna, nechme stranou do jaký míry je to historicky správně, ale je to lepší než asi jít do nějakých větších divočin. Takže tam by mělo vzniknout nějaký občerstvení, kdy je to projektovaný jako taková paluba se střechou, do který se dá vložit cokoliv, což si myslím, že radnice pak musí zvážít, co tam bude. Ale my se vždycky snažíme, když má něco vzniknout, aby tam bylo nějaký sociální zařízení, záchody, ať samostatně nebo v rámci nějakého bistra. Ale zatím jsme ve fázi, kdy čekáme, až nám covid umožní udělat nějakou participaci.“

Dobrá, a když jste mluvil ještě o té vodě, o těch kalužích pro žáby a tak, to je problematika, která určitě souvisí s Parukářkou obecně, protože tam například pro pejskaře nebo i pro lidi bez psů není moc vodních zdrojů, třeba píték a jiných vodních prvků. Má radnice v tom plánovaném projektu třeba zahrnuto i toto?

„Tak jak jste říkala, tady budou ty louže pro ty žáby, ale budou to fakt louže.“

A nějaký jiný zdroj vody nebo vodní plocha, fontána a podobně?

„Jo, tady se plánuje ta stavba, kde by mělo být WC, nějaké jídelní okénko s kafem,

tak se tam udělá i pítka, protože tam máme i přípojku. Nicméně k těm záměrům, tady je jakoby ten park a je to ve fázi opravdu jako za 4–5 let, ta možná realizace, možná se to bude dělat postupně, protože mimo jiné v rámci toho je lesní školka, kterou chceme otevřít co nejdřív. Ideálně příští září, že by tam nastoupily děti. Tam by měla jít ta výstavba rychleji, protože tam necítíme takovou nutnost participovat. A potom kolegové, ale to bych si opravdu musel doplnit anebo se zeptat pana starosty, protože tady, jak je ten nástup, asfaltovej plácek u těch schodů u bunkru, tak tam plánují nějaký prvky pro skejťáky, takovej malej skatepark a nejspíš i malou lezeckou stěnu. Vlastně ponechat tomu tu neformálnost, ale udělat tam něco pro puberťáky. A potom velmi zajímavá část, i když nevím, jestli tohle považujete za součást Parukářky, jestli to v té práci budete mít, protože je to velmi těžký určit, protože na to není žádný dokument, který by říkal tohle ještě je nebo není Parukářka, ale vím, že se tomu pracovně říkalo malá Parukářka, když je potřeba se o tom bavit. Jinak tam v okolí by se mělo stavět, a hlavně je to v soukromých rukou, což nevím, jestli víte. Ale když bych se vrátil k Parukářce, tak tam se taky ještě bude stavět v okolí, a co já vím, tak tam, kde ta výstavba hrozí, tak ve dvou z těch tří případů ji ale podle mě podporuju nebo jako nemáme s tím zásadní problém. Tak jedna je tady, tak to je v územním plánu jako veřejná vybavenost a je to v soukromých rukou. Jinak na žádných našich pozemcích developer nic nestaví. No, prostě tady bude nějaká i ta veřejná vybavenost, měl by tam být domov důchodců, kterej ale bude asi na nějaký komerční bázi. Nicméně hodně zajímavý je, že nabídne tohleto propojení pro pěší a bude tam věcný břemeno, takže se to potom bude dát moct takhle jako projít. A myslím, že jako i když to bude luxusní starobinec, že je to vlastně celkem hezká věc pro to území, že ti dědečkové a babičky budou chodit a budou to mít i blízko do parku. No a druhá výstavba je tady u toho budoucího parku Kapslovna, jak je ten územní plán, tak tady má takovej jako velmi zvláštní plac, kterej jde tady odtud a takhle se zužuje až sem. To jako nevím, jestli byl záměr člověka, co kreslil ten územní plán původně jako myšlenej takhle, nicméně domy jsou tam takhle ortogonálně, no a ten developer, kterému pozemek patří, tak přinesl plány takovýho žiletkovýho domu, který se tam vejde. No a jak jsem říkal, tak vlastně díky tomu, že mu patří ty pozemky, který jsou vlastně takhle, tak díky tomu, že on se domluvil s městskou částí, že tohleto celý jí v podstatě daruje, tak městská část neměla problém s tou výstavbou, protože na těch získanejších pozemcích vznikne ten novej park. No a pak je tu projekt, se kterým nesouhlasíme, to je tzv. Olšanská pozemková, tam jako v minulosti byly nějaký machinace s pozemkami, do čehož teda já nevidím, ale jako v hluboké minulosti, kdy se to nějak celý komplikovalo. No, a je to celý pozemek, který vlastní

Olšanská pozemková a.s., a oni se s námi odmítali sejít, ale teďko si myslím, že už se s panem místostarostou sešli, protože se nějak začalo vyhrožovat žalobou, protože my jsme jim zablokovali přípojku na ten pozemek a oni tam chtějí stavět, tak vyhrožují žalobou, což my máme nějaký právníky, kteří nám posouděj jestli má smysl na tom trvat nebo netrvat. Nicméně tam je, já to můžu poslat nebo vám dám link, kde to najdete, ale má tam být tady asi dvanáct pater a tady asi osm, jako není to úplně malý a má to být objekt pro krátkodobé ubytování, což je teda jako ještě horší. A jakože to nemá být hotel, ale má to být moderní ubytovna nebo já nevím. Vlastně my o tom moc nevíme. Ale třeba běžte na IPR, tam je určitě ten model ukázaný. No a samozřejmě ti lidi, co tady bydlej, tak proti tomu budou bojovat úplně absolutně. Původní koncepce toho Central Parku byla taková, že tady bude dvoupodlažní nějaká budova, veřejná vybavenost, klidně bowling nebo něco takovýho a místo toho má vzniknout tohle. No a poslední, to asi taky znáte, tu kauzu kolem pozemků bývalého Českého rozhlasu, kde de facto dostaví WH Estate to, co už před pěti lety začali a my s tím sice nesouhlasíme, ale tam se obávám, že se nám s tím nepodaří něco udělat, protože je tam uzavřená smlouva o spolupráci, ale nicméně v současnosti tam z naší strany jasný souhlas jakoby není. Takže pokud se posunou do stavebního řízení, tak se budeme nějak odvolávat.“

Dobrá, a když jsme nakousli nějaké ty ekonomické aspekty, je Parukářka městskou částí vnímána i jako ekonomický prostor? Je například zdrojem příjmu městské části? Případně z jakých aktivit?

„No, spíš nás stojí peníze. Ty akce, co se tam pořádají, jsou v podstatě všechny ztrátové. To je docela důležitý vědět pro nějaký aktivní občanství, že tyhle všechny festivaly, jako je vinobraní, pivobraní a tak, to je takový velký politikum, protože my jsme to dřív kritizovali z opozice, že je to hrozně drahý a fakt jako vinobraní nebo pivobraní stálo přes milion, a pak jsme tady vedli debatu, jaký ty akce zrušit a jaký jakoby ponechat, a hrozně moc se podařilo je srazit cenou dolů. Já si myslím, že tyhle jako největší stojí třeba dvě stě padesát tisíc korun, a že ten odbor kulturní má jako za úkol dělat to víc na komerční bázi, dávat tam stánky, který nám zaplatí nějaký nájem. Což já nemám nějaký aktuální informace, jak se to daří, ale mám pocit, že se to podařilo srazit třeba jako na pětinu té ceny, velmi často. Ale jak říkám, pořád to jsou výdaje. Je to vlastně nějaká jakoby služba. No a takový ty akce jako Poznejme se, sousedé, Drakiáda a podobně, tak to je většinou velmi levný. To je třeba okolo 30–40 tisíc, zpravidla jsou to náklady na nákup věcí, ze kterých děti něco pak vyráběj, a to si myslím, že je obhajitelný, že je to de facto taková jako akce pro rodiče s dětma.“

A kromě takových výdajů, jsou ještě nějaké jiné výdajové položky v rozpočtu městské části na Parukářku?

„No jasně, třeba sekání trávy, což je docela drahý. A taky se tam dělají nějaké výsadby. Plus proběhla v tom svahu před dvěma lety nějaká náhradní výsadba, že tam nějaký stromy dožily a zasadily se tam nový. Víím, že se tam taky sází nějaká květnatá louka, že se jako experimentuje, aby se všechno nesešlo.“

Využívá městská část granty nebo nějaké dotace z Operačního programu Životního prostředí, fondu obnovy a rozvoje či získává nějaké peníze odjinud?

„Já myslím, že jo, ale to bude vědět paní Caldrová.“

No, my jsme docela podrobně probrali výstavbu na Parukářce, ale v poslední době probíhá ve veřejném prostoru taky velká diskuze o výstavbě na Nákladovém nádraží, kde je připravená studie a už se tam nějak začalo s výstavbou. Ale mě by zajímalo, jak je tam v plánu nakládat se zelení?

„No, to by bylo na dlouho, ale na stránkách IPRu, tam najdete aktuální výkresy, kde uvidíte ten koncept zeleně, kterej je hodně založenej na tom, že tam je v jedné oblasti zjištěn taky výskyt žab a slepýšů, a pak tady, na tomhle výkresu, kterej je mnohem méně aktuální, tak tady v té oblasti ještě hodně vyskytuje modrokvítek, myslím, že se to tak jmenuje. Je to nějaká kytky, která tam roste díky tomu, jak tam byl ten brownfield hrozně dlouho a jenom tam jezdily vlaky anebo už tam dojezdily a žádní lidi tam nechodili, ani psi a podobně, tak se tam vyskytují údajně některý chráněný druhy, které nikde jinde v zemi nejsou, a ten koncept je založenej na tom, že by jim měly zůstat jejich migrační trasy směrem do Malešického lesíka podél kolejí, i když tady už bude jezdit tramvaj, tak aby byla možnost z toho parku migrovat. Ještě jeden z našich požadavků v rámci toho projektu byl, že tady ta jižní část by měla být průchozí pro lidi, kteří třeba půjdou z Židovských pecí a půjdou do parku a tady budou mít možnost jít ulicema, který budou mít čtyři řady stromů, a ne jenom dvě a projdou takhle třeba. Tak to je jakoby další směr. A vznikaj tam dva takový parky, jeden je ten, kde je to refugium, který musí ten park obsáhnout, a v té části, kde jsou ty druhy, tak tam se zase počítá s tím, aby tam neběhali moc psi a tak. A ten druhý park bude tam, kde se dneska to kolejiště více sbíhá. A tohle jsou parky, který tam de facto budou, protože ty smlouvy se budou podepisovat v tomhle roce. No, takže to asi takhle, jinak víc informací k tomu je na IPRu, no.“

Dobře, tak já jsem asi probrala vše, co jsem chtěla a děkuju za váš čas a ochotu a mějte se pěkně.

„Jasně, vy taky a jak říkám, kdybyste ještě něco potřebovala, tak mi klidně napište

na mail. “

Dobře, děkuju.

10.7 Fotodokumentace

Obr. 10 Výhled z parku Parukářka, Foto: Bc. Eva Fryčová

Obr. 9 Stoly na ping-pong, Foto: Bc. Eva Fryčová

Obr. 11 Skluzavka u jednoho z dětských hřišť, Foto: Bc. Eva Fryčová

Obr. 12 Dětské hřiště, Foto: Bc. Eva Fryčová

